

VÄNERSBORGS SÖNERS GILLE

ÅRSSKRIFT 1995

Sextiofjärde årgången

Tryck: CW Carlssons Efttr. Tryckeri AB,
Vänersborg 1995
Bokbinderi: Wickströms Bokbinderi, Uddevalla

En kulturhård i västra Sverige

Humanistiska förbundet i Vänersborg har fyllt 75 år

Av Gunnar Ekman

Roland Brieskorn

Efter lektionernas slut en vårvinterdag 1919 kunde vänersborgarna se två av lektorerna vid stadens läroverk vandra genom Plantaget i ivrigt samspråk. Samtalet rörde sig om idén att grunda en kulturell förening i Vänersborg. De hade just fått skriftligt svar från Svenska Humanistiska Förbundets centralstyrelse, som tillät dem att grunda ett lokalförbund i Vänersborg även om detta endast skulle samla ett fåtal medlemmar. Några dagar senare – den 28 mars – träffades de två, Roland Brieskorn och Harry Armini, tillsammans med en tredje intresserad – lektor Henrik Steen – i Roland Brieskorns bostad, Vallgatan

17. Där hölls det konstituerande sammanträdet, och då anmälades också att kyrkoherde Gunnar Helander och rektor Fredrik Nordin anmält sitt intresse att delta.

Första paragrafen i det nybildade förbundets stadgar löd: "Lokalförbundets uppgift är den i stadgarna för Svenska Humanistiska Förbundet angivna. Särskilt vill föreningen bereda sina medlemmar tillfälle till tankeutbyte under sällskapliga former samt genom föredrag, diskussioner, referat av vetenskaplig litteratur med mera göra det möjligt för medlemmarna att följa med framstegen i de olika humanistiska vetenskaperna och sporra till vetenskaplig verksamhet." Till ordförande valdes Roland Brieskorn, till sekreterare Harry Armini och till kassör Henrik Steen. Alla tre var humanister: Brieskorn litteraturhistoriker, Armini latinare och Steen teolog.

Redan den 29 april möttes man igen. Roland Brieskorn höll enligt protokollet ett intressant, med bifall mottaget föredrag om "Stilistiska anmärkningar till Kellgrens Voltaire-översättning". Vid detta tillfälle invaldes stadsläkaren Hugo Jennische i förbundet. – Man hann också med ytterligare ett föredrag under våren, då Harry Armini talade över ämnet "Till de romerska gravinskrifternas fraseologi". Från att i början ha träffats i

varandras hem upplät läroverkets rektor först kollegierummet och senare fysiksalen till sammankomsterna. När medlemsantalet växte och allmänheten ibland inbjöds fick man ta aulan i anspråk.

Lektorerna Brieskorn och Armini, som kvarstod i sina respektive styrelsebefattningar under 14 år, skulle komma att tillhöra de mest aktiva föredragshållarna i förbundet någonsin. Brieskorn talade 9 gånger och Armini 11. En tredje flitig talare från denna period var läroverksrektorn, naturvetaren Ernst Lundberg, som framträdde 7 gånger. Detta säger också något om förbundets struktur. Medlemmarna var under den första tiden nästan uteslutande manliga akademiker. Den första kvinnan invaldes 1924. Men fruarna hade faktiskt inbjudits till något enskilda föredrag tidigare. Den första kvinnliga medlemmen var med.lic. Julia von Sneidern, hustru till länets då nyutnämnde landshövding, Axel von Sneidern. Hon inträddestalade över ämnet "Vad är det som sker i det som synes ske, när jag glömmer, minnes fel, säger fel och går fel?" Kanske skulle hon med en modern term ha titulerats gerontolog.

Under de första åren skymtar ett speciellt diskussionsämne vid flera tillfällen, nämligen de klassiska språkens ställning inom den svenska läroverksorganisationen; första gången var 1922, andra gången 1927. Vid det första tillfället bereddes Vänersborgsförbundet möjlighet att skicka synpunkter till centralstyrelsen i Stockholm på ett skolkommissionsbetänkande. Synpunkterna togs fram och sändes iväg, men tyvärr är inte någon kopia bevarad i förbundets handlingar.

Bakgrunden till detta intresse för undervisningen i klassiska språk hos Svenska Humanistiska Förbundet kräver en kort förklaring. Första paragrafen i förbundets stadgar från 1896 löd: "Svenska Humanistiska Förbundet har till uppgift att söka höja den humanistiska bildningen hos vårt folk genom medel, som kunna finnas lämpliga, men förnämligast genom åstadkommande av förbättrad skolundervisning i de humanistiska ämnena, företrädesvis där denna undervisning jämte andra ämnen omfattar klassisk filologi." Initiativtagarna till förbundet var klassiker vid universitet och läroverk, och förbundet hade bildats för att i första hand verka för att stärka latinets och grekiskans ställning på skolschemat. Under förbundets första tid fram till 1920-talet bröts inom centralstyrelsen ett renodlat klassiskt filologiskt intresse mot ett mer allmänt intresse för humaniora och humanism. Men under Göteborgsprofessorn Ernst Nachmanssons ordförandetid från slutet av 20-talet till 1943 vändes uppmärksamheten mot en bredare intressesfär. Under denna period bildades också – närmare bestämt 1935 – en ny sammanslutning med särskilt syfte att bevara och förbättra de klassiska språkens ställning

i den högre undervisningen; det var Svenska Klassikerförbundet. Humanistiska Förbundets skriftserie följde länge det klassiska spåret, men i den femtioåriga jubileumsskriften 1947 skrev läroverksadjunkten Hugo Swensson i Skara – själv skönlitterär författare med ämnen från skolans värld – om Ernst Nachmanssons ordförandetid: "I ett slag skiftar förbundet karaktär. Eller kanske man hellre bör säga: intar den position och får det omfång som stiftarna från början avsett och som dithills förverkligats endast på ett par håll. Förbundet upphör att vara en trång sammanslutning av fackmän och blir till en klart fattad allmän kulturrörelse. Passivitetens tid är förbi." Hugo Swenssons uttryck 'endast på ett par håll' antyder en geografisk begränsning. Kanske tänkte han på Vänersborg i det sammanhanget: för det första talar den första paragrafen i Vänersborgsförbundets lokala stadgar om humanistiska vetenskaper i allmänhet och för det andra bestyrker genomgången av titlarna på föredragen i Vänersborgsförbundet att här hade humanistbegreppet vidgats tidigt och även naturvetenskapen flyttat in. Ansatsen i Vänersborg var inte knuten till latinet och grekiskan i skolan mer än som en hänvisning till de centrala stadgarna.

Hur har då föredragsämnena i Vänersborg skiftat genom årtiondena? Det mest i ögonenfallande ämnesområdet under den första tioårsperioden var antiken. Under den rubriken innefattades både antik filologi, litteratur, arkeologi och konstvetenskap. Inte minst Harry Armini bidrog till detta. – Av 85 föredrag hörde över 30 till detta ämnesområde, medan 15 berörde senare tiders litteratur. I övrigt var det stor spridning på ämnen: politisk historia, religionshistoria, medicinshistoria, språkliga ämnen och ämnen med anknytning till fysik och matematik.

Redan nästa tioårsperiod var antalet föredrag kring antiken nästan halverade, medan de som berörde senare tiders historia mer än fördubblats och de med litteraturhistorisk anknytning vuxit. Och på den vägen har det fortsatt. Under förbundets senaste 15 år har de antika ämnena sjunkit till 12 % medan historiska ämnen i övrigt ligger på 23, litterära på 33 och konstvetenskap på 11 %. Sedan kan man notera att resterande 21 % sprider sig över ett vidsträckt område: språk och musik, botanik och geografi, inte minst intressanta reseberättelser. Att det antika ämnesområdet ändå är klart markerat i förbundet beror på att i Vänersborg finns professor Sven Blomgren, som bl a framträdde vid 60-årsjubileet med ett föredrag om Augustinus och hans bekännelser. Professor Blomgren har också ägnat sig åt lokalhistoria och t. ex. talat om kyrka och prästerskap i gamla Vänersborg.

Karakteristiskt för Vänersborg är också de medicinshistoriska föredragen. Många av stadens läkare har under åren varit medlemmar och några har

själva bidragit med egna föredrag. Under senare år kan nämnas Bengt Lundström och förbundets förre ordförande Ragnar Jonsell.

Tidigare har nämnts att förbundets egna medlemmar var flitiga talare under den första tioårsperioden. Därefter har det förekommit mera sällan, men man kan konstatera att inflyttade nya medlemmar brukat presentera sig och sin specialitet åtminstone vid något tillfälle. Av de senaste årtiondenas lektorer vid gymnasiet i staden har följande framträtt: Ingvar Fredriksson, Magnus Wistrand, Per Johansson och Inger Enkvist. Dessutom har ett par av rektorerna talat: Sune Lundgren vid flera tillfällen samt Gunnar Ekman. Nyligen underhöll stadens "professor" i magi, Björn Wallin, medlemmarna och från antikvariesidan har både Erik Waegreus och Peter Nissen talat, den sistnämnde som ciceron vid vårutflykten 1994 till Lödöse nya museum. De utsocknes talarna har naturligtvis dominerat. När man botaniserar bland över 500 föredragstitlar och långt över 400 talare passerar en mäktig procession av svenska kulturpersonligheter. Att kort göra rättvisa åt detta utbud är omöjligt, det kan endast bli en rapsodi på namn med utgångspunkt från deras hemorter.

Naturligtvis dominerar högskolenamnen från Göteborg. Svenska Humanistiska Förbundets ordförande, professor Ernst Nachmansson, som själv var klassiker, gästade Vänersborg inte mindre än tio gånger. Andra Göteborgsnamn är klassikern Vilhelm Lundström, litteraturhistoriker som Otto Sylwan, Algot Werin och Gustaf Fredén, historiker som Curt Weibull, Axel Boethius och Erik Lönnroth. Och under de senaste årtiondena: Jörgen Weibull, Lars Lönnroth, Sture Allén, Gunnar Hansson, Ture Johannisson, Emin Tengström, Stina Hansson, Peter Hallberg, Alvar Ellegård och Hugo Hegeland. Universitetets nuvarande rektor Jan Ling har också besökt Vänersborg.

Från Uppsala har Vänersborg haft besök av bl a H.S. Nyberg, professor i semitiska språk och en tid det svenska förbundets ordförande, klassikern och arkeologen A.W. Persson, medicinaren Robin Fåhrens, litteraturprofessorerna Viktor Svanberg och Gunnar Tideström och i sen tid Carl Olof Jacobsson samt universitetets nuvarande rektor Stig Strömholm.

Bland gäster från Lund kan nämnas antikhistorikern Martin P:son Nilsson och professor Knut Lundmark, som 1937 inför mer än 200 århörare talade om "Vetenskap och vidskepelse i medeltidens astronomiska världsbild". Vidare Albert Wifstrand, Aron Borelius, Christer Hanell, Carl Fehrman och i sen tid historieprofessorn Åke Holmberg.

Från universitetet i Oslo kom litteraturhistorikern professor Francis Bull och dessutom vid flera tillfällen västgötasonen Gunnar Rudberg, professor i klassisk filologi.

Från Stockholm har naturligtvis också kommit talare till Vänersborg. Bland riksantikvarierna märktes redan på 20-talet Oskar Montelius, på 70-talet Sven Jansson, Run-Janne kallad, och för närvarande bekläder ju som bekant vänersborgaren Erik Waegreus ämbetet. Högskolesidan har representerats av historieprofessor Sven Tunberg, språkmännen Elias Wessén och Erik Wellander, konsthistorikerna Gerda Boethius och Carl Nordenfalk. När det gäller konst, så trollband Carlo Derkert en full läroverksaula 1965. Ämnet var "Från Picasso till popkonst". Listan kunde göras mycket lång. Den inkluderar även namn som Alf Åberg, Gustaf Näsström, Knut Hagberg, Hans Ruin, Emil Zilliacus och Alma Söderhielm. Flera av de redan nämnda har varit eller är ledamöter av Svenska Akademien.

Dessutom har akademiledamöter som Harry Martinsson, Johannes Edfeldt och Sten Lindroth varit här liksom flera från kyrkans toppskikt: ärkebiskopen Erling Eidem och biskoparna Yngve Rudberg, Manfred Björkkvist, Bo Giertz och Helge Brattgård. – Andra intressanta talare har varit museiintendenten från Varberg Albert Sandklef, som presenterade Bockstensmannen, när denne just hittats, Einar Wallquist-lappmarksdoktorn – och så naturligtvis forskningsresanden Sten Bergman vid två tillfällen och prins Wilhelm, som kom i sällskap med bl a dåvarande utrikesministern Christian Günther. Prinsen berättade om hur man gör kortfilm. Flera av de sistnämnda samlade stora åhörarskaror. En mycket populär talare från närområdet har varit landsantikvariern Sven Axel Hallbäck. – Vid 40-årsjubileet talade konstprofessorn Ragnar Josephson om "Skulptur och politik i frihetstidens Sverige" inför en fylld teatersalong. Vid 50-årsjubileet framträdde Johannes Edfeldt med "Italienska minnesbilder". Första gången Harry Martinsson gästade Vänersborg var 1958. Han talade över ämnet "Teknik och humanism" inför 400 åhörare i läroverksaulan, och vid den efterföljande supén lär han ha anförtrött klubbmästarinnan, fru Ingrid Wulf, att han övernattat i Vänersborg en gång tidigare, men den gången på en av torkvindarna på något av tegelbruket – kanske familjen Wulfs.

Förbundet har emellertid inte stått ensamt vid alla dessa evenemang. Under många år samarbetade man med Götaälvdalens konstförening, senare med Anglo-Swedish Society, Fredrika Bremerförbundet, Föreningen Norden, Muséet och nu senast Högskolan i Vänerparken. Några föredrag har dessutom erbjudits allmänheten mot ett mindre inträde, när de stora publikmagneterna besökt förbundet.

År 1944 stod Vänersborgs-förbundet under ledning av dåvarande ordföranden lektor August Peterson fadder vid bildandet av ett lokalförbund

i Uddevalla. Under många år hade man sedan utbyte på så sätt att ett höstföredrag var gemensamt, vartannat år i Vänersborg, varannat i Uddevalla. Enligt protokollen var uppslutningen i början så stor att man abonnerade på rälsbuss för transporten. Sista utbytet ägde rum 1979.

Relationerna mellan Humanistiska Förbundet i Vänersborg och Birger Sjöberg-sällskapet kräver ett eget avsnitt. Det var framför allt lektor August Peterson, som väckte Birger Sjöberg-intresset inom förbundet. Han höll själv flera föredrag om skalden, och vid firandet av 50-årsminnet av dennes födelse sattes minnestavlan upp på födelsehuset. Samtidigt beslutade stadsfullmäktige på förbundets förslag att Skräcklepromenaden skulle få namnet Birger Sjöbergs väg. Vid firandet av 75-årsminnet talade docenten Gunnar Axberger om "Bland okända Birger Sjöbergmanuskript" inför 500 åhörare. Det var 1960 och året därpå samlades minst lika många åhörare för att lyssna till Harry Martinsson, som talade om "Poesins språk" med anknytning till Birger Sjöbergs diktning. Omedelbart före detta sammanträde med Humanistiska Förbundet hade under landshövding Mats Lemnes ordförandeskap ett konstituerande sammanträde hållits för bildande av ett Birger Sjöberg-sällskap. Därmed avlänkades det akuta intresset för skalden från Humanistiska Förbundet. Lektor Harald Nissen, som under 20 år tjänat förbundet först som sekreterare och sedan som ordförande följde med över till Birger Sjöberg-sällskapet. När han 1966 lämnade över ordförandeklubban till överläkaren Nils Andolf hade han redan nya arbetsuppgifter i det nybildade sällskapet.

Det är förbluffande höga publiksiffror som skymtar i protokollen. Fyllda teatersalonger och aulor! Skall man tro protokollen, kunde man tydligen räkna in mellan 5- och 600 personer i den gamla läroverksaulan. Enligt uppgift lär det emellertid inte ha varit bekväma bänkar.

Under sin andra tioårsperiod hade förbundet över 100 betalande medlemmar, men i början av 50-talet ökade antalet raskt till först 300 och sedan 550 vid 60-talets början. Tio år senare var det nere kring 350. Möjligen kan det avlänkade Birger Sjöberg-intresset vara en förklaring. Men ser man i protokollen på närvarosiffrorna vid enstaka föredrag kan man bara konstatera att 60- och 70-talen i Vänersborg liksom i det övriga landet innebar allvarliga påfrestningar för all föreläsningsverksamhet. Förklaringen är naturligtvis TV:s brutala intåg på marknaden. Lyckligtvis ser den trenden ut att ha brutits mot slutet av 80-talet. Den direkta personkontakten med en intressant föredragshållare efterfrågas åter. Till detta kommer naturligtvis att TV-program numera går i repris, och att många har egna inspelningsmöjligheter hemma. Nu ligger medlemsantalet stadigt över 300, och föredragen samlar ökande skaror.

Här finns plats för ytterligare en aspekt på förbundets verksamhet – samtalet efter föredraget. Den yttre ramen kring "eftersittningarna" har skiftat, från välbesökta supéer vid jubiléerna till en enklare smörgås på restaurang. Efter ett uppehåll på några år har klubbmästarna numera utvecklat en möjlighet för publiken att få samtala med föredragshållaren och varandra vid en enkel buffé, i direkt anslutning till föreläsningssalen – ett uppskattat arrangemang.

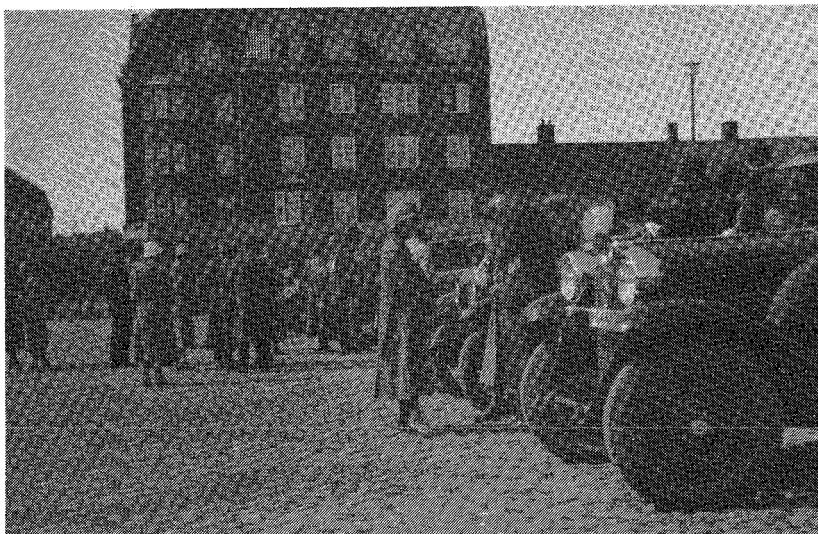
En tradition från 30-talet har också återupptagits – kulturresorna någon dag i maj. I början av 30-talet besökte man Läckö, Steneby, Bohus fästning, Skara, Varnhem, Eckornavallen och Gudhem. Man samlades på torget och de som var bilägare skjutsade de andra. Så kom kriget och utflykterna försvann; men 1986 togs de upp igen. Första målet var Koborg och Gräfsnäs, och sedan har kulturresandet fortsatt med delvis samma mål som på 30-talet.

Vad har det då kostat att vara medlem i förbundet? Längre handlade det om fyra kronor för enskild och två för familjemedlem. I mitten av 30-talet

Humanistiska förbundets start från torget 28 maj 1933.

höjdes avgiften till fem resp. tre kronor. Nästa höjning kom inte förrän 1968, över 30 år senare! Fem kronor blev åtta och tre blev fyra. Därefter har höjningar skett vid flera tillfällen, oftast i samband med prisutvecklingen för Svenska Förbundets skriftserie. Hade man extra utgifter,

Humanistiska förbundets start ifrån torget kl 9 på morgonen den 28 maj 1933

organiserades särskilda insamlingar. Minnestavlan 1935 på Birger Sjöbergs födelsehus kostade t ex 104 kronor. En stor donation av landsfogde Curt d' Orchimont till förbundet har därtill spelat en viktig roll, när det gällt att täcka utgiftsökningar. Donator hade under 1940-talet deltagit i styrelsearbetet, först som klubbmästare, sedan som sekreterare och under åren 1946-48 som ordförande. Donationen, 10 000 kronor, överlämnades vid 50-årsjubiléet 1969.

I samband med fonden kan nämnas den stadgeändring, som vidtogs 1984. Enligt den ursprungliga stadgan skedde medlemsrekryteringen genom inval i förbundet. I den fjärde paragrafen stod det: "Nya medlemmar kunna på förslag av styrelsen intagas i förbundet, såvida minst två tredjedelar av de vid sammanträdet närvarande rösta för inval." Protokollen är fyllda av sådana invalsbeslut.

Några protester har dock aldrig noterats. Men eftersom stadgan formellt innehöll denna paragraf hotade 1984 en beskattning av fondens avkastning. Så blev medlemsparagrafen omformulerad: "Förbundet bedriver öppen föreningsverksamhet. Medlemskap erhålles genom anmälan till någon av styrelsens medlemmar." Lugnet var återställt. Staten fick ingen skatteinkomst av förbundet då, men senare slog marknaden till mot fonden. Nu växer dock kapitalet igen.

Humanistiska Förbundet i Vänersborg har fortfarande 300 medlemmar och nådde 75-årsstrecket 1994. Svenska Humanistiska Förbundet fyller 100 år 1996 och bland dess många lokalförbund runt om i landet är Vänersborg ett av de mest livaktiga. Här har hållits över 500 föredrag. Medlemsantalet är imponerande, och många har arbetat aktivt i styrelsen under de gångna 75 åren. Bland dessa kan särskilt nämnas tre trotjänare: Harald Nissen, som först var sekreterare, sedan ordförande och vars sammanlagda styrelsetid blev 20 år. Vidare: bankdirektör Nils Thornell, som avgick vid årsmötet 1994 efter 23 år, först som sekreterare under 12 år och sedan som kassör i 11 år. En tredje trotjänare var framlidne lektor Ingvar Fredriksson, som beklädde posten som vice ordförande i 18 år och som genom sina presentationer av föredragshållarna i lokalpressen gav förbundet ett ansikte utåt.

Sammanlagt har förbundet haft 11 ordförande, 12 vice ordförande, 17 sekreterare, 11 kassörer samt 25 klubbmästare och klubbmästarinnor. Genom sitt arbete har de gett tusentals vänersborgare tillfälle att möta långt över 400 intressanta vetenskapsmän och kulturpersonligheter öga mot öga och ta del av deras lärdom och erfarenheter. Den förste ordföranden Rolf Brieskorns ord i inledningen till skriftseriens Vänersborgsstudier 1929 har ofta citerats: "Det torde icke vara någon förhävelse att säga, att förbundet i kulturellt hänseende betytt mycket för vår stad och – som mer än en av våra gäster framhållit – i sin mån bidragit till att göra Vänersborg till en liten kulturhård i Västsverige."

ORDFÖRANDE

1919-32	lektor Roland Brieskorn
1933-36	landskamrer Carl Malm
1936-45	lektor August Peterson
1946-48	landsfogden Curt d'Orchimont
1949-53	rektor Bo V-son Lundqvist
1953-66	lektor Harald Nissen
1967-70	överläkare Nils Andolf
1971-80	länsåklagare Sten Styring
1981-84	rektor Gunnar Ekman
1985-89	överläkare Ragnar Jonsell
1990-	skolläkare Anders Laudon

Källförteckning

Ur svenska humanistiska Förbundets skriftserie:

37. **Vänersborgsstudier.** Minneskrift utgiven av Vänersborgs humanistiska förbund. (1929)

44. Nachmansson, Ernst, **Svenska humanistiska förbundet 1916-1935.** En återblick. (1936)

Lundgren, Lars O, **Svenska humanistiska förbundet.** (1994) Stencilerat utkast till historik.

Protokoll och programblad från Vänersborgs-förbundets hela verksamhetsperiod. Samlingen skall tillföras Folkrörelsearkivet.

Gunnar Ekman, född i Hedemora 1928. Fil.mag. i Uppsala 1955. Läroverksadjunkt. Efter rektorstjänster i Arboga och Fagersta rektor vid Gymnasieskolan i Vänersborg 1978 – 1984, skolinspektör vid Länskolnämnden i Älvsborgs län 1985 – 1991 och därefter länsexpert i utbildningsfrågor vid Länsstyrelsen i Älvsborgs län till sin pensionering 1993.

Ordförande i Humanistiska förbundet i Vänersborg 1981 – 1984.

Illusionernas landskap - Historia kring 1895 och 1920 års utställningar i Vänersborg -

**av
Peter Johansson**

I år, 1995, har man anledning att uppmärksamma 100- resp 75-årsminnet av två utställningar i Vänersborg; "Landtbruks- och Industriutställningen" 1895 samt "Jubileumsutställningen för Hantverk, Slöjd och Industri" 1920.

De stora publikskaror som sökte sig till dessa utställningar möttes, förutom av nöje och fest, av framåtblickande visioner visande en evolutionistisk tro på den nya industrins ständiga framsteg, en industri som likt en världsfrälsare enbart var mänskligheten till nytta. Utställningsbesökarna möttes också av ett tillbakablickande där historien och gamla hantverkstraditioner hyllades i fosterländsk och patriotisk anda. Detta historiska tillbakablickande skulle skapa trygghet i industrialismens och urbanismens tidevarv där tidigare generationers kunskap och traditioner riskerade att snabbt glömmas bort.

Denna artikel, huvudsakligen byggd på samtida tidningsreportage, skall försöka ge en bild av 1895 och 1920 års utställningar i Vänersborg, vilket budskap de ville förmedla och hur detta budskap mottogs av besökare och press.

Industriutställningarnas tid

I samband med industrialismens framväxt i Europa under 1800-talet föddes en såväl nationell som internationell utställningstradition innefattande allt från mindre lokala uppvisningar vid enskilda industrier till de stora världsutställningarna där nationer tävlade i styrka.

Traditionen att i utställningsform visa varuprover från hantverk och industri går att spåra till 1600-talets Frankrike men det var först under 1800-talet som utställningarna kom att utvecklas till folkfester i ordets rätta bemärkelse. Utställningsfältet, ett offentligt rum, blev en plats där människor ur alla samhällsklasser kunde mötas till fest och till undervisning. En bidragande orsak till att utställningarna verkligen vände sig till alla samhällsklasser, från slottsgemak till drängstugor, var en önskan från industrin och den politiska ledningen om att alla skulle känna delaktighet i och tro på de

nya industriella framstegen. En total nationell samling behövdes för att nå högsta möjliga produktion och kvalitet. Samtidigt tjänade utställningarna ett viktigt bildningssyfte vars budskap, genom 1800-talets bildningsreformer, nu lättare kunde nå en bred publik. Entréavgifter, öppettider och kommunikationer, till utställningarna anpassades så att även arbetare med begränsad fritid och knappa ekonomiska resurser skulle ges möjlighet till att göra ett besök.

Förutom nya tekniska och industriella landvinningar visade ofta utställningarna konst, slöjd och hantverk i syfte att i en ny tid bevara gamla kunskaper och samtidigt ge en fostran i stil och god smak.

Den första av de stora världsutställningarna hölls i London 1851, en utställning som inrymdes i Joseph Paxtons berömda utställningshall Kristallpalatset. Genom denna utställning startades en epok av lokala, nationella och internationella expositioner, alla strävande efter samma mål; att visa på industrins och vetenskapens ständiga framsteg, att förhärlika den egna nationen och den europeiska kulturen, ge bildning samt att skapa nationell gemenskap över klassgränserna.

I Sverige hölls den första större utställningen av detta slag i Stockholm 1866.

Stockholmsutställningen kom att följas av två skandinaviska utställningar, med svenskt deltagande, i Köpenhamn 1872 och 1888. När utställningsscenen åter flyttade till Stockholm 1897 med "Allmänna konst- och industriutställningen" blev det epokens sista stora nordiska manifestation. Under denna period hade också ett flertal svenska utställare uppvisat sina arbeten i "svenska paviljonger" på världsutställningarna i London, Paris och Chicago. Här hade den svenska industrin presenterats parallellt med dioramor över svensk kulturhistoria och natur.

Genom att utställningarna skapade en internationell mötesplats där kolonialmakterna även visade upp de fjärran besittningarnas kulturer bidrog dessa expositioner till att, från ett västerländskt perspektiv, göra världen global.

Vänersborg ställer ut Utställningsepoken ur ett småstadsperspektiv

Lantbruks- och Industriutställningen 1895

I skuggan av de stora internationella och nationella utställningarna anordnades en mängd lokala utställningar för uppvisande av närområdets industri, hantverk, slöjd och konst. Dessa lokala utställningar arrangerades ofta efter samma mönster och med samma syften som de större expositionerna och de drog i de flesta fall stora skaror av nyfikna besökare.

I denna utställningsanda anordnade Elfsborgs Läns Norra Kongl. Hushållnings-Sällskap "Landbruks- och Industri-utställning" i Vänersborg 3-4 juli 1895. Utställningen anordnades med anledning av Hushållningssällskapets 50-årsjubileum och skulle sammanfalla med det årliga lantbruksmötet.

När Hushållningssällskapet under våren 1895 inbjöd utställare vände man sig främst till "landbrukets och dess binäringars idkare ...äfvensom industriidkare". Inbjudan riktades i första hand till personer från norra Älvsborgs län men man påpekade att utställare från hela landet välkomnades i mån av plats. Vad arrangörerna främst efterfrågade var "djur, produkter af åkerbruks- och skogsskötsel, alster af skol- och hemslöjd, industrialster, åkerbruksredskap och maskiner m m".

Som utställningsfält kom att användas de då ännu obebyggda tomterna i kvarteret Krassen, mellan dåvarande Flickskolan och Östergatan. Hela fältet inhägnades, entré med "tvänne rader af flaggstänger" öppnades från Södergatan och mitt på planen ställdes en talarstol varifrån invigningen skulle förrättas. I fältets östra del uppsattes musikpaviljong och i norr, mot Sundsgatan, placerades en "luftig barack" med servering av läsk, öl och smörgåsar. Intill serveringen reserverades plats för hästuppvisningar medan uppvisningarna av nötkreatur, får och svin hölls i områdets södra del, invid kyrkogården. På hedersplats, vid entrén, uppfördes en särskild byggnad inrymmande lantbruksindustrins stolthet – "Kärnings- och Skumningsmaskinen Radiator."

När dagen för utställningens öppnande närmade sig hade Hushållningssällskapet fått in anmälningar från omkr 130 utställare med sammanlagt ca 800 nummer. Produkterna indelades i sex huvudgrupper; Alster från jordbruks-, trädgårds- och skogsskötsel, Honung, Ströämnena, Ritningar och modeller till lantmannabyggnader, Slöjdalster samt Lant-

bruksredskap, maskiner, industrialster, åker- och körredskap. Lant- och skogsbruksprodukterna visades främst av lokala utställare medan industrialstren hämtats från Stockholm, Göteborg, Katrineholm, Köping och Ystad. Förutom själva utställningsfältet öppnades även läroverkets lokaler för uppvisning av mer väderkänsliga och stöldbegärliga föremål.

Utställningsfältet, i kvarteret Krassen, för 1895 års "Landbruks- och Industriutställning". Häst-premieringarna var en av utställningens höjdpunkter och man ställde ut i klasserna "Rid- och vagnshästar" samt "arbetshästar". Foto: K o. A Vikner, Vänersborg.

Onsdagen den 3 juli 1895 öppnades utställningen av Hushållnings-sällskapets v ordförande Götrik von Schéle. I sitt invigningstal påpekade von Schéle att utställningen med tydlighet visade på vilken låg nivå Sveriges jordbruk, industri och slöjd stod med alla dess brister och ofullständigheter. Mot denna, något dystra, bakgrund framhölls utställningen som särskilt värdefull för att påvisa de framsteg som ändå gjorts och för att sporra till nya och omfattande kvalitetshöjningar. Talaren uppmanade inte enbart till höjande av den tekniska och industriella nivån utan önskade även en kvalitetsförbättring av kreaturstam och utsäden.

När öppningsceremonierna var avslutade och utställningsbesökarna gavs tillfälle att bese de olika avdelningarna samlades inbjudna gäster till festmiddag i Stadshuset, en middag under vilken ett flertal talare framträdde

och hyllningstelegram avsändes till kung Oscar II och Hertigen av Västergötland, Prins Carl.

De 4-5 000 personer som redan första dagen besökte utställningsfältet kunde, förutom lantbruksprodukter, få se slöjdalster som vävna-der, korgarbeten, träsnideri, möbler, stickning m m. Bland industri-produkterna fanns räfsor, sprutor, potatisskalare, orglar, gitarrer, trösk-verk, droskor, oljor och färgämnen.

Till huvudattraktionerna hörde den tidigare nämnda Radiatorn, en maskin som kunde separera och pasteurisera mjölk och tillika kärna smör. Detta underverk drevs med ånga och kunde eldas med "hvilken sorts bräns-le som helst". En annan uppmärksammas artikel var den s k Kolibripumpen, en ladugårdspump vilken förmådde pumpa 3 000 liter vatten per timma och detta med den snåla bränsleåtgången av 6 deciliter fotogen. Som en "framtidsartikel" presenterades även den fotogendrivna lokomobilen från firman Robertsson och Davy i Göteborg. Denna lokomobil med kom-pritionständer, slutet kylsystem och temperaturregulator kunde pre-steras hela 7 hästkrafter.

Något utanför det officiella utställningsprogrammet uppvisades även en velocipedåkande elefant samt de "äktä röds skinnen" The Comrade of Lightning och White Buffalo. Röds skinnens äkthet garanterades och den ene sades vara "särdeles godmodig" medan den andre hade en "appiration ... mera åt det vilda".

Även om utställningen lockade många besökare klagade man i pres-sen över att antalet utställare från närområdet var anmärkningsvärt lågt. Särskilt stark kritik riktades mot Vänersborgs industrier, bl a Sko-fabriken, Margarinfabriken, Vargöns Bruk, Mekaniska Verkstaden m fl, som inte sänt en enda representant. En av de få vänersborgsindustrier som ändå ställde ut, Sjöstrandska Bryggeriet, fick även de en bister kommentar då deras öl i det närmaste bara smakade vatten.

Industrins sparsamma representation kompenseras i någon mån av slöjduitställarna vilka genomgående gavs gott betyg. Särskilt fram-hölls Slöjd- och Tekniska skolan i Vänersborg, Trollhättans Vävskola samt Nääs Slöjduitställning.

De få tekniska innovationerna inom lantbruksindustrin vilka tidigare hyllats som utställningens ljuspunkter drabbades av ett kraftigt misstroende när den beryktade Radiatorn skulle presenteras. Efter en kort stund började detta underverk att skramla och vibrera betänkligt varpå drivremmen slets sönder. Radiatorns totala nederlag framställdes med tydlig skade-glädje i pressen och den förväntade guldmedaljen uteblev.

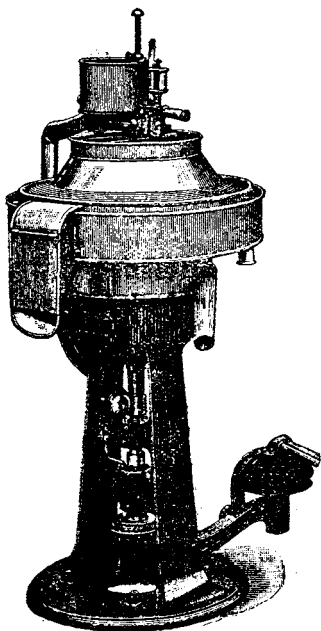
Efter endast två dagar stängdes utställningen som då hade besökts av

Aktiebolaget RADIATOR, Stockholm

tillverkar och försäljer

Kärnings- och Skumningsmaskinen

RADIATOR,

som direkt från pasteuriserad mjölk framställer **det finaste, hållbaraste exportsmör.**

Radiatorn ersätter fullständigt separator, kärna och gräddkylare.

Radiatorn minskar dessutom behovet af utrymme och mejeripersonal.

Radiatorn lemnar de i hygieniskt afseende bästa produkter, som någon mejerimaskin hittills åstadkommit.

Kongl. Landbruksakademien har vid sin senaste årshögtid tilldelat Radiatorns uppfinnare, Ing. E. G. N. Salenius den ovanliga utmärkelsen af sin stora skådepenning i silver såsom ett erkännande af den förtjenst han genom sin berörda uppfinning inlagt om den svenska mejerihandteringen.

Intyg öfver maskinen från framstående mejeriidkare insändas på begäran.

En Radiator kommer att exponeras och hållas i gång på Landbruksmötet i Vänersborg den 3 och 4 Juli.

"Kärnings- och Skumningsmaskinen Radiator" presenterades i reklamen som en av lantbruksindustrins främsta landvinningar. Dock blev den, genom ett beklagligt missöde, helt utan pris vid utställningen i Vänersborg. Annons ur Elfsborgs läns Annonsblad 28/6 1895.

ca 6 000 personer. Detta får betraktas som mycket välbesökt då detta antal ungefär motsvarade hela Vänersborgs invånarantal vid denna tid. Genom ett förhållandevis rikt utbud av utställningsalster men framförallt genom nöjesarrangemang, gratisprover och billig servering blev utställningen just den folkfest man önskat. Även om intresset bland utställare inte var det bästa och de tekniska landvinningarna inte visades sig hålla måttet gick utställningen med ekonomisk vinst för Hushållningssällskapet.

Jubileumsutställningen 1920

Intresset för utställningen som form för marknadsföring av produkter från industri och hantverk bestod. I Fabriks- och Hantverksföreningens och Arbetareföreningens regi anordnades två utställningar, 1906 och 1913, båda med inriktning på hantverk, slöjd och mindre industri. Utställningarna rönt stor uppmärksamhet och gav även ett visst ekonomiskt överskott.

Under första världskriget isolerades Sverige med följd att stora delar av utvecklingen inom industrin stagnerade bl a beroende på råvarubrist, dålig ekonomi och minskat internationellt erfarenhetsutbyte. Efter freden 1918 väcktes dock åter intresset för en utställning i Vänersborg. Med 1913 års utställning som förebild ville man nu samla krafter efter de svåra krigsåren och genom en varuexposé sporra hantverk och industri till nya framsteg.

Till skillnad från de tidigare utställningarna kom 1920 års utställning att innehålla ett historiskt tillbakablickande, ett tema som närmast kom att dominera utställningen och kringarrangemangen. Anledningen var att man ville slå samman slöjd- och industriutställningen med ett något märkligt 300-års jubileum för Vänersborgs stad. När förslaget om en utställning väcktes av Fabriks- och Hantverksföreningens sekreterare, Halvord Lydell, 1918 menade denne att 1920 vore rätt år att fira stadens 300-årsdag. Som underlag för detta framhölls Gustav II Adolfs privilegier till Vänersborgs föregångare Brätte. Faktum var dock att dessa privilegier utfärdats redan 1619 och ingalunda var de första eftersom Brätte erhållit stadsrättigheter redan på 1580-talet.

Att argumentet för 300-årsjubileet var minst sagt krystat tycktes dock inte bekymra utställningskommittén som bestod av sparbankskamreren H. Lindedal, regementsläkaren K-G Cedergren och rådmannen B. Hallberg vilka tillsatts av Vänersborgs Söners Gille med särskilt ansvar för den historiska avdelningen.

Fabriks- och Hantverksföreningen tillsatte en egen ”propagandakommitté” med ansvar för slöjd- och industriavdelningarna. Medlemmarna av denna kommitté var disponenten O. von Nolting, privatläraren H. Lydell, ingenjören A. Lindqvist, ingenjören F. Lundvik, trafikchefen R. Wester, byggmästare O. Nyberg samt snickarmästaren A. Hultén.

Förutom ovannämnda föreningar inbjöds Vänersborgs museum och Västergötlands Fornminnesförening som samarbetspartner i arbetet med den historiska avdelningen. Som samordnare, beskyddare och garant för hela utställningsarbetet tillsattes en överstyrelse under ledning av landshövding K. S. Husberg.

Affisch, ritad av boktryckare Erik Carlsson, för Jubileumsutställningen 1920. I förgrunden ser man den då nya järnvägsbron och i bakgrunden kan man se staden med rykande industriskorstenar. Goda kommunikationer och en produktiv industri skulle lyfta Vänersborg ur 1910-talets nöddår.

I december 1919 var planeringsarbetet så långt framskridet att inbjudningar sändes till utställarna. Inom avdelningarna för slöjd, konst och industri erbjöds man att ställa ut i nio olika prisgrupper; Maskin och teknik, Fotografi och konst, Herr- och damskrädderi, Hemslöjd, Kemi, Urmakeri, Snickeri, Konstsmide samt Bokbinderi. Största antalet av de, under våren 1920, 89 anmälda utställarna och de totalt 600 numren kom att tillföras grupperna Hemslöjd samt Maskin och teknik, vilka fick 24 resp. 23 utställare. Passande utställningslokaler fann man i Norra Skolan där den äldre byggnaden reserverades för Slöjd och Industri medan Konst- och Historiska avdelningarna inrymdes i den då nya skolbygganden. Bakom skolan, mot sjön, uppfördes en nöjespark med dansbana.

Entré till 1920 års Jubileumsutställning, sedd från Norra gatan. I bakgrunden syns den då nya skolbyggnaden vari konst- och historiska avdelningarna inrymdes. Foto: Hovfotograf R. Eiserman, Vänersborg.

Efter ett intensivt arbete under några korta vårmånader kunde 1920 års Jubileumsutställning öppna, i hällande regn, lördagen den 10 juli. Efter musik av Västgöta Regementes musikkår och invigningstal av landshövding Husberg höll rådmann Bertel Hallberg ett mycket välbesökt föredrag om Brättes historia. För de särskilt inbjudna serverades därefter middag på Strömsborg. Denna middagsbjudning hölls i samma nationalistiska och patriotiska anda som utställningsmiddagen 1895. I tal till Konungen och Hertigen av Västergötland hyllades kungamakten som lika viktig för den moderna industristaten Sverige som den en gång var för stormakten Sverige på Gustav II Adolfs tid.

Medan de inbjudna middagsgästerna superade hölls utställning, nöjesfält och dansbana öppet för allmänheten. Tillställningen artade sig till succé. Första dagen kom, p g a regn, endast 1 000 besökare men redan andra dagen kunde man räkna in 6 000. För att underlätta för långväga resande hade man satt in extra tåg med rabatterat biljettpris. Utställningen kom också att uppmärksammas av pressen såväl lokalt som utanför närområdet. Ett flertal tidningar lämnade detaljerade referat men journalisterna öste knappast något översvallande beröm över de utställda produkterna. Utställarna ursäktades med att landet ännu inte tillfullo hunnit att återhämta sig efter världskriget. Dock tyckte man sig kunna se goda kvalitativa egenskaper och förutspådde därför en snar framgång för de utställande industrierna och särskilt då de som kunde nå den internationella marknaden.

I industriavdelningen dominerade de större industrierna som t ex Vänersborgs Tändsticksfabrik, Svenska Kullagerfabriken S K F Göteborg, A.B. Kemiska fabriken Monopol Borås och Slipskivefabriken Standard Vänersborg. I skuggan av dessa rönt också några mindre producenter viss uppmärksamhet, exempelvis ulricehamnsbon Karl W. Johansson som visade sin egen uppfinning "dubbelverkande handbroms för sparkstötting" eller Valfrid Jansson, Mellerud, som utställde sina egenhändigt uppfunna och tillverkade verktygsmaskiner.

I avdelningen för hantverk imponerades besökarna bl a av textilster från Drottning Sophias Stiftelse för dövblinda, Vänersborg, snickarmästare Carl Svensson, Vänersborg, som uppvisade en sängkammarmöbel i mahogny eller bokbindaren Anders Andersson från Tengene som visade prov på sitt hantverk. Uppmärksamhet riktades även till snickaren Gustav Andersson, Vänersborg, vilken ställde ut en hyvel och en hästsko i miniatyr samt "utställningsskapelsen Chefsartyget Chicago".

Konstavdelningen, vilken inrymdes i sju salar i det nya skolhuset, visade verk av ett antal förhållandevis okända amatörer. Utställningen

dominerades av åtta konstnärer ur "amatörmålaresammanslutningen Klickan" från Borås samt av vänersborgskonstnären Elis Barkstedt. Barkstedt, som med åren kom att bli en väkend vänersborgsprofil, möttes av en sträng kritik som menade att han inte lyckats utveckla de anlag han trots allt hade. Hans experiment med skulpturer i betong ansågs inte heller särskilt lyckat även om konstarten föreföll intressant.

Den odeladt mest kritikerrosade utställningen var dock regementsläkaren och museiintendenten Karl-Gustav Cedergrens historiska avdelning. Denna utställning, vilken liksom konstutställningen inrymdes i det nya skolhuset, visade traktens historia från äldsta stenålder fram till 1800-talets Vänersborg. I denna avdelning uppvisades en stor del av Cedergrens privata arkeologiska föremålssamling, kartor och vyer över Vänersborg, porträttsamling över kända vänersborgare, hantverk samt dräkthistoria. I utställningen visades även fynd från 15- 1600-talsstaden Brätte, fynd som direkt anknöt till 300-årsfirandet och den minneshögtid som hölls vid Brätte dagen efter utställningsöppnandet.

Med anledning av 300-årsjubileet hade Vänersborgs Söners Gille anslagit medel till resande av en minnessten vid platsen för Vänersborgs moderstad Brätte. Söndagen den 11 juli samlades närmare 5 000 personer på strandängarna vid Brätte för att se landshövding Husberg avtäcka detta minnesmärke. Landshövdingen höll ett kort tal där han betonade handelns stora betydelse för tillblivelsen av Brätte och Vänersborg, säkert med tanke på att dagens handel borde gynnas genom jubileumsutställning och historiskt tillbakablickande. Högtidligheten fortsatte med att talaren manade till nationalistiskt och patriotiskt sentimentala känslor, fosterländska sånger sjöngs och som kronan på verket "uppvisades" en ättling till en av Brättes mer kända borgare, Hans Belfrage. Nästa gång Brätte kom att uppmärksammas med såväl arkeologisk undersökning som utställning var 1944 då Vänersborg för andra gången firade 300-års jubileum.

Söndagen den 1 augusti avslutades utställningen med fyrverkeri och ett unisont leve "för minnet av jubileumsutställningen".

Till arrangörens stora glädje visade sammanräkningen på ett ekonomiskt överskott med drygt 11 000 kronor. En genomgång av räkenskaperna visar dock att det inte var själva utställningen, utan nöjesarrangemangen däromkring, som lockade flest besökare. Till utställningen löstes ca 10 000 biljetter medan 25 000 biljetter löstes till nöjesfältet, 31 700 till dansbanan och 4 000 till biografen, en imponerande mängd med tanke på att Vänersborgs invånarantal detta år uppgick till ca 9 000. Dessa siffror behöver dock inte betyda att det var färre personer som besökte utställningen än nöjesarrangemangen men av förklarliga skäl lockade dansbanan

I samband med Jubileumsutställningen 1920 avtäcktes en minnessten, på initiativ av Vänersborgs Söners Gille, vid platsen för Vänersborgs moderstad Brätte. Inför ca 5.000 åskådare höll landshövding Husberg ett nationalistiskt och patriotiskt laddat tal där historien sattes som förebild för nuet och framtiden.

och nöjesfältet till fler återbesök. Dock visar entréstatistiken att utställningen främst uppfattats som ett nöjesarrangemang snarare än en exposition och informationskälla kring industri, slöjd och hantverk. Det var till nöjesarrangemangen man återkom och förmodligen även lade mest tid i anspråk.

Sammanfattning av utställningarnas roll och värde

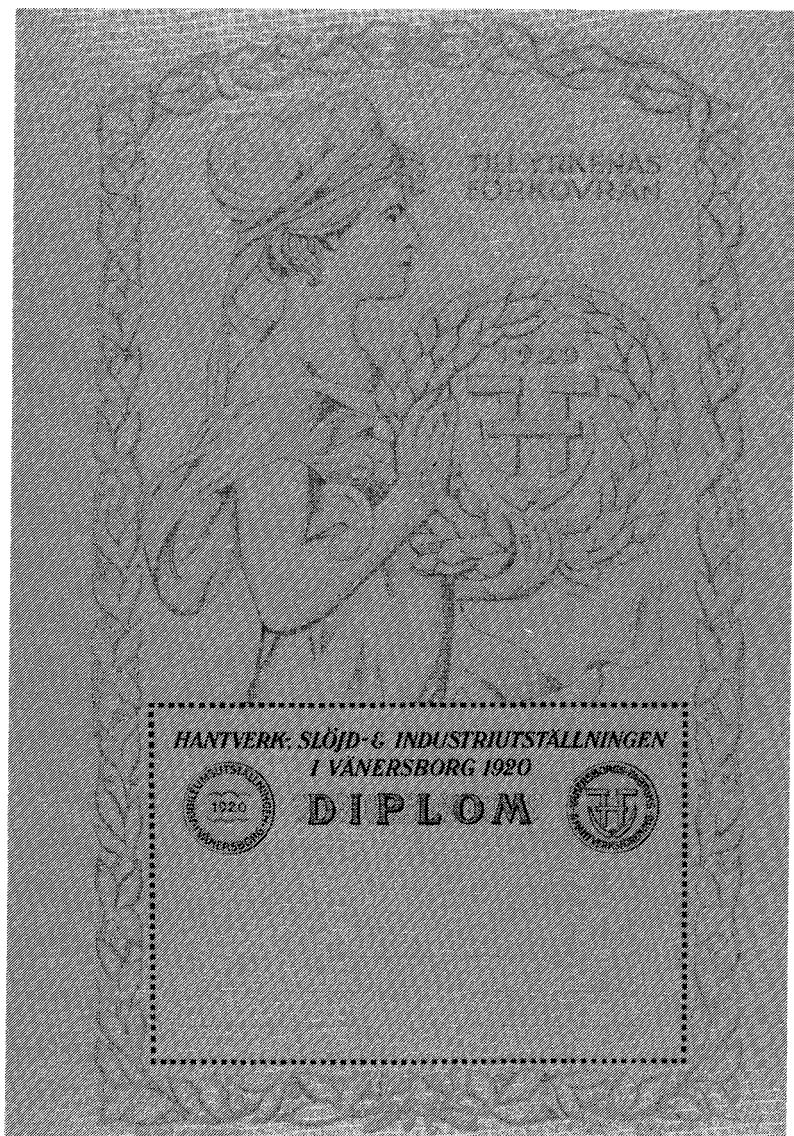
De många konst-, slöjd- och industriutställningar som i tät följd avlöste varandra under 1800-talets senare hälft och 1900-talets början visade det samtida samhällets mål och ideal. Man ser ett nostalgiskt historiskt tillbakablickande där gamla hantverk och traditioner lyftes fram för att inte glömmas i det nya urbana industrisamhället. Samtidigt jämfördes historiska segrar på slagfälten med den egna tidens industriella framgångar. Konungen ansågs som den moderna teknologins och vetenskapens härförare.

Framför allt visade utställningarna på tidens tekniska och industriella nivå inom ett vittförgrenat ämnesfält. Här blev utställningen som en idrottsarena, eller som ett slagfält, där olika nationer, industrier eller enskilda hantverkare tävlade om de eftertraktade prismedaljerna, medaljer som sedan kunde användas i marknadsföringen för att garantera en förstklassig produkt.

I utställningarna ser man även en världsbild i förändring och en stark tro på framtiden, en framtidstro som såg an mot ett utopiskt industrisamhälle vilket ständigt nådde nya framgångar till mänsklighetens fromma. Sekulariseringen av samhället tilltog och man kunde skönja en "tilltro till det omutliga framsteget", en form av förändligande av den nya tekniken. Som en naturlig följd av detta kom kyrkan aldrig att erhålla någon framträdande plats i utställningssammanhangen. Utställningarna tog, i detta avseende, även över en "fostrande" roll, en fostran till enighet över alla samhällsklasser där man inför en värld i förändring och uppbrott från gamla ideal nu skulle vara redo för industrisamhällets krav.

Den visionära framtidssynen och det rika utbudet av nöjesarrangemang gav ofta utställningarna karaktären av en "fantasistad" eller ett "sagoland". Ofta framfördes också kritik mot denna allt för gläntiga framtidssyn och påkostade nöjesutbud, ett nöjesutbud som kunde överskugga utställningarnas fostrande och folkbildande syfte.

I Sverige kom denna visionära framtidssyn att paras med en nyromantisk nationell väckelse. Tidens samhällsförändringar med ökande urbanisering riskerade att göra människor rotlösa varför samhället måste stimulera till ett nytt nationellt identitetsskapande. Genom den nyromantiska

Diplom som utdelades till prisade utställare vid Jubileumsutställningen 1920. För industrier, hantverkare och konstnärer hade en erhållen utställningsmedalj ett högt värde i marknadsföringen och än i dag uppvisar flera av våra företag sekelgamla utställningsutmärkelser i sin reklam.

väckelsen kom man att blanda ett nostalgiskt tillbakablickande på den gamla bondekulturen med det nya, allt mer urbaniserade, livet. Däför kunde man, i utställningarna, få se dalkullor i traditionell dräkt brevid den nya fotogendrivna separatorn eller en ”medeltida härold” som kallade besökarna till industrihallen.

Även i de här omtalade lokala utställningarna, t ex Jubileumsutställningen i Vänersborg 1920, lyftes de enande och identitetsskapande faktorerna fram. På ytan var klassgränserna utsuddade och i ett romantiskt historiskt tillbakablickande var alla jämlika som ättlingar till borgarna i det gamla Brätte, ättlingar som med gemensamma krafter skulle bygga det nya Vänersborg.

I många fall lyckades också utställningarna att skapa en viss samhörighetskänsla. För kanske första gången fanns ett forum där alla samhällsklasser kunde bildas, hänföras och förnjös. Dock måste man hålla i minnet att utställningarna var en tillfällig och flyktig företeelse som visade mer av ambitioner och drömmar än av redan vunna segrar – ett illusionernas landskap.

Källor

Ekström Anders ”Den utställda världen. Stockholmsutställningen 1897 och 1800-talets utställningar.” Nordiska museets handlingar 19. Laholm 1994.

”Fabriks- och Hantverksföreningen i Vänersborg 1905-1930. Några minnesblad.” Vänersborg 1930.

Lindedal Hjalmar ”Vänersborgs historia och vänersborgshistorier”. Vänersborg 1927.

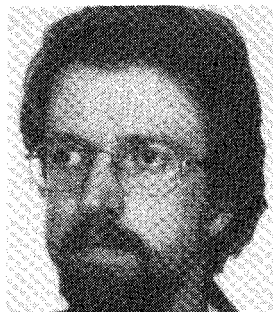
”Redogörelse för Jubileumsutställningen för Hantverk, Slöjd och Industri i Vänersborg 10 juli – 1 augusti 1920.” Vänersborg 1923.

Tidskrifter

Elfsborgs läns Annonsblad
Göteborgs Dagblad
Göteborgs Handels- och Sjöfartstidning
Göteborgs-Posten
Västgöta-Dals Tidning

Arkiv

K-G- Cedergrens arkiv.
Älvsborgs länsmuseum
Älvsborgs länsmuseums fotoarkiv.

Peter Johansson

Historia kring Kapellkyrkogården i Vänersborg och dess föregångare

av Stellan Granat

**”Tidevarv komma
tidevarv försvinna
släkten följa släktens gång...”**

Dessa rader ur psalmen 297 vers 2 kan i hög grad beskriva kyrkogårdarna och dess föränderlighet. Trots generationers omsorg kring de gravar och minesvårdar under vilka bygdens folk gravsatts har det skett en ständig förändring. De kyrkogårdar som nu finns och används i Vänersborg har anlagts under en period av minder än 200 år. Kyrkogården No 1 Kapellkyrkogården började anläggas 1806 och invigdes 1808, No 2 Östra kyrkogården togs i bruk 1870 och år 1887 invigdes No 3 Strandkyrkogården. Slutligen tillkom 1919 Katrinedals kyrkogård, som kraftigt utvidgades på 1970-talet.

Dessa fyra kyrkogårdar har givetvis föregångare vars tillkomst sammanfaller med Vänersborgsområdets historiska utveckling med framför allt stadsflyttningen på 1640-talet som en av de mest påtagliga förändringarna.

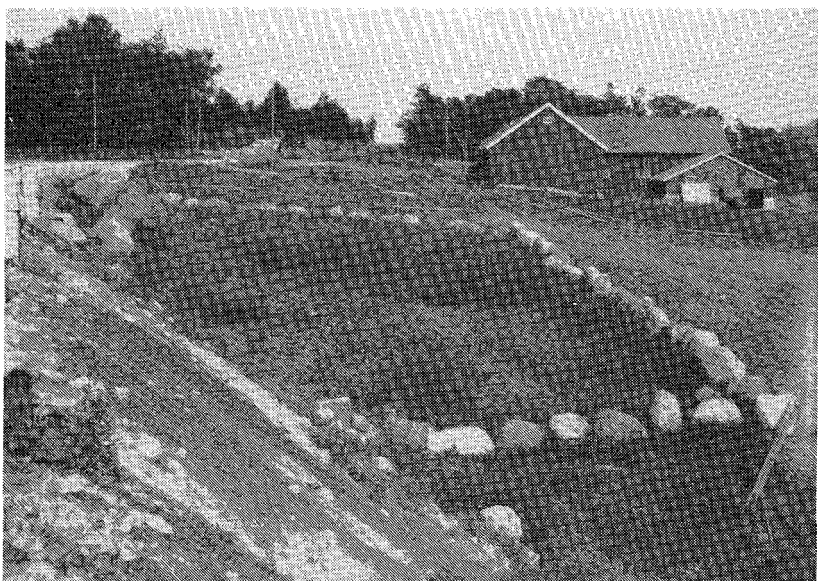
Vänersborgs församling kom automatiskt till genom den kungliga förordning 1642, som påbjöd samtliga invånare i staden Brätte att flytta till platsen för Huvudnäs säteri där den nya staden anlades och fick sina stadsprivilegier 1 februari 1644. Den nya församlingen tillkom genom en utbrytning ur Vassända socken till vilken Huvudnäs säteri hört. De båda grannsocknarna Vassända och Naglum, med vilka Vänersborgs och Brättes historia är starkt sammanvävda, hade var sin medeltida kyrka vilka ersattes med den år 1800 invigda kyrkan i Båberg, Gustaf Adolfs kyrka som den då kallades, ett namn som knappast slog igenom. Av de båda medeltidskyrkorna återstår nu endast grundmurarna. Vid Naglums kyrkogård finns fortfarande kvar en liggande häll med knappt synbar dekor av barocktyp från 1600- ev. tidigt 1700-tal men texten är sedan långliga tider utplånad varför den är helt anonym. Dessutom finns en sentida minnesplatta med text, lagd över ätten Belfrage som fram till kyrkans raserings hade ett gravkor här. På Vassändas gamla kyrkogård finns en häll

Gravsten av barocktyp från 1600-talet invid Naglums kyrkoruin. Stenen anonym p.g.a. bortvitt-rad text. Foto: förf.

över lantmätare Wilhelm Kruse och hans hustru. Av medeltida gravminnen finns en till Vassända Naglums kyrka överförd liljesten från Vassända. Dit överflyttades också ett antal gravhällar från de båda gamla kyrkogårdarna och placerades dels i kyrkans vapenhus dels längs södra långhusväggens utsida. När den nya kyrkan stod färdig 1799 och invigts året därpå torde inga gravsättningar ägt rum på de gamla kyrkogårdarna.

Under 1500-talet växte den marknadsplats fram vid den sydligaste Väner-viken, Vassbotten, som kom att bli staden Brätte. Trots att Vassända kyrka låg så nära som inom synhåll från den lilla staden utgjorde Brätte egen församling. Denna hade både egen kyrka, kyrkogård och präst. När

*Brätte stads kyrkogård på 1930-talet vid Kullens gård.
Foto: Älvsborgs Länsmuseum.*

Brätteborna flyttade till vad som skulle bli den nya staden Vänersborg monterades de gamla trähusen i Brätte ned inberäknat stadens kyrka som även den var av trä.

Hur denna kyrka såg ut som man förde med sig och monterade upp på samma tomt som Vänersborgs nuvarande kyrka vet man inte då varken avbildningar eller ritningar finns bevarade. Kyrkogården i Brätte utmärks i våra dagar av en hägnad av stora naturstenar.

Den ligger påtagligt inklämd mellan landsvägen, gamla riksväg 45, som löper närmast kant i kant och Bergslagsbanans järnvägsspår och saknar helt gravvårdar och andra gravminnen. I december 1930 förvärfvade Vänersborgs församling detta kyrkogårdsområde om 286 m² från August Larssons dödsbo på den intilliggande Kullens gård. Den fick betäckningen stg 18. Man lät 1934 resa en minnessten med texten: "Brätte stads kyrkogård. Vänersborgs församling reste vårdén". Den invigdes 21 oktober 1934. Akten inleddes med att Körsällskapet under ledning av musikdirektör Erik Alvin framförde "Härliga land" av Nordblom. Därefter höll dr K.G. Cedergren ett kort anförande om Brätte och dess kyrkogård varpå Körsällskapet framförde koral ur Matteuspassionen av J.S. Bach. Kom-

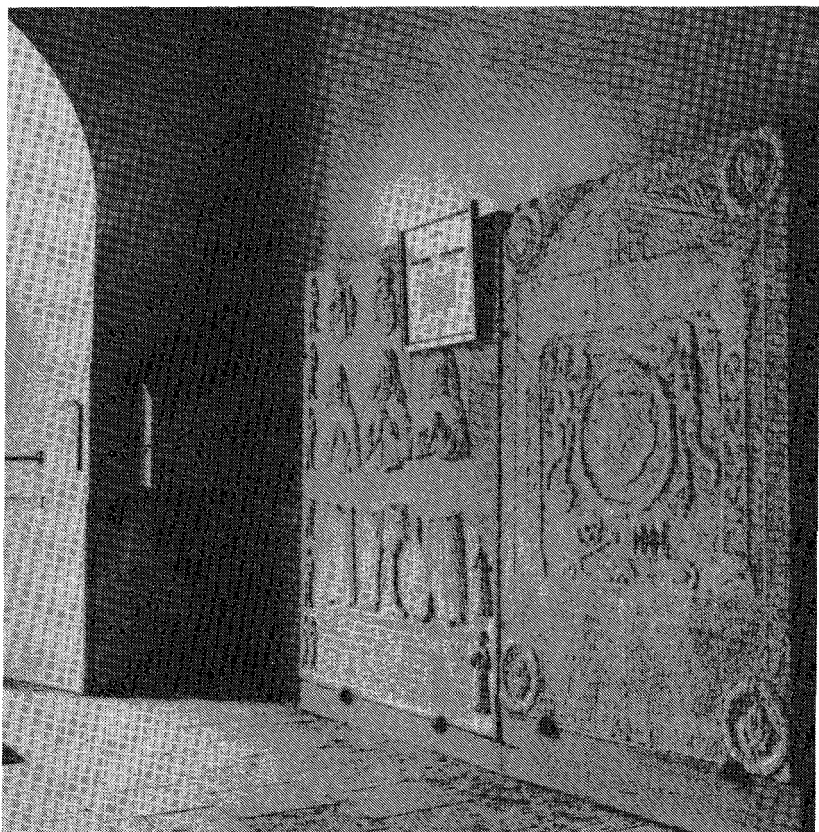
minister Rudberg höll så bön och slutord varpå det hela avslutades av att Körsällskapet sjöng L.v. Beethovens "Guds lov i naturen".

Harald Ullenius, som 1702 - 1711 var regementspastor vid Västgöta - Dals regemente, besökte under denna tid Brätte och uppger att: "- - - ringmuren kring det som varit stadens träkyrka, synes ännu mycket grannt. Kyrkogården eller griftegården som varit söder om staden och ligga där ännu några griftestenar behållne men ingen hägn deromkring - - -"

I Göteborgs Allehanda uppges att Brätte kyrkogård blivit uppgrävd och de dödas ben blivit omkringkastade och att en tredjedel av kyrkogården blivit använd såsom fyllning tili landsvägen. När antikvitetsintendenten friherre Nils Gabriel Djurclou 1868 besökte Brätte noterade han att: "- - - några lämningar efter Brätte kyrka ej funnos och det enda som gav tillkänna ställets egenskap av begravningsplats var några lämningar efter en murad grav å vars takhäll syntes en tempelgavel uppburen på pelare och emellan dessa inom en krans av sköldar med bomärken och derunder en oläslig 8-radig inskrift, av vilken endast kunde inhämtas att den aflidne hetat Jöran och avsomnat 1595 - - -". Denna gravsten som lagts över rådmannen, sedemera borgmästaren i Brätte Jöran Hansson d. 1649 (Djurclou feltolkade året) och hans hustru Anna Andersdotter d. 1641 låg kvar på Brätte kyrkogård till 1905 då den överfördes till kyrkogården no 1. Kapellkyrkogården. Därifrån flyttades den 1917 till Vänersborgs kyrkas vapenhus där den ännu förvaras. Denna gravhäll är av en typ som i varianter var mycket vanlig under barocken. Längs ytterkanten runt om går ett språkband med bibelspråk, avbrutet i hörnena av serafhuvuden inom lagerkransliknande cirkel. Mittfältet upptas av en av kolonner uppburen tempelgavel. Därinnanför uppbär två serafer en lageromkransad sköld med de båda makarnas initialer. Därunder ett par av 1600-talets vanligaste dödssymboler inom den kyrkliga begravningskonsten nämligen ett kranium över två korsade ben samt tre timglas. Därunder voluter, likaledes vanliga inom denna epoks konst och arkitektur. Längst ner följer till sist den åttaradiga texten.

En likartad, men fragmentarisk sten står uppställd mot kyrkans korvägg och torde komma från någon av de tre gamla kyrkogårdarna. Utmed Vassända Naglums kyrkas sydvägg ligger några hällar likaledes av samma utformning liksom den som ännu ligger kvar vid Naglums kyrkoruin.

Från Brätte kommer likaså en välbevarad porträttgravsten lagd över Håkan Jönsson d. 1630 och hans hustru Ingrid Bengtsdotter d. 1626, borgare först i Nylöse och därpå i Brätte. Denna sten har personerna uthuggna i en rätvinkligt nedsänkt parti med Kristus med korsfanan mellan makarnas huvud och på sidorna därom två änglar. På sidorna av föräldrarna äro till

Belfrageska stenen från naglums kyrka och borgarens i Brütte Jöran Hansson från Brütte kyrkogård. Uppställning Vänersborgs kyrkas vapenhus 1922-1972. Foto: Älvsborgs Länsmuseum.

vänster deras fem söner och till höger de fyra döttrarna uthuggna i likaledes i fördjupade nischer. Över och under personrelieferna textavsnitt samt i hörnena serafhuvuden i cirklar. Såväl föräldrarna som barnen har blivit frontalt avbildade och med knäppta händer i en relief som dessbättre undgått kraftigare slitning. De har samtliga veckrika dräkter enligt tidens mode. Stenen tillhör en grupp likartade porträttgravstenar. "Skaraborgsgruppen" som möjligen kan ha tillverkats av en västgötsk stenhuggare, Thomas Fehman i Västerplana på Kinnekulle eller i samma verkstad.

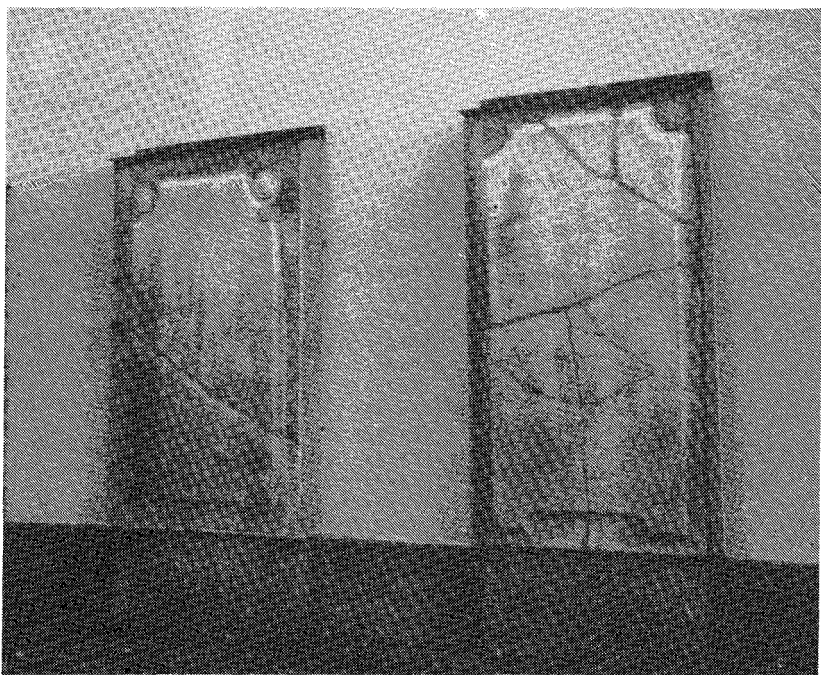
Den andra av de två bevarade porträttgravstenarna på de här behand-

lade kyrkogårdarna är den tyvärr skadade men ändå magnefika stenen över Hans Belfrage, Vänersborgs första borgmästare. Den avbildar i en hög, distinkt relief Hans Belfrage f. 1614, d. 1688 och hans båda hustrur Elisabeth Segolsdotter f.?, d. 1657 och Britta Roos af Hjelsäter f. ?, d. 1683. På sidorna framställs borgmästare Belfrages barn, till vänster de sju sönerna och till höger hans fem döttrar. Såväl föräldrar som barn är insatta i rundbågiga nischer och har knäppta händer över bröstet. Över de tre vuxna vapensköldar av vilka den över den ofrälse första hustrun saknar sköldemärke. Underst på stenen finns en text. Såväl kläder, anletsdrag och frisyrer är skickligt och detaljrikt utförda. Stenen har troligen huggits av den s.k. Biskopsmästaren som kan vara identisk med stenhuggare Jon Stenhammar i Västerplana f. ca 1630, d. 1706. Denna stora häll lades ursprungligen över borgmästare Belfrages gravkor i Naglums kyrka men spolierades samtidigt med kyrkan på 1790-talet då denna övergavs. Stenen försvann men återfanns 1920 på Överby gård. Den var då skadad och i flera delar vilka sammanfogades och gravhällen sattes 1922 upp i Vänersborgs kyrkas vapenhus.

När Brätteborna flyttade till platsen för Huvudnäs säteri där den nya staden Vänersborg växte upp kom kyrkan, som medförts nedmonterad från Brätte, att uppföras inom samma område där Vänersborgs kyrka står, anlades kyrkogård i anslutning härtill. Den utgjorde området söder om nuvarande kyrka ut mot Kungsgatan, däremot ej områdena öster och norrut vilka upptogs av övrig stadsbebyggelse. Det var först efter 1834 års stadsbrand som dessa områden lades ut till park varigenom kyrkan fick sitt fria läge. Vid stadsbranden 1777 gick dåvarande stadskyrka förlorad och därmed de gravminnen som fanns där. Kyrkan skall ha haft ett antal gravar under sitt golv. Om dessa vet vi inte något, vare sig om gravstenarnas utseende eller över vilka de var lagda. Åren 1783-1784 uppfördes den nuvarande kyrkan, 1798-1799 kompletterad med tornet. I denna skedde inga gravsättningar. Den 1600-talsgravsten som nu finns i nära anknytning till dopfunten och dopaltaret är inflyttad från kyrkogården och motsvaras inte av någon gravsättning. Anledningen till detta brott av den urgamla sedvänjan att begrava inne i kyrkorna kom under 1700-talets andra hälft att diskuteras och ifrågasättas, vilket lede fram till ett förbud mot försäljning av nya gravplatser inne i kyrkorna vadan dock redan existerande familjegravar och gravkor fick användas. Emellertid förbjöds genom en förordning av 1815 all gravsättning inne i kyrkorna även i gamla gravar.

På stadens gamla kyrkogård söder om kyrkan hade församlingens alla döda gravsatts sedan den nya staden grundats men blev med tiden

fullbelagd. Här bör dock ha varit samma förhållande som i de flesta andra församlingar nämligen att endast ett fåtal gravar försågs med någon slags minnessten. Till in på detta sekel var gravstenar något dyrt och exklusivt och endast ett fåtal ståndspersoner fick sådana minnesmärken. För övriga avlidna har man kastat upp gravkullar som på sin höjd försetts med träkors, om ens det, som inte var beständiga. Det vanliga i både stads- och landsförsamlingar var att man gravsatte i rader allteftersom dödsfallen inträffade och efter ett antal decennier kunde börja om i kyrkogårdens ena hörn igen. Sålunda kunde man under sekler begrava sina döda inom den gamla kyrkogårdens ofta begränsade område.

Gravhällar lagda över krigsrådet Anders Rådberg och hans hustru samt över assessorskan Russberg. Uppsatta vid korväggen.

Foto: förf. 1994

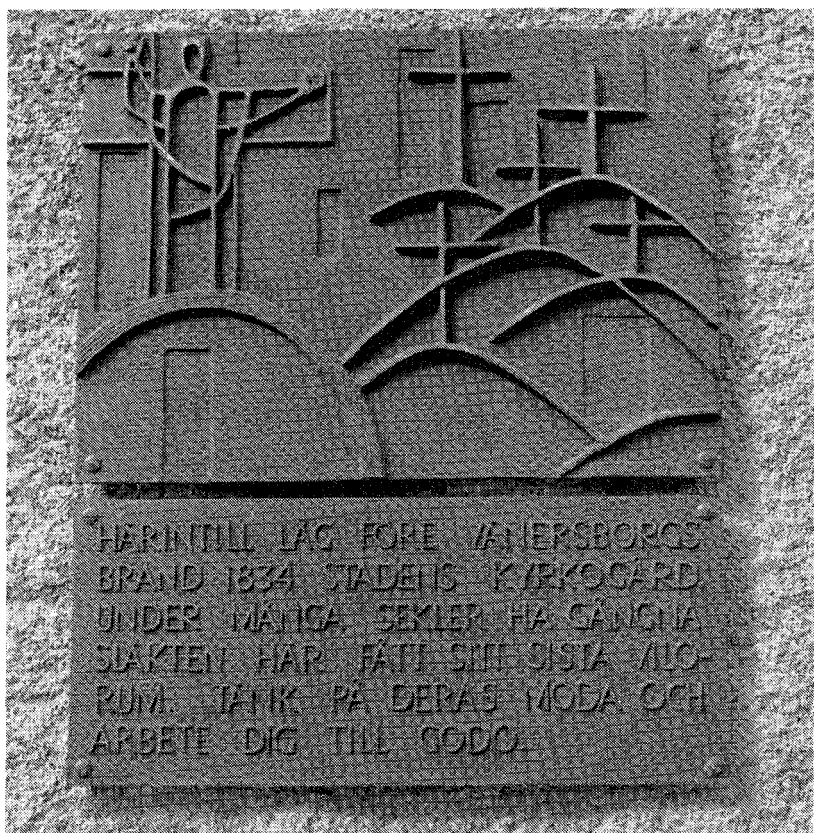
Av de gravstenar som ändå funnits på den ursprungliga kyrkogården fanns ännu under 1800-talets mitt åtskilliga kvar men vilka allteftersom försvann. Några få är dock bevarade. De placerades 1925 o 1934 i

kyrkans vapenhus, varifrån dock fem flyttades ut vid kyrkans renovering 1972 och placerades längs korväggens utsida. Av dessa är två från 1600-talet med sliten relief, den i södra kanten och i mitten. De tre övriga har lagts över friherre Fredrik Lilliehorn (1745-1811), landshövding i Älvsborgs län 1785-1809, och i Västmanlands län 1809-1811, gift med Maria Elisabeth Virgin (1748-1800). De skänkte 1791 en mässshake av röd sammet med guldgaloner till kyrkan som genom hans kontakter fick hovintendenten och arkitekten Jean Eric Rehn att göra upp ritningar till altarpupp, predikstol samt psalmnummertavlor och timglas. Landshövding Lilliehorns broder Carl Pontus Lilliehorn var den man som deltog i komplotten mot Gustaf III 1792, men drabbad av samvetsnöd genom en anonym biljett sökte varna kungen för att delta i den olycksbringande operamaskeraden. En sten har legat över en grav för krigsrådet Anders Rådberg (1750-1822) och hans hustru Chatarina Maria Thornton (1761-1809), dotter till Vänersborgsrådmannen Maccabeus Johan Thornton. Anders Rådberg var född i Högsäter och passerade de militära graderna inom Västgöta-Dals regemente och fick 1818 krigsråds titel. Av deras barn ligger sönerna Daniel och Fredrik Rådberg begravna på kyrkogården No 1, den så kallade Kapellkyrkogården. Sist i raden av gravstenar på korväggen är den som lades över assessorskan Chr. Marg. Russberg (1782-1831).

Kapellkyrkogården, Kyrkogården No 1

Under det slutande 1700-talet kom under påverkan av såväl upplysningstidens idéer som genom övriga förändringar många samhällsföreteelser att ingående diskuteras och undgå förändringar, så också kyrkogårdarna. Framför allt de som låg inom de större städerna och många gånger blev överbelagda och sköttes inte alls på ett tillfredsställande sätt. Ett av skälen att genomföra förändringar var att man inte ansåg hygien vara den bästa. Man diskuterade att anlägga nya, välordnade begravningsplatser på behörigt avstånd från städerna och utforma dem som parker. Ett delbeslut var 1783 års förordning att förbjuda försäljningen av nya gravplatser i kyrkorna. Genom ett cirkulärbrev från Kongl. Maj:t 1805 angavs att städerna skulle anlägga nya, hygieniska kyrkogårdar utanför stadsbebyggt område samt att gravsättningar ej skulle få äga rum inne i kyrkor och på de gamla kyrkogårdarna. Detta lagfästes sedan i 1815 års förordning.

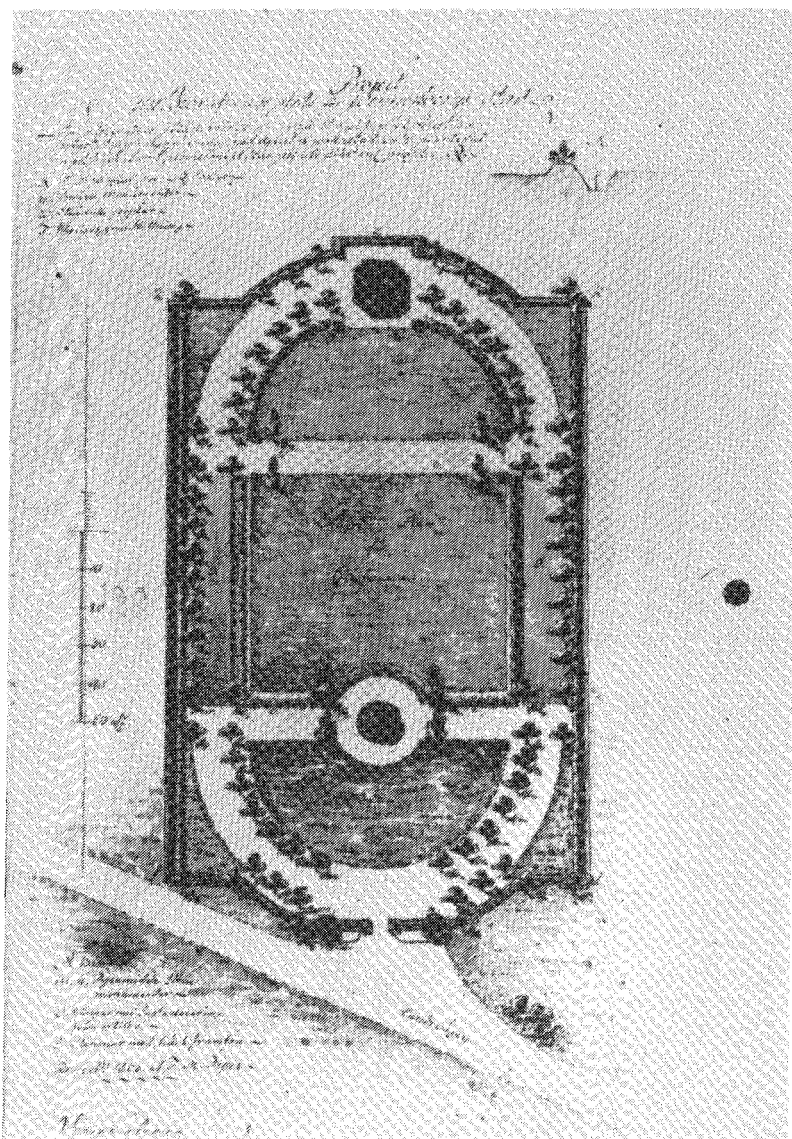
Detta medförde förändringar för alla stadsförsamlingar och i Vänersborg kom den gamla kyrkogården vid kyrkan att upphöra som sådan under början av 1800-talet. Till minne av denna och alla de stadsbor som

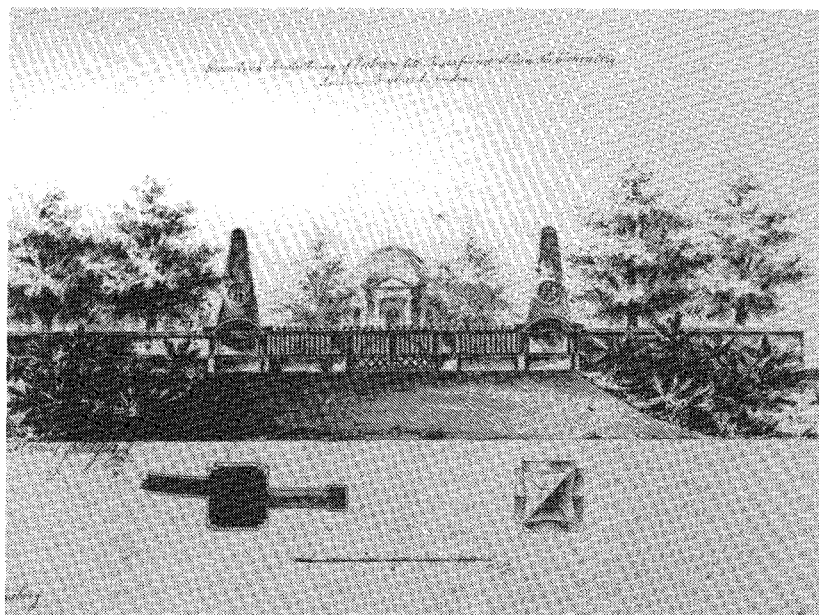
Minnesplatta över den gamla kyrkogården utförd av konstnären Erik Sand och uppsatt på kyrktornets södra vägg 1968. Foto Älvsborgs Länsmuseum.

vilar anonymt där i ett okänt och oräkneligt antal avtäcktes 24 november 1968 en minnestavla i brons på kyrktornets södervägg. Den konstnärliga utformningen svarade konstnären Erik Sand i Strängnäs för och gjutningen utfördes av Ingenjörfirman Alvar Harlitz & Co i Vänersborg. Texten under reliefen lyder: "Härintill låg före Vänersborgs stads brand 1834 stadens kyrkogård. Under många sekel ha gångna släkten här fått sitt sista vilorum. Tänk på deras möda och arbete Dig till godo."

I Vänersborg synes debatten om ny kyrkogård ha börjat ovanligt tidigt i jämförelse med många andra orter. Redan 1790 framlades ett för-

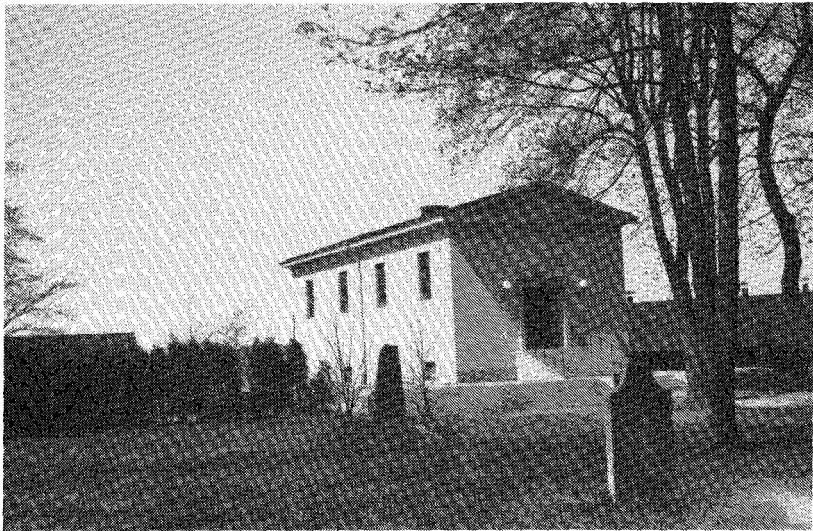
Förslag till begravningsplats söder om staden utfört av arkitekten Fredrik Magnus Piper 1806.

Ritning till begravningsplats i Vänersborg utförd av Fredrik Magnus Piper 1806.

slag till projektering av denna blivande begravningsplats utanför staden av en kapten Sturzenbecker. Griftegården skulle omgärdas av tre parallella jordvallar med diken emellan och planen delas upp av två korsande alléförsedda gånger i vars korsning skulle utformas som en cirkelrund plats där ett bisättningskapell skulle uppföras. Fyra lika stora kvarter skulle sålunda bildas. Planförslaget kom att vidareutvecklas av trädgårdsarkitekten Fredrik Magnus Piper, vilken är mest känd såsom den man som introducerade den engelska parken i Sverige.

Han har utfört ritningar till åtskilliga begravningsplatser i landet och hans förslag för Vänersborg är daterat 1806. Hans plan domineras av ett mittfält, på kortsidorna flankerat av halvcirkelformade fält, allt omgivet av gånger. Anläggningen skulle omgivas av ett dike, utåt begränsat av en jordvall, krönt av häckar. I fonden var inritat ett åttkantigt benhus med en krönande kupol och entréfasaden uppbyggd som en antik tempelfasad med en fronton vilande på två kolonner. Inget av detta kom till utförande utan begravningsplatsen följde närmast Sturzenbeckers förslag med fyra fält, ehuru inget kapell kom till utförande. Emellertid följde man Pipers förslag till portarrangemang från Edsvägen in till området. Porten

Krematoriets entréfasad sedd från öster. Foto V Tornberg ca 1931.

bestod av ett staket med två flankerande obelisker, eller "pyramider" som de kallas i protokolken. De uppfördes 1808 av sandsten med var sin inskriptionsplatta av täljsten. På den ena stod att läsa: "Wenersborgs församlings begravningsplats invigd 1808" och på den andra "Herre! lär oss betänka att vi dö måste." En mur uppfördes runt platsen. Allt stenmaterial till denna och portalomfattningen beställdes hos och höggs av stenhuggaren Anders Torstensson i Medelplana på Kinnekulle. Kinnekulle var sedan gammalt ett stenhuggericentrum inte minst för bland annat gravstenar. Det praktiska murningsarbetet utfördes av murmästaren Nylander i Vänersborg. Denna mur som kom att omgärda begravningsplatsen då den iordningställdes för sitt ändamål och invigning 1808 blev inte särskilt gammal. Redan efter cirka ett halvsekel revs den och ersattes med ett staket och det skulle dröja till 1933 innan den nuvarande kryssmuren i granit färdigställdes av arkitekten Harry Andersson i samband med nydanningen som skedde sedan krematoriet byggts och invigts.

Denna nya griftegård kom efter 1808 att ensam tjäna som församlingens kyrkogård fram till 1870 då begravningsplatsen No 2, Östra kyrkogården invigdes. Undantag från detta förekom periodvis under åren 1834, 1850, 1860 och 1866 då svåra koleraepidemier drabbade staden, varav den första var och förblev den värsta med det största antalet dödsoffer.

Då upprättades en särskild farsotskyrkogård för sjukdomens dödsoffer. Denna kom att hamna inom gränserna för sedermera kyrkogården No 2, utgörande dess nordöstra hörn. Kapellkyrkogården efterträddes som nämnts av Östra kyrkogården 1870 som redan 1887 ersattes av Strandkyrkogården. Emellertid kom Kapellkyrkogården att delvis åter tagas i bruk då en urnlund anlades i samband med tillkomsten av krematoriet.

Inte någon av de byggnader som ursprungligen fanns på de första ritningarna över denna kyrkogård kom till utförande. Inte förrän 1923 uppfördes ett bårhus som dock snart ersattes av ett krematorium i staden. En eldbegängelseförening hade bildats i Vänersborg 10 oktober 1928 som verkade för ett krematorium i staden. Samtidigt stod det intilliggande läns-lasarettet inför en om- och tillbyggnad och i dessa planer ingick ett kapell. Härigenom kom Älvsborgs läns landsting och Vänersborgs stad att bekosta och låta uppföra ett krematorium i anslutning till kyrkogården. Bidrag lämnades även av dåvarande grannkommuner. Ritningarna utfördes av arkitekten A.E. Kumlin. Byggmästare var AB Bröderna Lindh, Vänersborg. Altartavlan föreställande Kristi Himmelsfärd utfördes av konstnären G.Torshamn medan takdekorationerna över altaret hade utförts av Gösta Sundvall i form av stjärnmotiv i guld och blått. Sex höga golvljusstakar kring katafalken samt vägglampetter i oxiderad mäsing hade förfärdigats av Libraria, Stockholm. Licism i Stockholm svarade för antependiet i violett antiksammet med guldbroderier samt väggklädsel bakom altaret i samma material. Bakom altaret fanns orgeln samt plats för sångare och musici. Snickarefirman Richard Hulthén hade tillverkat bänkarna med plats för 120 personer. Biskop Hjalmar Danell, assisterad av kyrkoherde Helander och komminister Rudberg förrättade invigningen av krematoriet lördagen den 18 april 1931. Kyrkokören framförde under ledning av musikdirektör Ullman och med violinackompanjering av Elmer Paulsson Mozarts "Ave verum corpus" och Widéns "Elegri över J. O. Wallins Jordens oro viker" med Svea Dafgård-Svensson som solist.

Redan 8 april 1931 hade krematoriet tagits i bruk då f. lasarettssysslomannen Gabriel Ljung såsom den förste kremerades här, varefter han gravsattes på Strandkyrkogården. Första året kremerades 10 personer, andra, tredje respektive fjärde året kremerades 23, 22 och 27 personer. Under 1940-talet steg antalet så 1942 resp. 1950 översteg antalet 100 resp. 200 kremationer per år för att numera komma upp i ett betydligt högre antal.

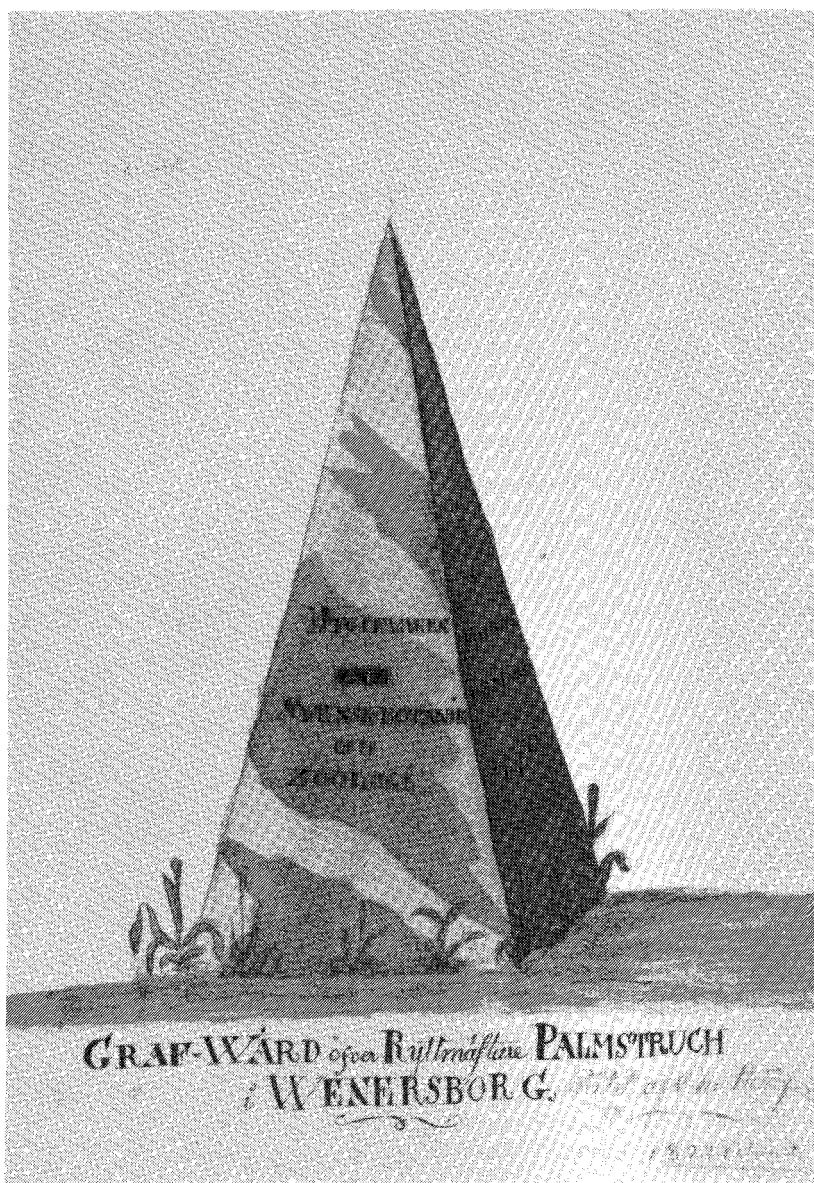
Kapellet var landets sjunde krematorium i ordnigen. Byggnaden placerades i begravningsplatsens västra del. Dess östra fasad blev fond för

den breda mittgången med sin allé. Den utformades arkitektoniskt så en kraftigt stiliserad grekisk tempelfasad som förebild men utan pilastrar och annan antikicerande utsmyckning. Denna renhet i linjerna och frånvaro utsmyckning var influerad av funktionalismen. Under åren 1963-1964 byggdes krematoriet till efter ritningar av arkitekten Per Molnit. Utbyggnaden mot norr omfattade väntrum för begravningsgäster samt kontor. Det rent ceremoniellt viktigaste vid denna utbyggnad var ett öppet klocktorn med en klocka. Ända sedan krematoriet var nytt hade möjligheter till klockringning saknats och vid alla begravningar där fick ringning ske med klockorna i Vänersborgs kyrka. Tillbyggnaden utfördes på ett såpass känsligt sätt att krematoriets arkitektoniska särart exteriört ej förvanskades. Samtidigt skedde en kraftig omdaning av dess interiör. År 1947 uppförde landstinget en låg, vinkelställd länga på kapellets södra sida. Den kom till största delen döljas av 1933 års kryssmur. Utrymmena inreddes till bårhus och obduktionslokaler som togs ur bruk då Norra Älvsborgs Lasarett (NÄL) stod klart. Lokalerna kunde därefter tagas i bruk för krematoriets nya rökgasreningsverk som installerades 1990-1991.

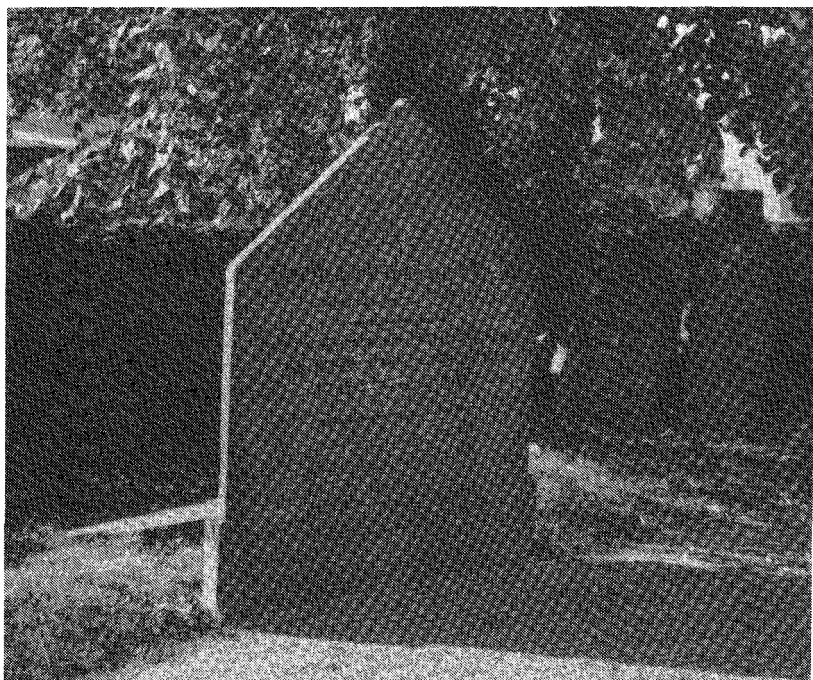
I anslutning till krematoriet utförde arkitekten A. E. Kumlin även ritningar till en urnmur av betong om två meters höjd och med plats för 56 dubbelurnnisher å ömse sidor även som till murar på sidorna om densamma. Denna anläggning kom aldrig till utförande utan 1933 uppfördes den ovan omtalade kryssmuren i granit som mot Edsvägen försågs med en halvcirkelformad inbuktning med svarta smidesgrindar.

Stadsträdgårdsmästare E. Ericson, Vänersborg skapade en urnlund i de två västligaste av kyrkogårdens fyra kvarter i anslutning till det nya krematoriet. Arbetet härmed stod klart 1936. De båda urnlundskvarteren utformades med ett slags stiliserat renässansmönster kring var sitt brunnskar och med häckar och tujaträd och gräsytor. Samtidigt underordnar sig urnlundens både den ursprungliga uppdelningen i fyra kvarter med alléer och en rad träd kring ytermurarna vilket återgår på de ursprungliga idéer från sekelskiftet 1800 som den även arkitektoniskt sammanbindes med den nya krematoriebyggnaden. Den är i sig en modern skapelse men tar samtidigt upp de gamla förslagen på ett kapell på området. Man får härigenom ett gott exempel på förnyelse men samtidigt exempel på hur den traditionella uppläggnings tagits till vara.

När Kapellkyrkogården var nyanlagd låg den, vilket också var avsikten enligt tidens då nya krav och idéer, ett bra stycke utanför staden i lantlig stillhet vid södra landsvägsutfarten men har fått se omgivningarna kraftigt förändras och blivit omgiven av gator, vägar och även järnvägen. Trots detta råder innanför dess murar en stillhet och man kan här uppleva ett

Akvarellerad teckning av Christian Staaf föreställande J. W. Palmstruchs gravsten. Endast ena sidan återstår av denna pyramidformade minnesvård. Tillhör Vänersborgs Museum. Foto: Älvsborgs läns-museum.

Gravsten över borgmästare Jonas Krull d. 1835. Foto: förf. 1994

långt stycke av stadens historia genom de ordsbor som där gravsatts. Även här har naturligtvis de allra flesta gravsatts utan att någonsin få någon sten över sig. I bästa fall har ett träkors rest och fått stå kvar sin livslängd ut. Vanligare torde det ha varit att man bara haft en uppskottad kulle. Naturligtvis har också här många stenar försvunnit. Enbart ett mindre antal gravvårdar finns kvar, företrädesvis i de båda östliga kvarteren som innehåller ett 80-tal gravstenar.

Enskilda gravar

Utmed västra muren, söder om krematoriebyggnaden står några äldre gravstenar, vilka flyttats bort allteftersom de ej längre fick plats i området för den nya urlunden. Lutad mot muren står en uppåt avsmalnande sten, nära 2 meter hög utförd i sandsten med texten "Svensk botanik" mycket svagt skönjbar. Ett stycke därifrån ligger vid kyrkogårdsmurens hörn två fragment med ett vapen. Dessa obetydliga rester har en gång utgjort en förhållandevis ståtlig grav över ryttmästaren Johan Wilhelm Palm-

struch född 3 mars 1770 i Stockholm och död 30 augusti 1811 då han stadd på resa här i Vänersborg drabbades av "blodstörtning" varpå döden följde. Han hade gjort militär karriär men är för eftervärlden känd som naturvetare och konstnär och påbörjade 1802 de stora verken "Svensk botanik" och "Svensk Zoologi" för vilket han tecknade växter och djur. Dessa bilder överfördes till etsningar och kopparstick som sedan handkolorerades och kom att bilda en fantastisk samling. Efter hans död 1811 fördigställdes verken av andra personer vilka 1825 gav ut det sista häftet.

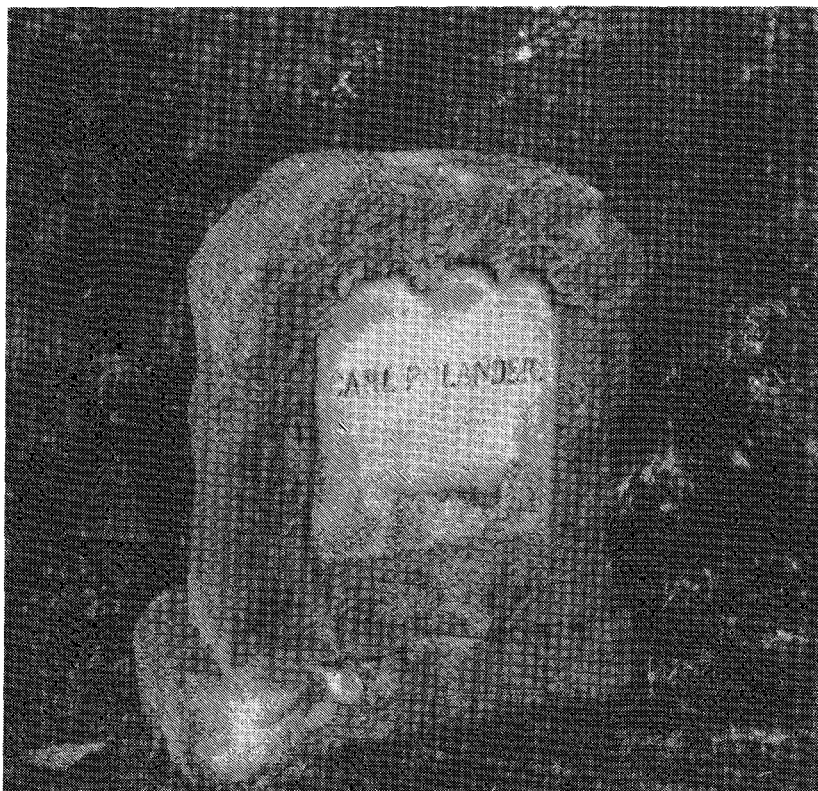
Palmstruchs grav som ursprungligen hade formen av en hög, smal, tresidig pyramid har tydligen tidigt utsatts för vandalism. Redan under 1800-talets andra hälft fann man över den så kallade Kallkällan, vilken sedermera försvann då Norra skolan byggdes, en sten med namnet "Palmstruch" inhugget. Var den delen av monumentet tagit vägen är numera inte känt.

Några meter från Palmstruchska stenen står två likaledes flyttade, identiska gravstenar en gång resta över makarna Krull. De är utförda i kalksten med en nederdel som upptill avslutas med en triangel. Höjden drygt 120 cm och med en tjocklek av 10 cm.

Den ena bär texten: "Minne/af/en Älskad Maka/Huld Moder/Borgmästarinnan Krull/född Hök/som dog i Wenersborg/den 14 maji 1809". och på dess pendang: "Här hvilar stoftet/af Commercerådet herr J. Krull/bortgången den 20/januari 1835/Driftig medborgare och aktad ämbetsman/om fader, vän och välgörare/äradt hans mine."

Jonas Krull kom att bli en framträdande man i sin hemstad. Han föddes 1753 i Vänersborg som son till rådmannen Olof Krull och Stina Sunnerdahl. Efter studier i Uppsala blev askulterade han i Göta hovrätt och i Vänersborgs rådhusrätt och blev rådman 1784.

Han kom även att ägna sig åt handeln och skutrederi och fick därför burskap år 1786. Han var också delägare i Kasens tegelbruk. Jonas Krull efterträdde 1797 Olof Lindqvist som stadens borgmästare vilket ämbete han innehade till 1823. Åren 1800 och 1812 var han stadens riksdagsman. Dessutom blev Krull ledamot av Trollhätte kanal- och slussverks styrelse som han från 1806 – 1826 var direktör för. Han drabbades av ohälsa under sina sista år och blev vid den stora stadsbranden 1834 hemlös vilket torde påskyndat hans död som inträffade 20 januari 1835. Sedan 1783 var han gift med Maja Cajsa Hök, (1756-1800) dotter till landssekreteraren, sedermera borgmästaren i Vänersborg Reinhold Hök och Margareta Siberg. I äktenskapet föddes en son och fyra döttrar, varav Greta (1785-1870) som blev gift med lagmannen Harald Almqvist, vilka makar ävenledes begravdes på denna kyrkogård (se nedan). De båda stenarna kan ha hugg-

Gravsten över Carl Psilander. Det ursprungliga krönande marmorkorset saknas.

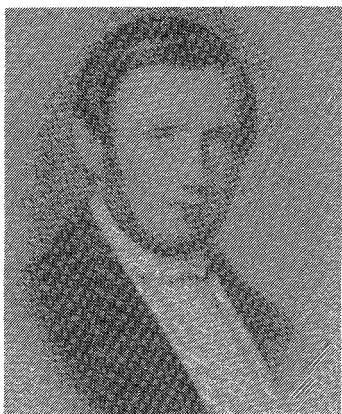
its i samband med fru Krulls död även om det ej går att bestämma och är i så fall bland de äldsta bevarade.

Den med säkerhet äldsta bevarade stenen är en gravvård av sandsten, 97 cm hög och 77 cm bred. Den har rektangulär form med konkavt svängda hörn och strax under översidan en kompassrosliknande prydnad, grunt inhuggen, en dekoration som ofta förekommer på stenar från denna tid. Den sparsamma texten lyder: "Minnesvård/af/vänskapen helgad/åt/afledne capitenen/J.J. von Menzers/stoft/1809". Gravstenen som har nr. 1615-1617 är mycket typisk för sin tid och har sina stilideal i den sena gustavianska tiden. Kring Johan Julius von Mentzer är inte så mycket känt. Han blev volontär vid Älvsborgs regemente 1764 där han steg i graderna till dess han 1796 blev kapten och 1804 slutade sin militära karriär. Han

var son till löjtnanten vid Älvsborgs regemente Johan von Mentzer och Christina Magdalena Baalsch. Kapten von Mentzer gifte sig 1801 med Carolina Charlotta Aminoff (1773-1831). Hustrun avled i Mo socken i Skaraborgs län varför det är osäkert om han gravsattes i denna grav.

En likartad och i det närmaste samtida gravsten av kalksten är nr 1735-1737 med texten "Här under hvilar/stoftet/af/hattmakareåldermannen/-Magn. Lundström/född d. 5 maj 1752/död 17 mars 1812." Han erhöll burskap som hattmakare 1786 och efter hans död fortsatte hans änka att driva verkstaden fram till 1842.

I dunklet under några träd vid kyrkogårdens södra långmur står en 60 cm hög gjuten sten med en reliefdekor av eklövsranka med ekollon mot en prickhuggen grund, vilket ger ett livfullt intryck. På stenens framsida är infällt en vit marmorplatta och stenens ovansida har pryts av ett nu förkommet vit marmorkors. Marmorplattan har endast inskriptionen "Carl Psilander". Stenen är ett gott exempel på 1800-talets framväxande stileklekticism. Denne man, Carl Fredrik Ferdinand Psilander, föddes 1818 i Malmö, som son till stadskomministern och slottspredikanten Nils Chris-

Stadsläkare Carl Fredrik Molin (1816-1857).

topher Psilander. Han gick den militära vägen och nådde premierlöjtnants grad. Carl Psilander erhöll avsked ur krigstjänsten 1861 och bosatte sig som jordbrukare på majorbostället Björserud i Frändefors sn men avled 1863 på Vänersborgs lasarett. Hustrun Fredrika f. Nycander hade han gift sig med 1858. Fredrika Psilander kom hösten 1865 att vid torget i Vänersborg, öppna en skola med omfattande verksamhet för flickor. Den bestod av en "lekskola" för barn i åldern 4 till 7 à 8 år där de i form af lek skulle inhämta kunskaper. Härifrån flyttades de till första klass där även gossar kunde emottagas. Där meddelades undervisning i kristendom, svenska språket, väl-

skrivning, räkning, svenska historien, geografi, naturlära, sång, gymnastik samt handarbete. I andra och tredje klassen tillkom ämnen som ritning, franska, engelska och tyska samt musik. Undervisningen förmedlades av sju lärarinnor och sju lärare, vilka sistnämnda kom från högre elementarskolan. Då skolan öppnades hade den 25 elever men redan året

därpå hade antalet stigit till 47. Fru Psilander drev denna omfattande privatskola till början av 1870-talet då hon överlät den och sedermera flyttade till Göteborg och troligen inte ligger i samma grav som sin make.

Komminister Fredrik Rådbergs grav med gjutjärnskors samt två urnor likaledes i gjutjärn hustruns och dotterns namn i relief.

Ett antal gravvårdar som utförts helt i gjutjärn tillhör de mer speciella på kyrkogården. Det äldsta av dessa är det järnkors med breda korsarmar som sattes upp över Immanuel Gustaf Almqvist. Han var född 13 augusti 1808 som son till sedermera biskopen i Härnösand E. A. Almqvist. Han passerade de akademiska graderna i födelsestaden Uppsala och promoverades till med. doktor 15 juni 1835 och blev chirurgie magister 1836. Efter tjänstgöring som bataljonsläkare vid Kgl. Helsinges regemente och därpå vid Kgl. Westmanlands regemente kom han som provinsial-

läkare till Vänersborg 1838 där han dog av nervfeber redan 4 maj 1839. På korset finns en längre text gjuten i relief och som avslutas med orden ” — — — minnet ger dig oförställda tårar, verksam redig, god var du, får de hjertan som din bortgång sårat enda trösten är din sällhet nu.” Vid korsbasen står en gjuten blomma, böjande sig som på väg att vissna, en symbol för den unge lärarens bortgång och överst på korset framträder i relief enfjäril som lämnar sin puppa. Detta var en symbol för döden som inträde till det eviga livets pånyttfödelse.

Ännu ett järnkors är rest över en läkare. Det är ett drygt 130 cm högt kors vars korsändar är trepassformade utformade och försett med relief av fjäril lämnad i sin puppa. Under denna vård vilar Carl Fredrik Molin född 1816 i Göteborg. Han blev i april 1846 med. doktor i Uppsala. Fick anställning i Göteborg efter fortsatta studier i Paris.

Han antogs 1847 till stadsläkare i Vänersborg och 1850 även lasarettsläkare. Dödsrunan anger ” — — — hvilka befattningar han oafbrutet innehade intill torsdagen den 16 i denna månad (juli 1857) klockan 9 om aftonen, då han, efter endast några dagars sjukdom, fridfullt insomnade till den sista vilan — — — Sitt läkarekall utöfvade han med den framgång som vidsträckt erfarenhet och städse fortsatta studier beredt och stadgat och med den omsorg, som hos honom var människokärlekens inspiration, hvarföre han och älskades och värderades högt af alla, äfvensom för sin tjänstfärdighet och oegennyttia — — —” Doktor Molin var gift med Gustafva Sofia Forsslöf, dotter till slottspredikanten Herman Forsslöf. Två döttrar och en son föddes i detta äktenskap. Fru Molin ingick två år senare äktenskap med regementsläkaren Karl Fredrik Danelius i Vänersborg. Han utnämndes även till t.f. stads- . lasarett- och kurhusläkare här i staden. Någon gravsten över läkareparet Danelius finns ej bevarad men däremot över hans fader, karduanismakaren Erik Danelius och hans hustru Maria Katarina Lundström, belägen inte långt från dr Molins grav.

Liknande järnkors är också rest över komministern Fredrik Rådbergs grav belägen i kyrkogårdens nordöstra hörn. Han föddes 23 februari 1789 i Vänersborg och var son till krigsrådet Anders Rådberg och Christina Thornton, vars gravhäll är bevarad, uppställd vid kyrkans korvägg. Efter studier i Uppsala prästvigdes han 1818 och blev sedermera rektor för Nya elementarskolan i Stockholm i vilken syssla han efterträdde Carl Jonas Love Almqvist. Samtidigt predikade han i Stockholms kyrkor. Då hans predikningar ofta hade ett radikalt innehåll med, som det uppfattades, en revolutionär anstrykning, kom han i en tvi-velaktig dager. Fredrik Rådberg lämnade 1831 sin rektorspost efter en

schism då en av honom författad lärobok i kyrkohistoria refuserats. Han tillträdde en komministertjänst i Tengene i Skaraborgs län varifrån han 1835 flyttade till Vänersborg för en motsvarande tjänst. Samma år blev kyrkoherdetjänsten ledig i Vänersborg och vid valet till densamma erhöll han majoriteten av rösterna. Trots detta förbigicks han vid tillsättningen. Till ny innehavare utsåg guvernementspastorn Carl Adolf Carlsson. Anledningen till detta antas ha varit att Rådberg efter sin Stockholmstid var föga väl ansedd hos berörda myndigheter på grund av sina obekväma åsikter. Av trycket gav han 1841 "Husmanskost på vers och prosa", en bitvis frän satir över småstadslivet. Fredrik Rådberg ansågs som en religiös-filosofisk utopist och dessa sina idéer utvecklade han i det 1839 tryckta verket "Friedland, romantisk, litterär och politisk dröm". Han ingick äktenskap 1822 med Carolina Augusta Castorin, (1795-1872). De fick dottern Fredrika (1822-1845), begravd i föräldrarnas grav samt sonen Carl Frithiof Rådberg (1830-1892), lektor i Vänersborg och begravd på Strandkyrkogården i Vänersborg. Det höga gravkorset är flankerat av två närmast amforaliknande urnor, äfven de i gjutjärn, som i relief återger hustruns resp. dotterns namn och årtal. Fredrik Rådberg avled 1853 och hans hustru överlevde honom med 19 år. I Tidning för Wenersborgs stad och län publicerades vid hennes frånfalle 9 oktober 1872 en längre tillfällighetsdikt av Zacharias Ludvig Barkstedt, stadens främste vad sådana poem beträffar:

*"Det skymmer för min blick, som fordom var så klar och ljus,
Knappt ögat skönjer vägen mer till min Faders hus,
Och själen irrar kring lik arkens dufva.
Du klara stjerna, tindrande vid norra portens rand
Som lyser, lik en Farus, vilsne seglaren till strand
Min fot ledsaga till en vänlig tufva!"*

*"Det mörknar mer och mer – o jag förstår... min levnadssol
Sig sänker sista gången från sin höga purpurstol
Och vinkar mig att följa sig tillika.
Lik Stefanus, jag skådar i en öppen himelssky
Förlossarn på sin Faders arm, till honom vill jag fly,
Så suckar brustet hjerta uti qvällens bönestund*),
Så klagar äfven turtur i en rosig myrtenlund,
När maken lyft till flygt den spända vingen.
Men du, med barnasinet, ack så oskuldskraftig och from...
Från jordens grus dig svinga glad i ljusets helgedom
Till din tillredda plats i englaringen!"*

Z. L. B.

*) Klockan 4 lördags eftermiddagar ringes alltid till "helgemål".

Ett flertal sådana tillfällighetsdikter återfinns i denna tidning undertecknade med denne poets signatur.

Komminister Fredrik Rådbergs bror med familj, Daniel Rådberg, är likaledes begravna på denna kyrkogård. Deras gravplats är en av de största, omgiven av ett rikt utsmyckat gjutjärnsstaket i nygotik. Vid gravens huvudända står en stor natursten vilken ursprungligen legat på en täck, naturskön plats och på denna skall makarna suttit då de ingick förlovnig. Den kom att prydas med ett vitt marmorkors. Mot stenen lutar sig två marmorplattor formade som en bokrulle med hoprullade ändar och med texten: "Fältkamreren Daniel Rådberg/född den 5te oktober 1790/död den 5te december 1854/" på den ena plattan och på den andra "Fru/Hedda Rådberg/född den 8 september 1805/död den 10 februari 1877". Ett stycke framför ligger två kvadratiske sten i svart granit med snedställd översida. På båda är en blankpolerad text mot en matt oval omgiven av blank ytter-

kant. Dessa minner om de båda ogifta döttrarna Amelie Rådberg (1832-1899) och Josephine Rådberg (1835-1927). Daniel Rådberg föddes i Vänersborg. Efter studier i Uppsala blev han bl.a. e.o. kammarskrivare i krigskollegiet 1813, fältrevisor i andra armekårens generalkrigskommissariat 1814 och efter hovrättsexamen 1816 slutligen fältkamrar vid Kgl Västgöta Dals regemente, en befattning han kvarstod i vid sin död 1854. Efter änkefru Hedda Rådbergs, f. Ahlrot död tillsköt makarnas fem barn i samband med arvsskiftet medel till en fond med namn "Rådbergska fonden för fattiga fruntimmer". Donationen 1874 var på 1000 kronor och avkastningen skulle årligen användas till två pensioner åt: "– – – Vänersborgs samhälle tillhörande fattige fruntimmer." och att utdelningen skulle ske vid jultiden.

Ett stycke från doktor Molins gravplats och nära fältkamrer Rådbergs finns en hög, rak, upptill tresidigt avslutad gjutjärnsvård, nära två meter hög. Den gjutna relieftexten lyder i all enkelhet: "C. G. Söderberg/född 1817/död 1869": Vården har en mycket rik gjuten nygotisk dekor, som närmast för tanken till masverket i ett nygotiskt kyrkfönster. Överdelen krönes av ett kors och flankeras av två små filialer. Runt 1800-talets mitt växte, inte minst genom industrialismens nya och föränderliga förutsättningar, de så kallad nystilarna fram i såväl arkitektur som heminredning och för konstindustriprodukter. 15- 1700-talens stilar togs upp och omskapades. Den medeltida gotiken intresserade man sig även för men här i landet kom

Fanjunkaren, hamninspektorn, tillfällighetspoet Zacharias Ludvig Barkstedt. (1810-1877).

den i mycket ringa omfattning till användning för profana ändamål. Däremot som en idealstil inom kyrkliga områden blev den nästan allena rådande. Denna gravvård är alltså synnerligen tidstypisk och representativ. Carl Gabriel Söderberg var född på Vänersnäs. Efter skolgång i Vänersborg kom han i lära hos färgerifabrikören A. J. Landström och efter erhållet gesällbrev praktiserade han på åtskilliga platser, bl.a. i Stockholm därifrån han återvände på 1840-talet till födelsestaden och arrenderade ett färgeri. Han förvärvade 1844 borgmästare Jonas Bergius fastighet vid Residensgatan i nordöstra hörnet mot Kronogatan (där i början av 1900-talet det numera rivna varmbadhuset uppfördes) och anlade

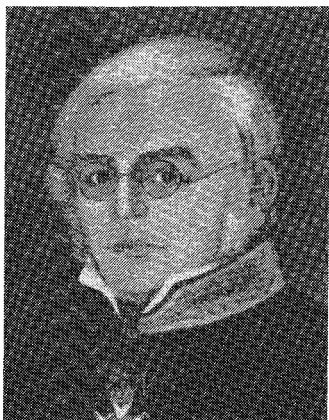
färgeri som han allteftersom kraftigt utvidgade och förbättrade så det blev en omfattande verksamhet av industriell karaktär. Inte minst då han sommaren 1855 företagit en längre studieresa till Frankrike, Tyskland och England inhämtade han kunskaper och idéer samt knöt viktiga han-

Nygotisk gravsten av ljusgrå granit rest över postinspektören m m Håkan Fredrik Gasslander.

delsförbindelser, inte minst för att införskaffa goda färgstoffer. Detta ledde till en omfattande utbyggnad året därpå. Han kunde inte bara erbjuda färgning av garner utan hade även ett appreturverk samt ett tryckerverk för tygtryck vilka plattor numera förvaras på Vänersborgs museum. Trots iråkad ohälsa arbetade han idogt vidare men som dödsrunan skriver: ”— — Oförberedd och midt under sysslandet med sina affärer öfverraskades han af allshärjaren, som obemärkt blåste ut den svaga lågan i hans lifslampa — —”. Hustrun Nelly f. Baumbach överlevde honom och torde även hon vila i denna grav ehuru hennes namn ej återfinnes på vårdens.

Två ytterligare gravvårdar i gjutjärn av samma utförande som den Söderbergsska finns på Kapellkyrkogården. Den ena är rest över apotekaren Pehr Severin Pyhlson (1793-1877) och hans hustru Anna Sofia f. Dahl

Postinspektören m m Fredrik Håkan Gasslander.

(1806-1882). Apoteket i Vänersborg innehades vid stadsbranden 1834 av John Henrik Forshaell. Det förstördes i grund men rörelsen övertogs av P. S. Pihlson 1835 som byggde upp en ny apoteksbyggnad i sten med en harmonisk, klassicerande fasad, på den avbrända apotekstomten, i nordvästra hörnet Drottninggatan – Edsgatan. År 1871 överlät han det på sin son Johan Severin Pihlson vilken i sin tur drev det fram till 1877. Apoteksverksamheten förblev här fram till 1960-talet då den flyttade till sina nuvarande lokaler på Sundsgatan 8a. Under texten finns på denna liksom på de andra två identiska, två nedåtvända,

korsade facklor, inte ovanlig dödssymbol.

Den tredje nygotiska gjutjärnsgravvården med samma utformning minner om fanjunkaren, hamninspektorn m.m. Zacharias Ludvig Barkstedt (1810-1877), vars minne kanske främst lever kvar som en populär tillfällighetspoet. Han var född i Stockholm, antogs vid Andra Gardet vid vars musikskola han blev underlärare. År 1837 tog han avsked och blev oboist vid Västgöta Dals regemente. 1842 blev han fanjunkare och tog avsked 1865 då han tillträdde en tjänst som hamnkapten i Vänersborg. Övriga uppdrag Barkstedt beklädde var som kassör i såväl Frivilliga Brandkåren som Skarpskytteföreningen och var ledamot i Sundhetsnämnden. Vid olika händelser, jubileer och liknande inom de båda förstnämnda samsamslutningarna diktade han en lång rad tillfällighetspoem liksom till lands-tingets möten, UVHJ:s invigning, till ångbåtsfärder liksom för att hylla Qvinnan. Z. L. Barkstedt hade uppenbarligen ett gott språkligt öra, skämtsinn och musiköra, egenskaper som kom väl till pass för denna verksamhet vilket ävenledes medförde att han gavs en framskjutande position inom Par Bricole i Vänersborg.

En stilmässigt närstående gravsten till de tre här omnämnda kom att resas över Fredrik Håkan Gasslander. Denna 149 cm höga sten är utförd i granit och med en uppåt spetsig form. Även denna har en klar nygotisk reliefdekor påminnande om masverket i nygotiskt kyrkfönster, men här är materialet den hårda graniten. Detta är en stensort som börjar komma till användning från 1850-talets mitt bl.a. av Granitaktiebolaget Kullgrens Enka i Bohuslän, som möjligen kan ha tillverkat denna

sten, då den förekommer i deras prospekt. Tidigare under perioden fram till 1830- 40-talen var sedimentära stensorter som kalksten och sandsten vanligast eller snarast allena rådande. Fredrik Håkan Gasslander gjorde karriär inom länsförvaltningen, blev landskanslist i Älvsborgs län 1812, länsbokhållare 1813 och fick landskamrers titel 1817, utnämndes 1819 till kronofogde i Marks fögderi 1819 och landskamrerare i Älvsborgs län 1836-1851. Då landshövding Paul Sandelhielm hastigt dukade under för 1850 års koleraepidemi i Vänersborg utnämndes Gasslander till t.f. landshövding fram till dess Bengt Christer Bergman tillträdde detta ämbete varefter han verkade som postinspektör här i staden. Som medlem av Par Bricole reste detta sällskap vården över honom.

En av de stora, imponerande gravstenarna på kyrkogården No 1 är den som restes över landssekreteraren Carl Oscar Almqvist (1813-1875) och hans hustru Fredrique f. Agrell (1826-1918) och sex av deras barn. Det är en närmast fyra meter hög obelisk i ljus granit krönt av en rikt godronerad urna. Även denna vård återkommer i Grantiaktiebolaget Kullgrens Enkas annonser men mönsterskydd var något man under förra seklet inte respekterade varför även andra stenhuggerier har likartade modeller. Runt om graven löper ett mycket rikt dekorerat gjutjärnsstaket i nyrenässans, fastsatt i en granitram. Gravytan är grusad. Detta är alltså ett mycket typiskt exempel på en påkostad, högborgerlig gravanläggning som ännu är kvar i ursprungligt skick.

Minnesrunan över C. O. Alqvist inledes sålunda: "Liksom den härjande siroccovinden sliter bladen från Söderns ros, så bräcker och den isande nordankölden inom våra fjellryggar de starkaste naturer och visar oss sanningen af den dagligen upprepade lärorika satsen: 'Idel förgänglighet äro alla människor, huru faste de än stå!' Vi döma efter ytan, men se ej den maskstugna kärnan och när våra förhoppningar stå som bäst i blomman, behöfva de blott en fläkt af dödens kalla andedrägt för att brytas till tröstlös sorg. Helt plötsligt har den vänsterhänte liemannen vändt om timglasets vid tröskeln till ett glädjens hem och vinkat till sig hufvudern från en talrik familje- och släktkrets. Strax på nyåret insjuknande landssekreterare Almqvist i en som det tycktes lindrig bröståkomma, hvilken dock allt mer förvärrades och närmade sig kroppens ömtåligaste delar, så att den slutade med döden förliden afton. — — —"

Carl Oscar Almqvist föddes i Gränna 1813 och kom till Vänersborg på 1840-talet som länsnotarie och utnämndes 1847 till landskamrer, vilket ämbete han "— — — utöfvat — — i ett af vårt lands vidsträcktaste län har han utmärkt sig för omutlig redbarhet om än hans sätt varit mera sträfft än hvad man i dagligt tal kallar tilldragande — — —". Dessutom inneha-

de han många andra värv såsom ordförande i Göteborgs och Bohus läns samt Älvsborgs läns gemensamma hypoteksförening och Vänersborgs drätselkammare, styrelseledamot för länets lasarett och kurhus, ombud för stadens vid Uddevalla - Vänersborg - Herrljunga järnvägsbolags stämmor m.m. Dessutom arbetade Almqvist ivrigt för genomförandet av representationsreformen 1866, då ståndsriksdagen avskaffades och tvåkammarriksdagen infördes. Han gifte sig 1844 med Fredrique Agrell med vilken han fick nio barn.

I Tidning för Wenersborgs stad och län måndag 1 feb 1875 kan man läsa följande referat av begravningen som torde varit av imponerande utformning:

”Likbegängelse. Igår förmiddag jordfästes högtidligen stoftet af landssekreteraren och riddaren C. O. Almqvist. Den ovanligt talrika processionen, till det mesta bestående af embets- och tjenstemän, satte sig i rörelse från sterbhuset kl 1 middagen. På den improviserade, af grönt och blommor, smakfullt prydda likvagnen höjde sig likkistan öfversål-lad av kransar och blommor. Prestaverne fördes af hofmarskalken och riddaren C. F. v. Mentzer samt översten och ridd. E. Elers. I likprocessionens båda främsta led sågos sex af den aflidnes söner och derefter den yngste sonen beledsagad af kammarherren m.m. C. E. C. Kuylenstier-na. Den aflidnes ordensdekoration, Nordstjerneordens lilla kors, bars af nordstjerneriddaren landskamreraren J. M. Ryding. När processionen inträd-de i vapenhuset uppspelte orgeln en sorgmarsch och sedan liket blifvit uppställt på sin katafalk i högkoret och processionen intaget platserna derintill uppstämdes första versen af psalmen 425 hvarefter jordfästningen af församlingens kyrkoherde förrättades efter vanlig ritus. Sedermera träd-de predikanten inför altaret och mässade hvarpå följde sista versen af för-utnämnde psalm och dermed slutades den gripande akten som hade fyllt templet med åhörare av månget öga med tårar.

Liktåget satt sig sedan igång till gamla kyrkogården der de jordiska kvar-lefvorna nedsänktes i familjegravfen och processionen upplöstes”.

Även hans farfars bror Anders Almqvist (1744-1792) och hans farbror Harald Almqvist (1773-1849) var landssekreterare i Älvsborgs län.

Av dessa återfinner man här Harald Almqvists grav, ett åttkantigt post-ament med ett kors därpå, allt i granit. Denne var född på Visingsö 1773, gick den juridiska banan där han uppvisade en lång rad tjänster där han tjänade det allmänna, blev landssekreterare i Älvsborgs län 1805 och hade under kriget 1808-1809 och 1814-1815 ett grannliga arbete som med-förde en rad svårigheter, men vilka han skall ha löst med orubblig rät-trådighet, allvar och noggrannhet parat med foglighet, välvilja och

hovsamhet. År 1821 utnämndes han så till häradshövding i Åse, Viste, Kållands, Barne härader, men var bosatt här i staden vid Kungsgatan nära kyrkan, vilket hus han fick se gå upp i lågor vid stadsbranden 1834. Året 1835 förvärfvade han den herrgårdsliknande byggnaden "Skansen", nuv. Edsgatan 2 från generalmajoren Wilhelm Albrecht d'Orchimont. Harald Almqvist förenades 1806 i äktenskap med Margareta Chatarina Krull dotter till borgmästaren Jonas Krull (se ovan).

”

— — —

Som solen strålar i ett muntert tummel
Så hastigt skymmes bort af blott en sky
Det reser sig och fort ett dystert kummel
På soligt fält med rosors skära hy
Du satt så nyss vid egna kära härden
Och gladdes åt ett hopp, som log mot dig,
Du trodde minst det gällde "sista färden"
Ditbort på gravvens kulna, märkta stig

Nu höstens vindar yra kring din kulle
Och jordens svepduk nedlägges der
Men anden dog ej, tu hand lefva skulle
Förgängligt blot det som af jorden är
En glansrik tråd inväft vänners hjertan
Ditt mine skall der ständigt skimra fram
Det skall förnya, men och mildra smärtan
Samt allvargöra hvarje stundens glam

Men vården SJELF man rest i vänners minne
Den ståndar alltid ofördunkelig
Hvad man har verkat efter själ och sinne
Den skriften står der outplånelig.
Sof godt, sof djupt! tu till de dina Herran
De hårdt betrycktas Fader, såda skall:
HAN slår, men tröstar dock, båd' när och fjärran,
HANS stränghet stor; men och HANS godhet all!"

Dessa tre strofer är ur en femstrofig tillfällighetsdikt av "K", publicerad i Tidning för Wenersborgs stad och län med anledning av läraren vid Vänersborgs elementarskola Wilhelm Gotthard Baalacks död 12 november 1857. Han begrovs på Kapellkyrkogården.

Dessa få gravar som här behandlats får representera hur gravstenarnas utformning ändrat sig under tiderna alltefter de skilda epokernas smak och konstuppfattning. De visar också att det för flertalet människor inte var givet att det sattes upp en minnesvård över dem, utan hundraden, ja tusentals vänersborgare har gravsatts på såväl stadens ursprungliga kyrkogård vid kyrkan som på de kyrkogårdar som anlagts därefter, under blott en anonym kulle, men de är ändå en länk som bildar staden och ortens historia.

Otryckta källor

Göteborg

Landsarkivet i Göteborg:
Vänersborgs församling:
Ministralböcker
Sockenstämmoprotokoll

Vänersborgs rådhusrätt:
Bouppteckningar

Vänersborg

Pastorsämbetet i Vänersborg:
Kyrkogårdsförvaltningens handlingar.

Tryckta källor

Anrep, Gabriel: Den svenska adelns åttartaflor I-IV. Stockholm 1858-1864.

Beerståhl, Nils Fredrik: Västergötlands porträttgravstenar. (Västergötlands Fornminnesförenings Tidskrift. Del 6 hft 7.) Skara 1969.

Blomgren, Sven: Vassända Naglums kyrka, historik och beskrivning: Vänersborg 1975.

Blomgren, Sven: Vänersborgs kyrka, historik och beskrivning. Vänersborg 1973.

Cederblom, L. A. - Friberg, C. O.: Skara stifts herdaminne 1850-1930. Sthlm 1928 1928-30.

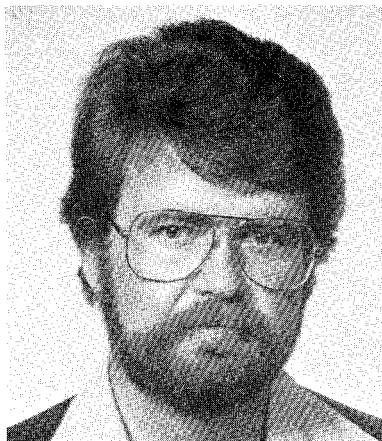
Corin, C-F. - Hasselberg, G: Vänersborgs historia I-II. Vänersborg 1944.
Elfsborgs Läns Annonsblad

Elgensteierna, G.: Den introducerade svenska adelns ättartavlor I-IX.

Leijonhufvud, Karl A.: Ny svensk släktbok, Sthlm 1908.

Lind, Sven: Det lysande sällskapet Vänersborg Par Bricole 1839-1989. Vbg 1989.

Lindal, Göran: Grav och rum. Sthlm 1969.
Lindedahl, Hjalmar: Vänersborgs historia och Vänersborgshistorier.
Vbg 1928.
Svensk släktkalender 1974. Sthlm 1974.
Tidning för Wenersborgs stad och län
Wenersborgs Posten 1866
Vänersborgs Sönders Gilles årsskrift årg. 1-61. Vbg 1932-1991.

Stellan Granat född 1948 i Vänersborg. Studentexamen vid läroverket i Vänersborg 1968. Fil. kand med ämnena konstvetenskap, etnologi och arkeologi särskilt nordeuropeisk. Anställd 1975 vid Älvsborgs läns museiförening, numera Stiftelsen Läns museet i Älvsborgs län. Fr.o.m. 1 januari 1982 antikvarie vid Bohusläns museum, Uddevalla.

Årskrönika 1994

De stora katastroferna tror man ibland är för evigt undanröjda av teknikens framsteg, av människans ständiga strävan efter det perfekta. Färjan Estonia satte åter människan på plats. Tro inte att du kan trotsa havet, elementen, vinden och naturens kraft. Det känns överkligt att 800 människor samtidigt dör i en olycka som tydligen alla båtbyggarmänniskor vetat om att den kunde hända eftersom liknande olyckor har hänt förut. Efter kapsejsningen av "Herald of the Free Enterprise" utanför Brügge 1987 meddelade nyhetsrapporteringen att nu skulle dessa färjors konstruktion ses över, denna olycka skulle inte kunna upprepas. Så gick det med det teknikerlöftet. Människans oförmåga kommer till ett annat uttryck när man tänker på att den här sortens olyckor läser man om lite då och då fast då handlar det om skorvar som sjunker i Indiska Oceanen eller andra mer underutvecklade farvatten än Östersjön. Dessa olyckor ägnar man ett förstrött intresse och bläddrar strax vidare till mer intressanta ting som exempelvis Christer Sjögrens skilsmässa och eventuella förhållande med Lotta Engberg. Medkänslan krymper fort med avståndet.

Sydafrika tog ett stort steg ur sina problem den dagen som Nelson Mandela installerades som president. Hade någon för 10 år sedan påstått att livstidsfången på Robben Island en dag skulle ta hand om landets högsta ämbete så hade han blivit utskrattad. Nobels fredspris till terroristen Yassir Arafat tillhör också bevisen för att verkligheten kan överträffa den absurdaste dikt.

Efter decennier av beslutskramp har vi nu kommit fram till att vi skall bygga en bro mellan Danmark och Sverige. Revymakarna i "På Håret" försökte övertala miljöminister Olof Johansson till att ställa upp på en bro med argumentet: "Okej Olof, vi bygger ingen bro från Sverige, vi bygger den från Danmark i stället."

1994 var ett valår med mycket spännande händelser för den politiskt intresserade. Ny demokrati lyckades med bedriften att alldeles utplåna sig själv i en hejdlös karusell med partiledarbyten och kastning av paj åt höger och åt vänster. I vårt lilla Vänersborg lyckades däremot ett annat parti, Folkviljan, hösta in 20 % av rösterna på att vi inte skall bygga flygplats, inte bygga motorväg och inte äta lunch, en storslagen ideologisk vision som tydligen skall leda Vänersborg in i framtiden. Så många röster på Ayatollah Lanestrand är ett underbetyg åt de andra partier som dragit det kommunala lasset under alla år. P-skivan var årets politiska innovation, och den dag man täckte över de förhatliga parkeringautomaterna var en lyckodag. Myntterroren var över. Nu hotar sossarna med att åter-

införa betalparkering, att åter överlämna oss i händerna på den lille skarpögde och Norings magre pojk, dessa kringströvande rovdjur i människoklädnad.

1994 var året då Vänersborg fyllde 350 år, en aktning svärd ålder, men Vänersborg är en pigg åldring. Det har de senaste åren blivit populärt att påstå att Vänersborg har sin framtid bakom sig. Därför var det kul att se en utredning där man hade undersökt 250 svenska städer med mellan fyra tusen till 25000 invånare. Utredarna, ett konsultföretag med det egendomliga namnet Kairos Future AB, hade tittat på olika faktorer som näringsliv, ekonomi, stadsliv, kultur med mera och kommit fram till att av 250 städer tillhörde Vänersborg de 40 som har framtiden för sig i Sverige. Något att läsa för de gnälliga besserwissrar som breder ut sig på Ela:s insändarsidor. Jubileumsåret invigdes med ett praktfullt fyrverkeri och därefter har året varit fyllt av evenemang av hög klass. Vid Vänerparken kunde Prinsessan Desirée Friherinnan Silverskiöld inviga Andarnas Skepp, en mycket vacker skulptur av glas och smide skapad av Kjell Engman. Det är NCC Fastigheters tack till vänersborgarna för att man fått bygga om lasarettområdet. Vårt vackra museum blev återinvigt efter att ha gjorts om till ett museernas museum återskapat så som det såg ut för 103 år sedan då Johan Adolf Andersson såg sin skapelse färdig. Vår egen riksantikvarie Erik Wegraeus invigde med sedvanlig bravur.

Vänersborg fick i år sin historia uppdaterad av en mellerudsfödd flicka vid namn Britt Liljewall.

Det genom de senaste åren så förhånade plastschabraket i Plantaget fick i år avlösning av en lusthusliknande illgrön paviljong som invigdes i februari med bland annat sång av Björnligan. Kören sjöng en kantat som skrivits av gamle musikdirektören Erik Alvin med text av G Helander till stadens 300-årsjubileum, ett riktigt gammaldags lokalpatriotiskt stycke av en sort som inte skrivs idag. Lyssna här till tredje versen:

*Här kärlek bor som hjärtan tänder
till denna stad vid Vänerfjärd
Vart tanken sig i världen vänder
den söker sig till hemmets härd
var lyser bättre himlasolen
än på hemmets park och torg
högt välves himlarymdkupolen
här är vår rikedom vårt Vänersborg*

Det var Lions club som firade sitt eget 40-årsjubileum med att skänka denna Per Molnitrerade skapelse till staden. Björnligans och Birger Sjöbergssällskapets strå till jubileumsstacken var en konsert med Mikael Samuelsson, Fantomen på Operan, en fin sångare, musiker och skådespelare, vars far en gång bott i Vargön. Mikael Samuelsson blåser av dammet på Birger Sjöberg genom annorlunda tolkningar och ett härligt skådespeleri. Georg Riedel hade också fått uppdraget att tonsätta och arrangera tidigare ej tonsatta dikter, en del ganska svåra och mörka dikter ur Kriser och kransar.

Som en av höjdpunkterna under året får räknas nationaldagsfirandet som kunde firas i närvaro av kungaparet, direktsänt i TV. Vår drottning Silvia såg ut att uppskatta gillesbrodern Frank Johnssons sång. Fin PR för vår stad. Kungaparet vandrade in vid Gågatans södra entré genom en stadsport som länsmuseum har skapat, så som den kunde ha sett ut någon gång på 1600-talet. Det är spännande att stå vid porten och tänka sig hur livet levdes här av våra förfäder.

1994 har också varit tältfesternas år, då ölet flutit i strida strömmar på gator och torg. Fina dagar och kvällar kunde det samlas upp till 3000 människor på torget, vilket visar att vänersborgarna kan gå att locka ut om bara tillfället är det rätta, och ölen är lagom kyld. Det var dock svårare att dra folk ned till Sanden, ett projekt som har fått utstå mycket spott och spe under sitt första år. Jag tycker om själva idén, platsen är perfekt för utomhuskonserter i stil med Ulf Lundells, men väder och vind kan få de mest lysande uppslag att rinna ut i sand. Här kunde också ett stort antal vänersborgare lyssna till uruppförandet av Navigare, en verk för kör och stor orkester komponerat av arrangören och producenten Tommy Hansson. Musiklivet i Vänersborg är fantastiskt, vilket kommer att framgå av den CD med vänersborgsmusiker som Tommy Hansson producerar just nu. Alla aktiviteter på Sanden fick de förhatliga Kanadagässen att flytta till Vänerparken i stället och på de gräsmattorna kunde man inte sätta ned ens en barnfot mellan alla hundbajsliknande korvar. Kan man inte göra Gåsfärs av dessa fågelfän och exportera den till Europa. Innevånarna i EU tvingas ju tydligen äta all möjlig smörja enligt kampanjen Nej till EU. Denna sommar fick vi stekande sommarhetta efter ett antal blötkalla somrar i rad. Stämningen i Vänersborg blev nästan som runt Medelhavet, med uteserveringar och lättklädda flanörer som vandrade i maklig takt i Gågatans värme. Campingen vid Ursand hade lysande tider med många långväga gäster från hela Europa.

Jubileumsåret förde också med sig flera idrottsliga begivenheter. Under en het sommarvecka samlades hela den svenska cykeliten till sven-

ska mästerskap. Tävlingscyklister har min fulla beundran, själv får jag mjölksyra bara genom sitta på en cykel nedför Dalbobron. Dessa gossar och flickor kan cykla i 40 km/tim mil efter mil i stekande sommarheta. Man kan ju i och för sig fråga sig varför, men i idrottens värld lyser ofta förnuftet med sin frånvaro. Det är väl antagligen därför idrott är spännande. I idrottens värld har norrmännen haft en stark säsong med en väldig massa bedrifter uppenbarligen iscensatta för att göra oss svenskar surmulna och avundsjuka. OS i Lillehammer blev en succe både för arrangörerna och för idrottsmännen fra Norge. OS-guld i ishockey och ett guld av Pillan Westin fick vi trösta oss med.

Det jubileumsevenemang som väckt mest uppmärksamhet utanför stadens gränser är antikhandlare Bo Knutssons skapelse Glasfestivalen. Här samlades glaskonstnärer från hela världen för att under en intensiv vecka blåsa glas, utbyta erfarenheter, umgås och ställa i ordning utställningar på de mest oväntade platser runt om i staden. Gamla vattentornet visade sig vara en höjdare bland utställningslokaler. Där ställde den unge konstären Björn Stern, med släkt på Vänersnäs, ut de mest galna skapelser. Ett gapande manshuvud beklätt med morfintabletter och en uppblåsbar Barbara skakade en del av de mer traditionsbundna besökarna. I Stora Bio hade Kjell Engman utnyttjat den fina lokalens alla möjligheter till en installation med ljus, ljud och bild. Stora Bio, vårt föreläsningsinstitut i Birger Sjöbergs diktning, är en pärla som från och med i år tyvärr inte går att driva som biograf på grund av för dålig ekonomi. Stora Bio hör till min barndom, här stod min farfar och rev biljetter som man sedan blåste i när reklamfilmen började. Jag kommer fortfarande ihåg hur den smattande rösten lät när den vackra ridån drogs åt sidan för reklamfilmen: "Filmstaden för inspelning av annons och reklamfilm, Svensk filmindustri, tralalalala", och sedan följde ofta den kusliga upplysningsfilmen om tandtrollen Karies och Baktus, två charmiga gynnare som byggde bo och idkade gruvdrift i tänderna med hjälp av tryckluftsborr. De skrapades sedan elakt ned i svalgets hemska djup av en tandborste belagd med den pepparmintsmakande tandkrämen Pepsodent, som bekant även bra mot gula hinnor. Efter det att "Brylkräm tänt stjärnor i ditt hår" var det sedan dags för Johnny Weismüller som Tarzan, apan Cheeta och tarzans brallis Jane, vecka efter vecka. Jag hoppas verkligen att Stora Bio kan bevaras som den är, jag har hört hemska rykten om att där skulle bli fiskaffär, en verksamhet som i och för sig saknas i stan, men som väl kan bedrivas någon annan stans. Som en biprodukt till glasfestivalen kan man nu konstatera att Olof Palme har fått flytta en trappa upp i Kulturhuset. På så sätt slapp striden om bysten trappas upp ytterligare. På Palmes plats

hänger nu glasskulpturen Draken, skänkt av bland andra Vänersborgs Söners Gille.

När jag nu närmar mig slutet för denna krönika så vill jag passa på att tacka för mig. Nu är det dags för någon annan att ta över krönikörskapet, ett uppdrag som jag är mycket stolt över att ha haft i 12 år.

Nu har jag skrivit fler krönikor än pappa Sven så den familjeinterna kampen är vunnen. Det jag inte har kunnat slå i kvalitet har jag i alla fall slagit i kvantitet.

Allhelgonaafton 1994

Håkan Lind

MINNESRUNOR 1994 – 1995

Under tiden juli 1994 t o m juni 1995 har 24 Gillebröder fullbordat sin jordevandring och för alltid lämnat oss. Vi lyser frid över våra bortgångna Gillebröders minne.

Bruktjänstemannen Torsten Ågren, född den 7 oktober 1903 i Strömsnäsbruk, avled i Vänersborg den 12 maj 1993. Efter genomgångna studier vid Varbergs Realskola och Sundsvalls Högre Allmänna Läroverk, genomgick han Filip Holmqvists Handelsinstitut i Göteborg. Efter avlagd examen där, studerade han konstvetenskap och språk i Heidelberg och Oxford.

Under åren 1924 - 1969 var han anställd vid Wargöns Bruk. Vid sidan av sitt arbete hade Torsten Ågren många och rika intressen. Hembygdsforskning och västgötska kyrkobyggnaderna ägnade han mycket tid. Hans historiska forskningsarbete och verk kring Wargöns Bruk och Ronnums herrgård är värdefulla dokument i vår kommuns historia. Torsten Ågren var med om att starta Anglo-Swedish Society i Vänersborg. Han var en aktiv och engagerad

medlem i Göta Älvdalens Konstförening och i Konstmusei Vänner. Pensionärsföreningen Lilla Paris hade i Torsten Ågren en kunnig och uppskattad medlem, som under många år anordnade studieresor och kyrkresor.

Inträdde i Gillet 1969.

Köpmannen Henry Roslin, född i Vänersborg den 2 december 1906 avled i Trollhättan den 14 augusti 1993. Efter avslutad obligatorisk skolgång i Vänersborg, fortsatte Roslin sina studier vid aftonskolor och per korrespondens. Redan som mycket ung fick han kameralt ansvar i de olika Vänersborgsföretag han var anställd. Det var företag inom pappershandeln, kolonialfirma och livsmedelshandeln. Under 1930 - 1940 talen var han medarbetare och delägare i såväl Axel Dafgårds som Harry Dafgårds livsmedelsföretag i Vänersborg.

1948 flyttade han med familjen till Borås där han övertog och drev ett företag som levererade maskiner och utrustning till livsmedelsföretag.

1965 flyttade Roslin till Trollhättan, där han fram till sin pensionering svarade för ekonomifunktionen vid Olssons

Herrekipering AB. Under sin verksamhetsbana innehade Henry Roslin många föreningsuppdrag, bland annat som mångårig kassör i Trollhättans Köpmannaförening. Inträdde i Gillet 1931.

Mejeristen och lagerchefen Kaj Bertil Persson, född i Köpingsbro den 25 maj 1923, dog i Vänersborg den 16 september 1993.

Efter genomgången mejeristutbildning vid Alnarps Mejeriskola 1949, erhöll han anställning vid Torrmjölksfabriken i Vänersborg, där han bland andra arbetsuppgifter svarade för alla transporter och lagerhållning. Hans sista arbetsuppgifter före pensioneringen var att som platschef svara för nedmontering och avveckling av Torrmjölksfabriken då den lades ner 1987.

Kaj Persson var mycket aktiv inom sitt fack och tillhörde under många år styrelsen för Sveriges Arbetsledarförbund och ordförande i Svenska Mejeristföreningen. Han var en tid styrelseledamot i AB Boktryck, Helsingborg.

Han var även engagerad i stadens föreningsliv, som medlem i Lions Club och Sällskapet Par Bricole i Vänersborg.

Inträdde i Gillet 1976.

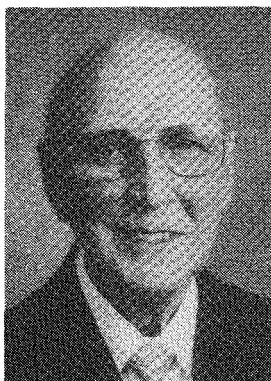

Servicerådgivaren Ingvar Göthberg, född den 20 februari 1932, avled den 1 januari 1994 i Vänersborg. Efter avslutad skolgång i Vänersborg anställdes han vid firman Granström & Söner, senare Sundin Bilar i Vänersborg. Först som lagerarbetare på reservdelsavdelningen senare som servicerådgivare.

1972 drabbades han av en så svår sjukdom att han tvingades avbryta sin arbetsanställning och blev kort tid därefter sjukpensionär.

Vid sidan av sitt arbete var hans stora intressen djur och natur. Hans hobby var teckning.

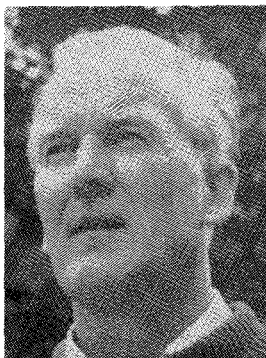
Inträdde i Gillet 1964.

Linjemästaren Per Gunnar Nilsson, född den 12 juni 1904 i Vänersborg, avled den 22 juni 1994 i Värnamo. Efter avslutad skolgång erhöll han 1918 anställning som telegrambärare vid Telegrafstationen i Vänersborg. Han vidareutbildade sig till linjemontör och arbetade senare som kabelskarvare vid dragningen av rikskabeln genom Sverige. Som linjemontör tjänstgjorde han på flera platser, bland andra i Stockholm, Gävle och Jönköping. 1937 flyttade han till Värnamo där han tjänstgjorde som telereparatör fram till 1946, då han befordrades till arbetsledare och linjemästare vid Televerkets Automatstation. Denna befattning innehade han fram till sin pensionering 1967. 1986 blev han änkeman. På äldre dagar började han teckna och måla tavlor i olja. Från ungdomsåren var han intresserad av idrott och spelade under

sin uppväxttid i Vänersborg fotboll i Vänersborgs Idrottsförening.

Inträdde i Gille 1966.

Kontrollanten och gymnastikläraren Lars-Olof Widqvist, född i Vänersborg den 9 september 1919, avled i sin födelsestad den 14 juli 1994. Under åren 1939 - 1940 utbildade han sig till mekaniker vid Yrkesskolan i Vänersborg och erhöll därefter anställning vid SAAB:s flygplans-tillverkning i Trollhättan. Under åren 1946 - 1947 studerade han vid Lillsveds Gymnastikfolkhögskola, där han sist-nämnda år avlade gymnastiklärarexamen. Under ett tiotal år tjänstgjorde han därefter som gymnastiklärare vid Vänerskolan i Vänersborg och återgick därefter till sin anställning vid SAAB, där han arbetade fram till sin pensionering. Han hade då varit anställd vid SAAB under 30 år.

Som junior var Lars-Olof Widqvist en av Sveriges mest lovande gångare, men även simsporten, gymnastik och allmän idrott hade i "Lasse" en hängiven och engagerad utövare och ledare. I IFK:s Vänersborg simsektion var han en uppskattad och framgångsrik tränare under 1940 - 1950-talen. Även i K Lira ägnade han sitt kunnande och var under många säsonger tränare och ansvarig för ungdomarnas kondition och styrketräning. Under 25 år var han anställd som simlärare och ansvarig för Kommunens simundervisning vid Ursand och vid Idrottsbadet. Under detta kvartsekel lärde han tillsammans med Arne Andersson många generationer Vänersborgare att simma. Widqvist var en av de första Vänersborgarna som erövrade titeln "En svensk Klassiker".

Vid sidan av idrotten var hans stora intresse litteraturen och fritidsstudier i olika ämnen. På senare år ägnade han även familjens fritidstorp i Frändefors mycken tid och intresse.

Inträdde i Gillet 1958.

Rektor Allan Karl Magnus Lindström, född i Vänersborg den 14 juli 1908, avled i Göteborg den 21 juli 1994. Efter avlagd studentexamen 1927 vid Vänersborgs Högre Allmänna Läroverk, fortsatte han sina studier vid Chalmers Tekniska Högskola i Göteborg, varifrån han utexaminerades 1931 och vid Kungliga Tekniska Högskolan i Stockholm, där han utexaminerades 1937. Efter praktik och anställning vid UVHJ, Wargöns AB, NOHAB, Surahammar, Sörstafors, Mo och Domsjö samt AB Nordströms Linbanor, anställdes Allan Lindström 1938 i Kungliga Patent- och Registreringsverket. Där befordrades han till ingenjör 1941 och till förste byråingenjör 1945. Han utnämndes till lektor 1950 vid Tekniska Gymnasiet i Göteborg och utsågs 1960 till rektor vid Tekniska Läroverket i Skövde.

Allan Lindström blev trots sina olika befattningar på skilda platser, sin hemstad trogen och pendlade så gott som dagligen till sin villa på Edsvägen här i Vänersborg.

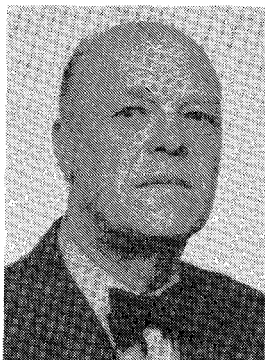
Inträdde i Gillet 1930.

Expeditionsvakten Erik Jonsson född den 24 oktober 1920 i Vänersborg, dog i sin hemstad den 23 juli 1994. Efter avslutad skolgång i Vänersborg, arbetade han under många år vid Granström & Söners verkstäder på Kronogatan. I början av 1970-talet etablerade han sig som egen företagare inom budbranschen. 1978 tillträdde han en befattning som Bud och Expeditionsvaktmästare vid Länsstyrelsens expedition.

Erik Jonsson hade under hela sin levnad ett brinnande intresse för maskiner och fordon. Hans stora fritidsintresse var sommarstugan i Dalsland.

Inträdde i Gillet 1946.

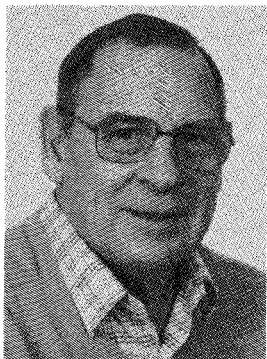

Möbelhandlaren Arne Fridolf Hagborg, född i Vänersborg den 13 maj 1908 avled i sin hemstad den 17 augusti 1994. Efter genomgångna skolor i Vänersborg började han sin långa bana som möbelhandlare i sin fars firma, den redan 1902 etablerade och välkända Hagborgs Möbelaffär i Vänersborg. År 1941 övertog han firman och drev den fram till 1969 tillsammans med brodern Valter Hagborg.

Arne Hagborg var under hela sin levnad intresserad och engagerad i vår stads föreningsliv och innehade många förtroendeuppdrag, bland annat som ordförande i Vänersborgs Skyttegille och styrelseledamot i Köpmannaföreningen. Han var en av initiativtagarna och grundarna av Lions Club i Vänersborg, där han engagerat och varmhjärtat deltog i organisationens hjälparbete. Han tillhörde Frimurarorden Råta Vinkeln, Vänersborg.

Redan i ungdomsåren blev Arne Hagborg intresserad av idrottsrörelsen, var en framgångsrik skytt och bidrog verksamt, både som aktiv skytt och som administratör, till Skyttegillet framgångar. Även boxningssporten hade i Arne en stor och värdefull tillskyndare. För sina insatser inom skytterörelsen innehade Arne Hagborg Sveriges Skytteförbunds Kungliga förtjänstmedalj och Västgöta Dals Skytteförbunds-, Vänersborgs Skyttegilles- och Vänersborgs Skyttekrets förtjänstmedaljer. Han hade även hedrats med Västergötlands Köpmannaförbunds förtjänstmedalj.

Inträdde i Gillet 1930.

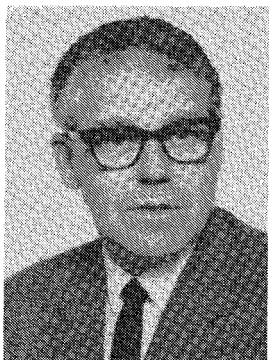

Verkmästare Bengt Gösta Janson, född i Vänersborg den 7 mars 1920, avled i sin födelsestad den 7 oktober 1994. Efter avslutad skolutbildning vid Vänersborgs Högre Allmänna Läroverk, gick han till sjöss och genomgick utbildning ombord i skolskeppet Abraham Rydberg. Då andra världskriget satte stopp för vidare verksamhet inom sjöfarten, utbildade han sig till tegelmästare i Sala. Efter tjänstgöring vid tegelbruken i Hulta och Töreboda, flyttade han till Göteborg, där han tillträdde en befattning som verkmästare vid Volvo. En befattning som han innehade till sin pensionering. Han hade då varit anställd vid Volvo i 27 år.

Redan under skoltiden väcktes Bengt Jansons intresse för idrotten och han deltog tidigt i stadens idrottsliv. Vänersborgs Idrottsförening hade i Bengt en stor tillgång och han

representerade under många år föreningens representationslag i såväl fotboll som bandy. Hans framåtanda och glada humör bidrog verksamt till en god laganda. Sitt intresse för idrott och fysisk träning behöll Bengt genom åren och sedan han 1985 flyttat till baka till sin hemstad såg vi honom ofta i aktion, såväl på våra tennisbanor som på golfbanan ute vid Onsjö. När Vänersborgs Idrottshistoriska Förening bildades var Bengt en självskriven medlem ända från starten.

Inträdde i Gillet 1950.

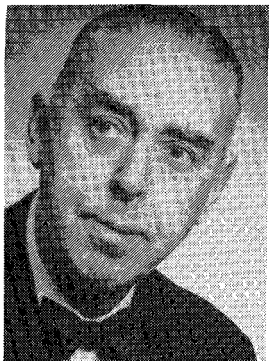

Distriktschefen Karl Axel Ivan Nymark, född i Vingåker den 28 januari 1916, avled i Vänersborg den 9 oktober 1994. Efter avslutad skolgång i Katrineholm erhöll han anställning vid Strands Konfektionsfabrik därstädes. Denna anställning innehade han fram till värnpliktstjänstgöringen, varefter han arbetade på olika konfektionsföretag i Alingsås och Göteborg fram till 1942, då han flyttade till Vänersborg och till Svenkonfektion på Gasverksgatan 9. Där arbetade han till fabriken nedläggning 1955. Han erhöll då en befattning som distriktschef hos försäkringsbolaget Trygg-Hansa, en anställning som han innehade i 20 års tid, alltså fram till 1975 då Vänersborgskontoret drogs in. De sista fem åren före pensioneringen arbetade han vid SAAB i Trollhättan.

Ivan Nymarks stora intresse och engagemang för idrottsrörelsen väcktes redan i tidiga ungdomsår och då han kom till Vänersborg togs hans stora förmåga och kunnighet i anspråk av IFK, vars simsektion därmed erhöll en värdefull förstärkning. Ivan var aktiv som simmare och polospelare samtidigt som han var organisatör och ledare. Under flera år var han såväl simtränare, tävlingsledare och ordförande i Simsektionen och under en lång era var han ordförande i IFK:s huvudstyrelse. Sedan 1974 var han ordförande i Kamratveteranerna. När Vänersborgs Idrottshistoriska Förening bildades var Ivan en självskriven ledamot av den första styrelsen, där han intill sin bortgång verkade som studieledare.

Mycket möda och stort intresse ägnade Ivan åt vår stads Folkrörelsearkiv, vars ordförande han var sedan 1991. Det var på Ivans initiativ som Föreningen Älvsborgs läns Folkrörelsearkiv blev till och han var den drivande kraften i uppbyggandet av Länsarkivet. Vid sidan om idrotts- och folkrörelsearbete var kolonistugan på Holmängen Ivans stora intresse.

Inträdde i Gillet 1985.

Bankkamreren Knut Harry Tidstrand, född den 15 februari 1909 i Vänersborg, avled i sin födelsestad den 9 oktober 1994. Efter avlagd realskoleexamen 1926 vid Vänersborgs Högre Allmänna Läroverk fortsatte han sina studier vid Göteborgs Handelsinstitut, varifrån han utexaminerades 1931. Han fick därefter anställning vid Sparbanken i Vänersborg. 1937 befordrades han till bokhållare. 1942 utsågs han till föreståndare för Sparbanksfilialen i Vargön och 1953 befordrades han till kamrer. Han genomgick Sparbanksskolan 1949. Harry Tidstrand föreblev Sparbanken trogen under hela sitt yrkesverksamma liv. Även efter sin ordinarie pensionering fortsatte han sin bankmannagärning och då han vid 78 års ålder helt avslutade sin tjänstgöring hade han arbetat inom samma företag i inte mindre än 54 år.

Vid sidan av bankarbetet var Harry Tidstrands stora intressen frimärkssamling och musik. Inträdde i Gillet 1969.

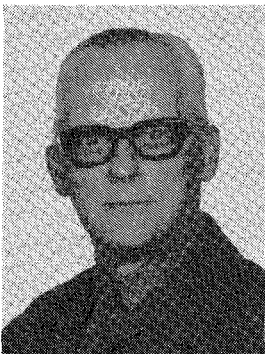

Disponenten Malte Sixten Lindgren, född i Vinne, den 16 oktober 1914, avled i Vänersborg den 3 oktober 1994. Efter avslutade studier vid Alnarps Lantbruksinstitut erhöll han anställning som arbetsledare vid Vänersborgsortens Mejeriförening. Inom företaget avancerade han och befordrades 1947 till disponent, en befattning som han innehade fram till sin pensionering.

Sixten Lindgren var intresserad av vårt stads föreningsliv, tillhörde Sällskapet Par Bricole, sångkören PB och Frimurareorden Räta Vinkeln.

Vid sidan av arbete och föreningsliv ägnade han även stort intresse för jakt och fiske.

Inträdde i Gillet 1977.

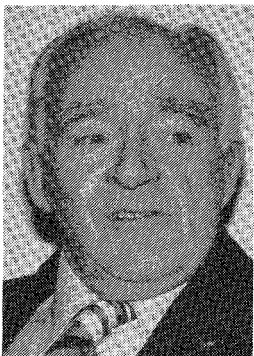
Köpmannen Karl Axel Arne Thunblad, född i Vänersborg den 24 augusti 1915, avled i sin hemstad den 1 november 1994. Efter avslutad skolgång började han arbeta i sin faders firma, Axel Thunblads Speceriaffär, som låg i korsningen Residens- och Kronogatorna. Vid faderns frånfalle övertog Arne Thunblad rörelsen, som han med framgång drev under många år. Några år före pensionsåldern överlät han rörelsen och tog anställning vid K-Konsults Vänersborgskontor.

Arne Thunblad var mycket intresserad av livet i sin hemstad och följde noggrant utvecklingen i vår stad.

Sedan barndomen var han intresserad av idrott och deltog med framgång som bordtennisspelare i BTK Olympia. Han var synnerligen god gymnast och inom den allmänna idrotten representerade han Vänersborg i flera

grenar. Arne Thunblad var en naturmänniska och under sin vistelse ute i det fria fotograferade och målade han mycket. Även musiken låg honom varmt om hjärtat och han trakterade med värme både gitarr och violin.

Inträdde i Gillet 1955.

Åkeriägaren och handlanden Harry Falk, född i Flo den 25 december 1906. Avled i Vänersborg den 29 november 1994. Redan 1913 flyttade han med familjen till Stora Espereds gård i Vänersborg, där fadern bedrev jordbruk. Harry Falks intressen för transporter och försäljning väcktes tidigt och redan på 1920-talet köpte han sin första lastbil. Han handlade och distribuerade kol, koks, ved och olja fram till 1962. Under denna tid var han en av de drivande krafterna bakom organiserandet av åkeriverksamheten i Älvsborgs län. Han tillhörde under flera år styrelsen för Älvsborgs läns Åkeriförening. 1944 var han en av initiativtagarna och bildarna av Vänersborgs Lastbilscentral, vars ordförande han var under många år. Vid sidan av sin rörelse var han engagerad i kommunalpolitiken och tillhörde under en lång era ett flertal näm-

der och styrelser av vilka de främsta var Drätselkammaren och Stadsfullmäktige. Trafiksäkerhetsområdet hade i Harry Falk en hängiven företrädare och han var ordförande i stadens första Trafiksäkerhetskommitté. Han var även ordförande i Vänersborgs MHF-avdelning och var aktiv inom nykterhetsrörelsen, där han tillhörde IOGT och Tempelriddarorden. Inom Folkpartiets Vänersborgsavdelning innehade han ett flertal uppdrag. Som pensionär ägnade Harry Falk stort intresse och tid åt sina veteranbilar, sommarstugan i Bohuslän och åt pensionärsföreningen Lilla Paris. Inträdde i Gillet 1955.

Disponenten Sven Lind, född i Vänersborg den 21 april 1913, avled i sin hemstad den 10 januari 1995. Efter avlagd realexamen vid Vänersborgs Högre Allmänna Läroverk, erhöil han anställning vid Vänersborgs Tändsticksfabrik, där han arbetade under åren 1929 - 1933. Sistnämnda år anställdes han vid Tenggrenstorps Tegelbruk, sedermera Wulf & Co AB, som kontorist. Snart avancerade han via lagerchef – försäljningschef till disponent. Under andra världskriget svarade Sven Lind för importen, försäljningen och distributionen av Imbert gengasaggregat. Vid krigsslutet började Wulf & Co AB, att importera bilar och erhöil agenturen för den stora bilsuccén Borgward Isabella, som låg på tio i topplistan bland mest sålda bilar i många år. När Borgward upphörde med biltillverkningen 1961, lyckades Sven Lind, genom sin mång-

omvittnade förhandlings- och representationsförmåga, vinna agenturen för Fiat i Turin till Wulf & Co i Vänersborg. Sedan bolaget upphört med bilimport utsågs Sven Lind till direktör för Motoråret, ett förlag med motorlitteratur som specialitet.

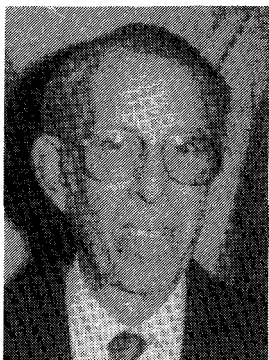
Under hela sitt vuxenliv ägnade Sven Lind stort intresse och engagemang åt stadens föreningsliv. Han var en uppskattad och aktiv medlem och idégivare i bland annat Lions Club, Par Bricole och Frimurarelogen Råta Vinkeln. Han var även ordförande i Andreascirkeln. Med sin personliga sympatiska stil och ledarförmåga bidrog han verksamt till Gillets betydelse och växt i vår stad, då han under många år, som Förste Ålderman, var initiativtagare och pådrivare till bestående verk. Han var hedersledamot i Gillet och tilldelades dess medalj 1971.

Sven Linds inre resning parades med hans intresse för den yttre – fysiska träningens betydelse och han tillhörde under många år våra elitgymnaster som var en i gruppen av amatörakrobaterna, som sommartid tränade in och byggde upp sina "tablåer" nere vid "Porset".

Sven hade många intressen bland vilka kan nämnas fotografering och måleri. Familjens sommarresidens vid Gaddetorp ägnade han stort intresse och arbete.

Sven Linds verk och namn är inristat i Vänersborgs historia och utveckling.

Inträdde i Gillet 1940.

Instruktören Carl-Otto Carlsson, född den 17 februari 1917 i Vänersborg, avled i sin födelsestad den 15 januari 1995. Efter slutad skolgång erhöll han anställning vid A F Carlssons Skofabrik. Efter några år vann han anställning vid SAAB i Trollhättan, där han arbetade fram till 1947, då han anställdes som instruktör vid Televerkstaden i Vänersborg, en befattning som han innehade fram till pensioneringen.

Carl-Otto Carlsson eller "Putte", som var hans smeknamn, tillhörde en av förgrundsfigurerna i Vänersborgs moderna idrottshistoria. Han var med om att starta såväl Vänersborgs Skidklubb som Vänersborgs Allmänna Idrottsklubb, VAIK, och ägnade stort intresse och mycken tid i dessa föreningar både såsom aktiv och som ledare. Även det övriga föreningslivet i vår stad hade i Carl-Otto en hän-

given medlem, framförallt inom Vänersborgs Arbetarförening, där han under många år utförde bestående insatser och för vilka han också hedrats med föreningens högsta utmärkelse, Förtjänstmedaljen.

Pysslandet med villan och trädgården på Skräcklan, ägnade han stor omsorg. Inträdde i Gillet 1966.

Distriktschefen Folke Birger Lundquist, föddes i Föllinge den 20 september 1919 och avled i Vänersborg den 7 januari 1995. Efter avslutad skolgång tog han anställning vid T 3:s regemente i Sollefteå. Efter andra världskrigets slut övergick han till civilt arbete och innehade under några år en befattning som brandman vid räddningskåren i Sundsvall. Vid sidan av detta arbete var han även försäkringsman vid Svenska Allmänna Pensionsförsäkringsbolagen, som senare gick upp i försäkringsbolaget Valand, där Birger Lundquist var heltidsanställd fram till sin pensionering 1984. De senaste åren innehade han befattningen som distriktschef.

Birger Lundquist var engagerad i vår stads föreningsliv och aktiv inom Frimurarelogen Råta Vinkeln, där han innehade näst högsta graden (nummer nio), Par Bricole och

FBU. De militära Kamratföreningarna i Uddevalla och Östersund hade i Birger en engagerad och uppskattad funktionär.

Förutom föreningslivet var skytte ett av hans stora intressen.

Inträdde i Gillet 1987.

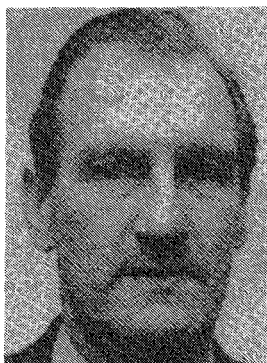

Försäljningschefen Stig Wänerstam, född i Vänersborg den 17 februari 1918, avled i Brastad den 3 februari 1995. Efter slutad skolgång i Vänersborg var han fadern, Teodor Andersson, behjälplig i dennes charkuterirörelse på Kyrkogatan och Torget. Därefter prövade han på verkstadsarbete, bland annat på Vänerns Motorverkstad på Lilla Vassbotten och vid Flygmotors fabriker i Trollhättan, innan han övergick till försäljarbanan. Först inom Radio- Musikbranschen, tillsammans med Gunnar Lundin, Albert Andersson, Sven Olsson och Ragnar Timmerfors drev han firman Musikcentrum i Edsgatelogen. Efter några år övergick Stig Wänerstam till bilbranschen och sålde bilar för Frans Anderssons Bil AB Edsgatan 2 och för Stålheims Bil AB vid Östra vägen fram till 1958, då han flyttade till Tanumshede och en befattning vid Norrvikens Bil AB.

1969 tillträdde han befattningen som försäljningschef vid Korp & Söners Mekaniska verkstad i Brastad, varifrån han pensionerades 1978. Musikintresset bar Stig Wänerstam med sig från barndomen och redan som mycket ung deltog han som aktiv muskant i alla de övningar och bejublade framföranden vår stolta Stads-musikkår utförde under hans Vänersborgstid.

Sommartorpet i Brastad, historia, litteratur och gamla saker och ting var Stigs stora fritidsintressen.

Inträdde i Gillet 1987.

Skogsmästaren och revirförvaltaren Ingolf Sölweling, född i Asker den 4 mars 1922, avled i Varberg den 14 mars 1995. Efter avlagd skogsmästarexamen 1950 erhöll han anställning vid Sydvästra Sveriges Virkesmättningsförening i Borås. Under åren 1955 - 1969 var han anställd vid Wargöns Bruk AB, de senaste åren som virkesinköpschef. 1970 utnämndes Ingolf Sölweling som chef för Billeruds AB Västgöradistrikt, med kontor i Vänersborg. Vid sidan av sitt arbete ägnade han stort intresse, tid och arbete åt samhällsbyggandet. Under många år tillhörde han såväl kommunalnämnd, kommunalfullmäktige och kyrkofullmäktige i Västra Tunhem, som kommunfullmäktige i Vänersborg.

Han har varit ledamot av Landstinget besvärsnämnd, ordförande i Folkpartiets lokalavdelning och kassör i

Folkpartiets Länsförbund. För sin betydande insats och uppförande arbete inom Folkpartiet belönades han med Karl Staaff-plaketten 1980. Även inom ett flertal bransch- och fackorganisationer togs Ingolf Söwelings yrkeskunskap och organisationsförmåga i anspråk, så även inom det frivilliga föreningslivet där han innehade ett flertal förtroendeposter av vilka kan nämnas ordförandeskapet i Vänersnäs Röda Korskrets. Han tillhörde stiftarna av Kolarorden och var under många år dess sekreterare. Han var styrelseledamot i Svenska Handelsbankens Vänersborgskontor. Under de senaste åren var han en flitig och uppskattad protokollsekreterare i Odd Fellow i Varberg.

Inträdde i Gillet 1982.

Handlanden John Einar Fast, född den 29 november 1913 i Gestad, avled i Skövde den 25 mars 1995. Efter avslutad skolgång arbetade han i föräldrarnas jordbruk och flyttade sedan till Borås där han erhöll anställning vid Borås Strumpfabrik. Efter några år flyttade han till Skeppshult och återvände till fädernebygden 1944 och bosatte sig i Vänersborg, där han övertog den gamla välkända firman, Nanny Vidells Mjölkkaffär på Nygatan 25. 1953 utvidgade han rörelsen genom att överta Hjalmar Jonsson Specieraffär i Glasells hus, Nygatan 40. 1953 sålde han rörelsen till Tage Patriksson och började arbeta i broderns firma, Kalle Fasts Grävmaskiner 1954. Mellan åren 1957 - 1959 var han anställd hos Holger Eriksson, som då drev Skansgatans Livs. Sistnämnda år erhöll han anställning vid Svensk Brunnsborring som han innehade fram till sin pensionering.

1992 flyttade John Fast till Skövde, där han var bosatt fram till sin bortgång.
Inträdde i Gillet 1983.

Bokbindaren Sten Sahlin, född i Vänersborg den 15 april 1913, avled i sin födelsestad den 14 april 1995. Efter avslutad skolgång började han arbeta i sin faders bokbinderi på Kronogatan. En rörelse som han tillsammans med fadern, Anders, genom stor yrkesskicklighet och noggrannhet utvecklade till begrepp inom vår region. Med tiden övertog Stens Sahlin rörelsen och drev den framgångsrikt fram till sin pensionering. I många Vänersborgshem och i stadens arkiv vittnar många verk om Stens intill konsthärlighet gränsande yrkesskicklighet.

Vid sidan av sitt arbete var Sten Sahlin en högt uppskattad och talangfull föreningsman. Han deltog flitigt i stadens föreningsliv och förljuvade många stunder med sin sång och sitt sympatiska, varma sätt att vara.

Under en period var han ordförande för Lions i Vänersborg, han var synnerligen aktiv inom par Bricole och PB-kören och tillhörde Frimurarelogen Råta Vinkeln. Sahlin var under ett antal år Andre Älderman i Gillet och var även hedersledamot och innehavare av Gillets Förtjänstmedalj.

Inträdde i Gillet 1936.

Kamreren Olov Isidor Janson, född i Vänersborg den 29 november 1909, avled i sin hemstad den 27 juni 1995. Efter avlagd realexamen vid Vänersborgs Högre Allmänna Läroverk 1925, vann han anställning vid Vänersborgs Tändsticksfabrik, först som kontorist därefter som förman. Vid fabriken nedläggning 1932 erhöi han en befattning som arbetsledare hos Vänersborgs stad, en anställning som han innehade fram till 1934, då han tog anställning som tegelmästarelev vid Nabbensbergs Tegelbruk. 1937 avlade han tegelmästarexamen i Svedala och tjänstgjorde därefter som tegelmästare vid Nabbensberg fram till 1943, då han befordrades till bokhållare och från 1947 till kamrer. Den sistnämnda befattningen innehade han fram till tegelbrukets nedläggning.

Vid sidan av sin anställning vid Nabbensberg innehade Olov Janson även en befattning som lärare vid Vänersborgs stads yrkesskolor, där han undervisade i ekonomi, handel och bokföringsämnen.

Hans stora intresse för idrotten bar han med sig från barndomen och varade livet ut. Under ungdomsåren deltog han med stor framgång i Vänersborgs IF:s A-lag i fotboll. Hans ledarförmåga och samarbetsvilja utnyttjades av flera föreningar som i Olov hade en stor och värdefull tillgång.

Även det övriga föreningslivet i vår stad hade i Olov Janson en hängiven och entusiastisk företrädare. Inom Gillet utförde han ett ideellt och värdefullt arbete av bestående värde, inte minst under åren 1973 - 1979 då han innehade förtroendet som Förste Älderman. 1975 erhöi han Gillets förtjänstmedalj och han var en självskriven hedersledamot av Gillet.

Olov Janson tillhörde även Odd Fellowlogen Brätte i Vänersborg.

Inträdde i Gillet 1930.

Bilskolechefen Lennart Ahlin, född i Längnum den 26 juli 1916, avled i Vänersborg den 12 juli 1995. Vid mitten av 1920-talet flyttade han till Vänersborg, där han efter slutad skolgång fick anställning som springpojke vid Fribergs Motorverkstad i kvarteret Näckrosen. Via lärlingsåren avancerade han snart till reparatör och bilmekaniker. 1942 startade han Ahlins Bilskola, som han snabbt och ambitiöst arbetade upp till den ledande bilskolan i vår region. Lennarts långa verkstadserfarenhet och yrkeskunnande var säkerligen en bidragande tillgång, firmans framgång och till elevernas utbildning.

Redan i barndomen väcktes Lennart Ahlins intresse för jakt och jaktskytte. Detta intresse odlade han till omvittnad professionalism. Han deltog i ett stort antal jaktsafaris på olika platser ute i Europa, Afrika och Alaska.

Vid "Kungajakterna" på Halle- Hunneberg var han en självskriven deltagare. Otaliga äro de minnen och troféer Lennart förde med sig hem från olika platser på jorden.

Som idrottsman är Lennart Ahlin Vänersborgs och Svenska Sportskytteförbundet kanske mest internationelle utövare inom diciplinen lerduveskytte. Han tillhörde under hela 17 års tid Svenska landslaget och nådde framskjutna placeringar i såväl Svenska-, Nordiska- och Europeiska mästerskapen, som i Olympiska spelen. För sina mästerskapsframgångar erhöill han även Riksidrottsförbundets utmärkelse "Stor Grabb".

Lennart hann även med att arbeta ideellt inom föreningslivet. Han var ordförande i Älvsborgs läns Bilskoleförening och initiativtagare och ordförande i jaktskytteklubben Nimrod.

Inträdde i Gillet 1954.

VÄNERSBORGS SÖNERS GILLES MEDLEMMAR

t.o.m. 30/6 1995

HEDERSLEDAMOT

Thernquist, Ole, f.d. Handelsträdgårdsmästare, Vänersborg

MEDLEMMAR

	Födelse- år	Inträdes- år
ABELSON, ROLF, Vänersborg	1954	86
ABRAHAMSSON, LENNART "TARREN", Stenungsund	1927	83
ABRAHAMSSON, ÅKE, Fritidsledare, Vänersborg	1948	87
ADOR, HANS, Personaldirektör, Växjö	1935	75
AHLBERG, ANDERS, Studerande, Vänersborg	1966	80
AHLIN, ANDERS, Göteborg <i>ständig medlem</i>	1965	78
*AHLIN, GÖRAN, Ingenjör, Vänersborg <i>ständig medlem, Gilleskrivare</i>	1944	58
AHLIN, ULF, Göteborg <i>ständig medlem</i>	1968	78
*AHLM, ALLAN, Järnhandelsbiträde, Vänersborg	1923	58
AHLSTRÖM, PÅR, Representant, Sigtuna	1952	82
ALEXANDERSSON, HANS, Naturvårdsassistent, Vänersborg	1948	75
ALFREDSSON, HÅKAN, Vänersborg	1951	95
ALFREDSSON, LARS, Vänersborg	1956	76
ALMGREN, BOO, Kapten, Göteborg	1908	(43) 76
ALMHAGE, EJE, Köpman, Vänersborg	1945	94
ALMQVIST, DICK, Polisassistent, Vänersborg	1947	88
AMGÅRD, KARL-ERIC, Kommunalarbetare, Vänersborg	1940	74
ANDER, STIG, F.kommissarie, Vänersborg	1913	87
ANDERSEN, HASSE, Speciallärare, Vänersborg	1940	92
**ANDERSSON, ARNE, Yrkesvalslärare, Vänersborg	1917	43
ANDERSSON, ARNE, Verkstadschef, Vänersborg	1923	80
ANDERSSON, BO, Ingenjör, Örebro	1940	74
ANDERSSON, BO, Vaktmästare, Vänersborg	1957	88
*ANDERSSON, CHRISTER, Fil.mag. Vänersborg	1945	55
ANDERSSON, DAVID, Angered	1966	89
*ANDERSSON, ERIC, Assistent, Vänersborg	1915	51
ANDERSSON, GLENN, Elektriker, Trollhättan	1946	84
ANDERSSON, JAN, Leg. veterinär	1951	89
ANDERSSON, JENS, Vänersborg	1912	83
ANDERSSON, JOHAN, Vänersborg	1977	83
ANDERSSON, JOHN, Maskinchef	1953	74
ANDERSSON, JOHN, Studerande, Vänersborg	1972	85
ANDERSSON, HÅKAN, Vänersborg	1946	83
ANDERSSON, HÅKAN, Sjukvårdare, Trollhättan	1949	85
ANDERSSON, CARL, Studerande, Vänersborg	1977	92
ANDERSSON, KARL-ERIK, Bankdirektör, Vänersborg	1925	82
ANDERSSON, CARL-OTTO, Vänersborg	1923	83
ANDERSSON, CENNY, Ingenjör, Vänersborg	1963	83

Du är naturligtvis alltid välkommen

HIT

till oss på banken för att få råd och prata

MED

oss om bästa sättet att få ränta på

PENGARNA

Du inte behöver just för tillfället.

Handelsbanken

Vänersborg

Tel. 0521 – 670 10

ANDERSSON, KENT, Verkstadsmontör, Vänersborg	1942	90
ANDERSSON, KURT, Typograf, Vänersborg	1940	80
* ANDERSSON, LARS, Glasmästare, Vänersborg	1930	59
ANDERSSON, LENNART, Posttjänsteman, Vänersborg	1945	88
ANDERSSON, LENNART, Säljare, Vargön	1958	93
ANDERSSON, MARCUS, Vänersborg	1973	83
ANDERSSON, KENT, Köpman, Vänersborg	1944	81
ANDERSSON, LENNART, Vänersborg	1926	80
ANDERSSON, LENNART, Telearbetare, Vänersborg	1950	79
ANDERSSON, NILS, Vänersborg	1912	82
* ANDERSSON, NILS, Disponent, Göteborg	1915	53
ANDERSSON, OVE, Hotellldirektör, Vänersborg	1945	94
** ANDERSSON, RAGNAR, fd. Köpman, Vänersborg	1919	35
ANDERSSON, RAGNAR, Köpman, Vänersborg	1928	76
ANDERSSON, RICKARD, Ingenjör, Vänersborg	1926	94
ANDERSSON, ROLF, Apotekare, Upplands Väsby	1938	94
ANDERSSON, ROLF, Mellerud	1947	80
ANDERSSON, STIG, Vänersborg	1938	94
** ANDERSSON, STIG, Socialvårdsschef, Vänersborg	1918	45
* ANDERSSON, STIG, Mättningsbiträde	1924	70
ANDERSSON, STIG, Herr, Vänersborg	1936	87
ANDERSSON, STIG LENNART, Brandinspektör, Vänersborg	1932	88
ANDERSSON, SVEN GUNNAR, Redaktör, Åkersberga	1928	83
ANDERSSON, TOMMY, Affärsbiträde, Vänersborg	1950	75
ANDERSSON, TOMMY, Ingenjör, Vänersborg	1950	83
* ANDERSSON, TORSTEN, Byrådirektör, Vänersborg	1914	55
ANDERSSON, WOLMAR, Verkst.montör, Vänersborg	1927	83
* ANDRÉEN, ANDERS, Järnhandlare, Vänersborg	1938	68
ANDRÉEN, HÅKAN, Frändefors	1942	82
ANGSÉUS, TAGE, 1:e polisinspektör, Vänersborg	1924	75
ANKARTOFT, BENGT, Verktvgstekniker, Vargön	1942	90
ANKARTOFT, JAN, Elektriker, Vargön	1942	90
ANKARTOFT, PATRIK, Elektriker, Vargön	1964	90
ANKARTOFT, STAFFAN, Kock, Nora	1960	90
ANKARTOFT, STURE, Överingenjör, Trollhättan	1936	90
ARVIDSON, BENGT, Skötare, Vargön	1949	75
ARWIDSSON, GÖSTA, Distriktschef, Hudiksvall	1921	81
* ARWIDSSON, UNO, Expeditionsassistent, Vänersborg	1927	60
ASP, PETER, Journalist, Vänersborg	1968	95
* ASPMAN, ARNE, Elektriker, Vänersborg	1920	59
ASPÖGÅRD, NILS OLOF, Hovmästare, Vänersborg	1932	83
BACK, HENRIK, Vänersborg	1964	79
BACK, INGVAR, Rörmontör, Vänersborg	1932	73
* BACK, JAN, Sjukvårdare, Vänersborg	1934	63
BACK, KURT, Servicebiträde, Vänersborg	1930	93
BACK, ROGER, Fotograf, Vänersborg	1956	83
BARTHOLMES, MICHAEL, Ingenjör, Vänersborg	1957	89
BECKMAN, ÅKE, Rektor, Vänersborg	1928	89

Vi *förstår* att *förtroende* är
viktigt. Därför ger vi våra
trogna kunder förmåner.

NB PLUS är ett förmånspaket för trogna kunder som
samlar sina bankaffärer hos oss.

Som PLUS-kund får du t ex bättre ränta på ditt spar-
ande än andra kunder. Du kan betala dina räkningar
kostnadsfritt via giro, du slipper växlingsavgift när du
köper resevaluta m m.

Kom in så berättar vi mer.

Edsgatan 21

Vänersborg

0521-120 05

BENGTSSON, PATRIC, Studerande, Vänersborg	1965	78
BENGTSSON, ROLF, Faktor, Vänersborg	1934	76
BERG, CHRISTIAN, Vänersborg	1968	68
*BERG, GUNNAR, Boktryckare, Vänersborg	1920	53
BERGH, GUNNAR, Civilekonom, Göteborg	1957	88
*BERG, HÅKAN, Faktor, Vänersborg	1944	68
BERG, LARS, Vänersborg	1967	68
BERG, LENNART, Vänersborg	1950	94
BERGER, ANDRÉAS, Vänersborg <i>ständig medlem</i>	1974	76
*BERGER, GUNNAR, Ingenjör, Vänersborg <i>ständig medlem</i>	1943	55
*BERGER, HARRY, Disponent, Vänersborg	1904	54
BERGER, MAGNUS, Vänersborg <i>ständig medlem</i>	1967	76
BERGER, MAX, Vänersborg <i>ständig medlem</i>	1970	76
BERGER, ORVAR, Tandläkare, Vänersborg	1937	72
**BERGLUND, GÖSTA, Sjöingenjör, Malmö	1920	43
*BERGMAN, KARL-ERIK, Ingenjör, Nol	1930	48
BERGSTRÖM, JOHAN, Vänersborg	1950	80
BERGSTRÖM, RAGNAR, Vänersborg	1942	80
BERGSTRÖM, REINHOLD, fd. Byråchef, Vänersborg	1914	80
BERNER, KARL-ÅKE, Bilförsäljare, Vänersborg	1942	79
BERNLING, OLLE, Advokat, Vänersborg	1922	89
BERNTSON, BERNT, F.stationsinspektör, Vänersborg	1916	82
BERTZÉN, SVEN, Platschef, Vänersborg	1926	84
*BIEL, GÖSTA, Direktör, Lerum	1911	46
BILLEGREN, LARS, Köpman, Vänersborg	1938	75
BJÖRKKVIST, CARL-MARTIN, f Krim.kommissarie, Vänersborg ...	1918	85
BJARNELL, KARL ERIK, Lantbrukare, Vänersborg	1918	83
BJÄRUDD, HENRY, F.spec.lärare, Vänersborg	1914	87
BJÖRENDAHL, LARS, Sekreterare, Vänersborg	1945	88
BJÖRKENSTOCK, JAN-OLOF, Munsänk, Nynäshamn	1948	82
BJÖRNBERG, HÅKAN, Fil.kand., Vänersborg	1954	77
BJÖRNBERG, MARTIN, Stud. Vänersborg	1968	94
*BJÖRNBERG, MAURITZ, Kamr., Vänersborg <i>Bisittare i styrelsen</i> ...	1927	54
*BJÖRNBERG, SVEN, Polisman, Vänersborg	1929	54
BJÖRNBERG, THOMAS, Civilingenjör, Vargön	1953	77
*BJÖRNDAHL, KARL-ERIK, Bokbinderimästare, Vänersborg	1926	60
BLIXT, BENGT, Maskinmästare, Uddevalla	1929	80
BLIXT, PETER, Begravningsentreprenör, Vänersborg	1965	95
BLOMGREN, ERIK, Vänersborg	1973	83
*BLOMGREN, GUNNAR, Stenhuggarmästare, Vänersborg	1912	54
BLOMGREN, HANS, Stenhuggare, Vänersborg	1943	77
BLOMGREN, LARS, Fritidsassistent, Vänersborg	1941	77
BLOMGREN, MATS, Vänersborg	1960	77
BLOMGREN, SVEN, Professor, Vänersborg	1908	77
BLOMQVIST, STEN, Herr, Vargön	1939	94
BOBERG, GUSTAV, Studerande, Vänersborg	1982	87
BOBERG, LARS, Advokat, Vänersborg	1946	92
BOBERG, MARKUS, Studerande, Vänersborg	1972	87

- Sparande
- Lån
- Placeringar
- Försäkringar
- Juridiska tjänster

Allt på ett ställe!

Vi är inte bara Vänersborgs största och
mest anlitade bank.

Hos oss på Sparbanken finns även
bankjurister och försäkringsspecialister.

Välkommen in!

SPARBANKEN

*BODÉN, SIGVARD, Ingenjör, Norsborg, <i>ständig medlem</i>	1923	55
BOMAN, GÖRAN, Bitr.regionchef, Vänersborg.	1948	94
BOMAN, MERRIL, Direktör, Stockholm	1953	90
BONDE, LEIF, Museitekniker, Vänersborg.	1940	85
*BORG, EINAR, Handlande, Vänersborg	1906	48
BORGLIDEN, INGE, Vänersborg	1936	94
BRATTWALL, JAN, Landstingsdirektör, Vänersborg	1942	91
*BRIGELIUS, GUNNAR, Direktör, Åsa.	1919	54
BROMS, KARL-ALFRED, Vänersborg	1912	86
BRYNGELSSON, STIG, Verkstadsmontör, Vänersborg.	1927	91
BÜGLER, RONALD, Kamrer, Vänersborg	1928	74
*BÄCKSTRÖM, BERTH, Åkeriägare, Vänersborg	1946	67
*BÄCKSTRÖM, GUNNAR, Åkeriägare, Vänersborg	1932	67
BÄCKSTRÖM, EMIL, Studerande, Vänersborg	1976	85
CARLÉN, BENGT, Vargön	1947	83
CAPING, BENGT, Lagman, Vänersborg.	1921	82
CEDER, BERNT, Telearbetare, Vänersborg	1933	90
*CEDERHOLM, ÅKE, Direktör, Uddevalla	1913	55
CEGRELL, LENNART, Herr, Vänersborg	1930	87
CLAESSON, STIG, Försäljare, Vänersborg.	1926	86
CRANTZ, CURT GÖRAN, Planerare, Vänersborg.	1958	90
CRONQUIST, TORD, Körsnär, Vänersborg	1927	94
*DAFGÅRD, BENGT, Arbetsl. Trollhättan <i>ständig medlem</i>	1939	50
*DAFGÅRD, Gunnar, Direktör, Källby.	1919	67
*DAHL, LENNART, Bergsingenjör, Gävle.	1924	48
*DAHLGREN, ARNE, Byrådirektör, Vänersborg.	1918	55
DAHLGREN, EBER, Vänersborg	1926	89
DAHLGREN, LEIF, Banktjänsteman, Vänersborg	1945	85
*DAHLLÖF, AXEL, Affärschef, Göteborg	1911	55
DAHLLÖF, MATS, Vänersborg	1965	67
DAHLLÖF, OLOF, Byråingenjör, Brastad	1918	83
DAVIDSSON, BENGT, Verkstadsmontör, Vänersborg	1957	71
*DAVIDSSON, BILT, Bankkamrer, Vänersborg	1938	64
DETTTER, THURE, Direktör, Malmö.	1912	79
DIMBERG, SVEN, Tandläkare, Vänersborg	1914	87
EDVARDSSON, GUNNAR, Överskötare, Vänersborg.	1916	71
*EK, HARALD, Överstelöjtnant, Täby	1919	44
EK, CARL-GUSTAF, Teknologie doktor, Göteborg	1958	83
*EK, KNUT, Slöjdlärare, Vänersborg	1924	50
EK, LARS-ANDERS, Församlingssassistent, Lidköping	1954	83
EKDAHL, BO, Stadsbyggnadschef, Vänersborg	1927	89
EKHOLM, GÖRAN, Försäljningschef, Vänersborg	1935	73
EKHOLM, JOHAN, Studerande, Vänersborg	1963	87
*EKHOLM, SVEN, Köpman, Vänersborg.	1916	60
EKLIND, LARS, Major, Uddevalla	1957	74
EKLUND, BO, Lagerchef, Vänersborg	1937	80
EKMAN, LARS, Tekniker, Vänersborg.	1949	74
*EKSTEDT, THOMAS, Lärare, Helsingborg	1951	65

Fastighetslån och sparande till bästa villkor

*Tala med oss om
finansieringen*

Stadshypotek
VÄSTGÖTA - DAL

Edsgatan 11, Box 1136, 462 28 Vänersborg – 0521-27 71 00

EKSTRÖM, JOHAN, Vargön	1943	80
ELENSTIG, ELOF, Köpman, Vänersborg	1930	75
**ELFMAN, NILS-OLOF, Rektor, Stockholm	1919	44
ELIASSON, VERNER, Reservdelschef, Vänersborg	1920	89
ELMQUIST, JOHN-EVERT, Sjukhusdirektör, Vänersborg	1922	89
ELMQVIST, SÖREN, Museitekniker, Vänersborg	1940	75
*EMANUELSSON, ERIC, Försäljare, Vänersborg	1916	51
EMANUELSSON, GÖRAN, Produktionstekniker, Frändefors	1953	88
EMANUELSSON, MIKAEL, Vänersborg	1966	80
ENGELIN, BENGT, Skara	1928	83
ENGELIN, BERTIL, Sotaremästare, Kjällby	1922	89
*ENGLUND, CLAES, Ingenjör, Källby	1943	47
ENGLUND, JAKOB, Uddevalla, <i>ständig medlem</i>	1981	82
*ENGLUND, MAGNUS, Tandläkare, Uddevalla, <i>ständig medlem</i>	1949	49
ENGLUND, NILS-ERIK MAGNUS, Färgelanda, <i>ständig medlem</i>	1966	66
*ENGLUND, NILS TURE, Leg.läkare, Uddevalla	1939	47
ENGLUND, OSKAR, Källby, <i>ständig medlem</i>	1983	83
ENGLUND, SAMUEL, Källby, <i>ständig medlem</i>	1977	82
ENGLUND, TEODOR, Källby	1985	85
ENGSTRÖM, PER-ARNE, Försäljare, Trollhättan	1935	85
ENORSON, LARS, Elinstallatör, Vargön	1939	90
*ERICSON, ALLAN, Överpostiljon, Vänersborg	1913	55
*ERICSSON, ANDERS, Tandläkare, Vänersborg, <i>ständig medlem</i>	1944	54
ERICSSON, ANDERS, Ingenjör, Vargön	1941	80
ERIKSSON, EVERT, Vänersborg	1930	93
*ERICSSON, GUNNAR, V., Portvakt, Vänersborg	1918	66
ERICSON, GÖRAN, fd. kulturchef, Göteborg	1927	77
ERIKSSON, JOHAN, Vänersborg	1973	94
ERICSSON, JOHAN F., M.B.A., Vänersborg	1966	66
**ERICSSON, JOHN, Tandläkare, Vänersborg	1908	43
*ERICSSON, JOHN-OLOV, Tandläkare, Vänersborg <i>ständig medlem, Gillevärd</i>	1939	54
ERICSON, JÖRGEN, Vänersborg	1964	80
ERIKSSON, KARL-ERIK, Fd Järnvägsexpeditör, Vänersborg	1928	94
ERICSON, KARL-JOHAN, Produktionsledare, Vänersborg	1945	88
ERICSON, LENNART, Adjunkt, Vänersborg	1940	85
*ERIKSSON, PER OLOF, Inspektör, Vänersborg	1932	64
ERIKSSON, RONNY, Vänersborg	1938	88
ERIKSSON SVEN-INGVAR, Vänersborg	1940	92
*ERIKSSON, ÅKE, Frisörmästare, Vänersborg	1921	58
ERIXON, LEIF, Frisörmästare, Vänersborg	1929	93
ERLANDSSON, BERTIL, Direktör, Uppsala	1923	88
*ERLANDSSON, KURT, Ingenjör, Vänersborg	1925	70
FAGER, JAN, Direktör, Vänersborg	1940	90
FAGERSTEDT, LARS, Kontorist, Vänersborg	1942	76
FAGERSTRÖM, ARNE, Montör, Vänersborg	1934	79
FAGERSTRÖM, MAGNUS, Vänersborg	1966	89
FALK, LEIF, Montör, Vänersborg	1935	83

PULSEN

**Din Lokala dataleverantör i
Centrum av Trestad**

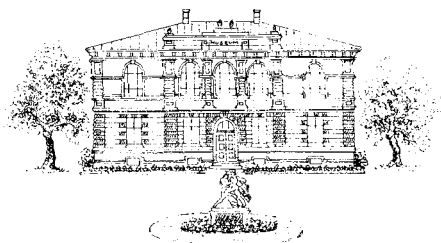

COMPAQ

Ring eller kom in och prata med våra **kompetenta**
säljare så att du får den utrustning du behöver.

Stampgatan 12, Trestads Center ,
462 28 Vänersborg
Tel: 0521-25 54 50

*FALK, ÅKE, Åkeriägare, Vänersborg	1942	66
FAST, GUNNAR, Major, Boden	1948	83
FASTH, GÖSTA, Linjemästare, Vänersborg	1918	83
FASTH, KENT-EPIC, Kalix	1955	83
FASTH, CONNY, Partille	1948	83
FASTH, SIXTEN, Fotograf, Vänersborg	1926	74
FERM, RUNE, Kriminalassistent, Vänersborg	1929	84
FILIPSON, GÖRAN, Avdelningschef, Vänersborg	1947	94
FILIPSON, PETER, Stud. Vänersborg	1975	94
FLINK, BENGT, V Frölunda	1936	85
FLOBERG, TOMMY, Chaufför, Vänersborg	1961	94
FOCK, EGON, Vänersborg	1923	86
FOCK, HENRY, Handlare, Vänersborg	1917	86
FOCK, KARL-GÖRAN, Stud. Göteborg	1953	77
*FORSS, SVEN, Ingenjör, Mölndal	1916	69
FORSSANDER, LARS-ERIK, Bankdirektör, Billdal	1934	84
FREDMAN, EGON, Vänersborg	1929	90
FREDMAN, MARTIN, Vänersborg	1970	83
*FREDMAN, SUNE, Verkmästare, Vänersborg	1940	68
FREDRIKSSON, MATS, Direktör, Göteborg	1922	76
*FRIBERG, ERIK, Tecknare, Trollhättan	1919	69
FRIBERG, HANS, Reklamman, Kolbäck	1956	94
*FRIBERG, KARL AXEL, Reservdelsman, Uddevalla	1923	69
FRIBERG, SAM, Säljledare, Göteborg	1956	94
FRIBERG, SVEN-OLOF, Sjukhusdirektör, Uddevalla	1916	71
FRIEDLÄNDER, KARL-GUSTAV, Ämneslärare, Varnhem	1920	81
*FRISK, KENT, Postiljon, Vänersborg	1945	67
*FRÄNDEGÅRD, BENGT-OLOF, Ingenjör, Vänersborg	1927	67
*FRÄNDEGÅRD, SVEN AXEL, Byrådirektör, Huskvarna	1922	67
FURBO, MATTIAS, Vänersborg	1972	94
FURBO, STURE, Adjunkt, Vänersborg	1944	87
FÄLLING, HARRY, Televerksarbetare, Vänersborg	1939	71
*GALLE, NILS, Köpman, Vänersborg	1918	67
GEDELL, RAGNAR, Rektor, Vänersborg	1917	80
*GEMVIK, OLOF, Direktör, Täby	1917	46
GILLBERG, ANDERS, Köpman, Trollhättan	1950	89
*GILLBERG, GÖSTA, Köpman, Trollhättan	1918	66
GILLBERG, ROLF, Köpman, Vänersborg	1939	77
GILLBERG, ROLF, Värmetekniker, Vänersborg	1936	90
*GILLBERG, ÅKE, Förste expeditionsvakt, Vänersborg	1920	55
GRANAT, STELLAN, Antikvarie, Uddevalla	1948	77
GRANLUND, KURT, Ekonomichef, Trollhättan	1938	94
GRANQVIST, TORE, Verkstadsägare, Vargön	1948	91
*GRANQVIST, ÅKE, Försäljare, Vänersborg	1939	67
GRAUMANN, GUNNAR, Lund	1935	93
*GRÖNBERG, MATTIAS, Civilingenjör, Bromma	1932	60
*GULZ, LENNART, Studierektor, Vänersborg	1939	54
GULZ, TORBJÖRN, Studerande, Vänersborg	1965	82

VÄNERSBORGS MUSEUM

– Det museihistoriska museet –

Upplev världen på 1880-talsvis i Sveriges äldsta bevarade museimiljö. Världsberömd afrikansk fågelsamling. Andra unika samlingar. Museibutik.

Öppet: sept - maj: tisd 12-19, lörd-sönd 12-16, juni-aug: tisd 12-19, onsd, torsd, lörd, sönd: 12-16

Entré: Vuxna 20:-, Barn t o m 16 år: **Fri entré**

**MEDICINHISTORISKA
MUSEET**

VÄNERSBORG

Medicinhistoriska museet visar förändringen inom sjukvården såväl den somatiska som psykiatriska som veterinärmedicinen.

Museet är öppet:

Onsdagar 13–16, sista söndagen varje månad 13–16.

Övriga tider efter överenskomelse, tel. 0521-27 63 06.

Älvsborgs länsmuseum

*GUSTAFSSON, EDVARD, Stadsarkitekt, Ängelholm	1923	46
GUSTAFSSON, EVERT, Sjukvårdare, Vänersborg	1937	77
GUSTAFSSON, INGVAR, Ingenjör, Uddevalla	1926	90
GUSTAVSSON, JAN-OLOF, Vänersborg	1948	94
GUSTAVSSON, JOHN V., Postmästare, Vänersborg	1920	85
GUSTAVSSON, LARS-ÅKE, Herr, Frändefors	1958	92
GUSTAFSSON, KENT, Mättningsbiträde, Vänersborg	1944	71
*GUSTAFSSON, PAUL, Verkstadsägare, Vänersborg	1935	66
GUSTAFSSON, ROLAND, Sjukvårdare, Vänersborg	1930	88
*GUSTAFSSON, SUNE, Bagaremästare, Vänersborg	1918	55
GUSTAVSSON, SVEN, Målare, Vargön	1951	92
GUSTAVSSON, YNGVE, Herr, Vänersborg	1936	92
GUSTAFSSON, ÅKE, Överläkare, Alingsås	1937	90
GYRULF, NILS, Direktör, Vänersborg	1919	82
GÖTHBERG, REINHOLD, Uddevalla	1920	94
HAGBERG, CARL-GÖRAN, Konstnär, Vänersborg	1922	(66) 74
*HAGBORG, GÖRAN, Redovisningskonsult, Vänersborg <i>ständig medlem. Kassafogde.</i>	1941	53
HAGBERG, GUNNAR, Vänersborg	1926	94
*HAGLIND, STURE, Gymnastikdirektör, Skövde	1946	68
HAGLUND, KENT, Direktör, Trollhättan	1944	87
HAGSTEDT, LENNART, Vänersborg	1926	93
HAGSTEDT, SVEN-OLOF, Vänersborg	1941	82
HALL, SVEN-ERIK, Vänersborg	1944	94
HALLBERG, WILLARD, Typograf, Vänersborg	1931	86
*HALLBERG, NILS, Ingenjör, Göteborg	1912	55
HALLQVIST, ANDERS, Lantmästare, Vänersborg	1948	94
HALLQVIST, ANDERS, Veterinärassistent, Vänersborg	1945	76
*HALLQVIST, ARNE, Adjunkt, Vänersborg	1917	67
HALLQVIST, KARL-ERIK, Vagarbetare, Vänersborg	1934	76
HALLQVIST, STEFAN, Vänersborg	1968	82
**HALLQVIST, TAGE, Med.lic., Vänersborg	1926	45
HALLQVIST, TOMAS, Lab.assistent, Vänersborg	1951	84
HAMMARSTEDT, JÖRGEN, Polisass, Göteborg	1966	83
HAMMARSTRÖM, HELMER, Distr.chef, Vänersborg	1918	87
*HANSSON, BRYNOLF, Avsynare, Vänersborg	1924	52
HANSSON, LARS, Herr, Vänersborg	1965	92
HANSSON, LEIF, Mäklare, Bandhagen	1929	79
HANSSON, LENNART, Fastighetsmäklare, Vänersborg	1932	84
HARRING, TORD, Västra Frölunda	1939	95
*HARLITZ, GUNNAR, Sjöing., Vänersborg, <i>ständig medlem</i>	1940	64
*HARLITZ, LENNART, Ingenjör, Vänersborg	1943	64
HASSELHOLM, CURT, Typograf, Vänersborg	1929	82
HASELLIND, INGEMAR, Tekniker, Vänersborg	1938	93
HASELLIND, KAJ, Ingenjör, Vargön	1945	76
HASSLUNG, LENNART, Herr, Vänersborg	1938	85
HASSLÖF, J-O, RUNE, Kungälv	1929	83
HEDBERG, FRANK, Vargön	1935	79

Sundsgatan 9, Vänersborg
0521-138 75

ALLTID

högsta kvalité

ALLTID

lägsta pris

ALLTID

Residensgatan 16, 462 33 Vänersborg, 0521-100 39
Storgatan 13, 464 31 Mellerud, 0530-100 12

HEDBERG, KURT, Arbetsledare, Uddevalla	1924	94
*HEDÉN LASSE, Ingenjör, Borås	1934	57
HEDLUND, STIG, Tekniker, Vänersborg	1941	95
HEDQUIST, PER, Byråassistent, Vänersborg	1943	76
HELLBERG, ANDERS, Försäljare, Vänersborg	1954	92
HELLBERG, INGVAR, Herr, Vänersborg	1957	92
HELLGREN, GÖRAN, Museitjänsteman, Vänersborg	1934	95
HELLGREN, CHRISTER, Representant, Vänersborg	1924	90
HELLMAN, ANDERS, Vänersborg	1955	73
HELLSTEN, CURT, fd. Lantbruksdirektör, Vänersborg	1916	86
*HELLSTRÖM, ARNE, Köpman, Vänersborg	1930	64
HENRIKSSON, LARS ERIK, Vänersborg	1957	81
HERENTZ, CHRISTOFFER, Stud. Vänersborg	1968	94
HERMANSSON, JAN, Adjunkt, Lund	1949	91
HERRMANN, GERHART, Folkskollärare, Lysekil	1931	82
HERTZ, ARNE, Ingenjör, Trollhättan	1939	79
HESELHOLDT, PÅR-ANDERS, Vänersborg, <i>ständig medlem</i>	1962	84
HESSLER, TORSTEN, Sjukskötare, Vänersborg	1929	82
HJELM, STIG, Reprofotograf, Vänersborg	1927	76
HOLGERSSON, STURE, Ingenjör, Vänersborg	1930	90
HOLM, LARS-ERIK, Vägtekniker, Vargön	1944	82
HOLMQVIST, EVERT, Vänersborg	1937	83
HORSTER, KNUT, Verkmästare, Vänersborg	1920	75
HURTIG, BENGT MAGNUS, Katrineholm	1953	66
*HURTIG, ERNST-MAGNUS, Elektriker, Vänersborg	1923	53
HYGREN, ESKIL, Driftsingenjör, Vänersborg	1918	78
HÅKANSSON, STEN, Direktör, Mellerud	1945	92
HÄGNEFORS, ERNST, Överstelöjtnant, Uddevalla	1921	77
*HÖGBERG, PER, Direktör, Uddevalla	1922	64
HÖGBERG, STIG, Ingenjör, Onsala	1944	77
HÖGSTRÖM, STIG, Plåtslagare, Vänersborg	1926	95
*HÖGZELL, LENNART, Företagsekonom, Bromma	1934	61
*IDEBERG, GUNNAR, Aukt. revisor, Karlstad	1932	53
IDEBERG, ROLF, Doktor, Uddevalla	1936	94
IVARSSON, KARL INGVAR, Ingenjör, Vänersborg	1941	85
*JACOBSSON, ARNE, Personalkonsulent, Trollhättan	1920	70
JACOBSSON, EINAR, Uddevalla	1919	85
*JACOBSSON, GERT, Mättningsförmän, Vänersborg	1939	70
JACOBSSON, MIKAEL, Vänersborg	1966	76
*JACOBSSON, ROLF, Redovisningskonsult, Vänersborg	1936	59
JACOBSSON, SVEN, Agronom, Vänersborg	1933	94
*JANSON, LARS, Gymnastikdirektör, Falkenberg	1938	66
JANSON, ROLF, Bankdirektör, Vänersborg	1943	94
JANSSON, SIGBERT, Ingenjör, Spånga	1921	77
JARHED, GUNNAR, Banktjänsteman, Vargön	1947	78
JEGERFALK, BO, Studierektor, Vänersborg	1927	89
JENGARD, AGNE, Herr, Vänersborg	1945	85
JENGARD, NIKLAS, Snickare, Vänersborg	1968	93

När det gäller
PLÅTARBETEN
såväl medium som grov
... då gäller

Sp Contract AB

Nygatan 90, 462 32 Vänersborg
Tel. 0521-610 90. fax 0521-622 77

**JENNISCHE, BENGT, Överläkare, Vänersborg	1913	30
*JENNISCHE, MATS, Agronom, Falun, <i>ständig medlem</i>	1941	64
*JENNISCHE, PER, Fil.dr., Uppsala, <i>ständig medlem</i>	1943	64
*JENNISCHE, ÅKE, Socionom, Julita, <i>ständig medlem</i>	1947	64
JOACHIMSSON, ERLING, Civilingenjör, Torslanda	1950	77
JOACHIMSSON, SVEN, fd. Överläkare, Vänersborg	1911	78
JOELSSON, LARS, Civilingenjör, Bromma, <i>ständig medlem</i>	1954	76
JOELSSON, RUNE, Driftverkm., Vänersborg, <i>ständig medlem</i>	1927	76
JOHANSSON, ANTON, Fd. Instruktör, Vänersborg	1915	88
JOHANSSON, BJÖRN, Alingsås	1963	93
JOHANSSON, BO, Vänersborg, <i>ständig medlem</i>	1959	76
JOHANSSON, CASPER, Vänersborg, <i>ständig medlem</i>	1976	76
JOHANSSON, CONNY, Distriktschef, Vänersborg	1950	94
*JOHANSSON, EVERT, Transportledare, Vänersborg	1920	60
JOHANSSON, GERHARD, Studerande, Vänersborg	1970	80
*JOHANSSON, GUNNAR, Konditor, Vänersborg	1933	66
*JOHANSSON, GUNNAR, Boktryckare, Vänersborg	1946	66
JOHANSSON, GÖSTA, Styckmästare, Vänersborg	1922	87
JOHANSSON, GÖSTA, Kamrer, Vänersborg	1935	83
JOHANSSON, HELMER, Kommunalarbetare, Vänersborg	1925	82
JOHANSSON, HENRIK, Herr, Vänersborg	1969	88
JOHANSSON, HENRY, Bagare, Vänersborg	1921	73
JOHANSSON, HÅKAN, Fastighetsmäklare, Vänersborg	1947	92
*JOHANSSON, INGEMAR, Konditor, Vänersborg	1928	65
*JOHANSSON, INGVAR, Byggnadssnickare, Vänersborg	1918	55
JOHANSSON, INGVAR, Kommundirektör, Vänersborg	1937	92
JOHANSSON, JAN, Åkeriägare, Vänersborg	1937	76
JOHANSSON, CARL-ERIK, Skolchef, Vänersborg	1929	89
*JOHANSSON, KARL-ERIK, Typograf, Vänersborg	1927	53
JOHANSSON, KARL-GUSTAF, Vänersborg	1937	86
JOHANSSON, KENT, Arbetsledare, Vargön	1955	95
JOHANSSON, LARS, Byggnadssnickare, Vänersborg	1934	86
JOHANSSON, LEIF, Vänersborg, <i>ständig medlem</i>	1962	76
JOHANSSON, LENNART, Byrådirektör, Vargön	1942	82
JOHANSSON, LENNART, Grävmaskinist, Vänersborg	1942	79
JOHANSSON, LENNART, Murare, Vänersborg	1949	93
JOHANSSON, PETER, Studerande, Vänersborg	1963	90
JOHANSSON, PONTUS, Vänersborg, <i>ständig medlem</i>	1973	76
JOHANSSON, RICKARD, Officer, Skövde	1966	80
*JOHANSSON, ROLF, Försäljningschef, Vänersborg	1930	65
JOHANSSON, RUNE, Reservdelsman, Vänersborg	1944	76
*JOHANSSON, SVEN, Telearbetare, Vänersborg	1937	59
JOHANSSON, SVEN, Trafikförman, Vänersborg	1926	89
JOHANSSON, THOMAS, Reservdelsman, Vänersborg	1957	76
JOHANSSON, THURE, Vänersborg	1914	88
JOHANSSON, GUNNAR, Produktionsledare, Trollhättan	1931	94
JOHANSSON, FRANK, Adjunkt, Vänersborg, <i>ständig medlem</i>	1939	75
JONASSON, EVERT, Aukt.revisor, Göteborg	1917	78

"Han som skriver textera på Hardies ska vesst
va en jäkel på att liksom uttrycka sig så man
änna förstår närapå hur saker och ting funge-
rar, han skriver vesst
nön krönika till nött
sällskap i stan me..."

Hardies

LÄS GILLET'S KRÖNIKA!

REKLAM & GRAFISKA AB

Regementsgatan 29 • 462 32 Vänersborg • Tel 0521-621 95

=Vivo=

Meny

VÄLKOMMEN

*Till en bra livsmedelsbutik
i centrum*

Sundsgatan 19 B, Vänersborg, Tel. 0521-66055

BILSPEDITION INRIKES AB

DISTRIKT VÄNERSBORG 0521-25 53 10

JONSSON, BROR, Målare, Vargön	1920	91
JONSSON, GUNNAR, O., Göteborg	1931	82
*JONSSON, BENGT, R., Professor, Solna	1930	54
JONSSON, BERTIL, Vänersborg	1934	88
JONSSON, LARS, Försäljare, Vänersborg	1963	92
**JONSSON, OLOF, Köpman, Vänersborg	1923	45
*JONSSON, SVEN, Vänersborg	1956	63
JONSSON, TAGE, l:e Postiljon, Vänersborg	1918	80
JONSSON, ÖSTEN, Civilingenjör, Vällingby	1923	84
*JOSEFSSON, GUNNAR, Tjänsteman, Vänersborg	1931	65
JOSEFSSON, LENNART, Assistent, Vänersborg	1948	75
JOSEFSON, FREDRICK, Vargön	1973	85
JOSEFSSON, TOBIAS, Vänersborg	1972	94
JÅTBY, RUNE, Skorstensfejaremästare, Vänersborg	1931	76
JÄRPLER, LENNART, Vänersborg	1947	83
JÄRPVIK, KNUT, Vänersborg	1946	95
JÖNSSON, GUNNAR, Vänersborg	1960	88
KAAGE, BENGT, Överläkare, Vänersborg	1932	91
KANNESTEN, RUNE, Länsråd, Vänersborg	1919	82
KARLSSON, BERNY, Yrkeslärare, V. Frölunda	1941	80
*KARLSSON, BERTIL, Elinstallatör, Skärholmen	1910	58
*CARLSSON, BERTIL, Annonsskons, Vänersborg <i>ständig medlem</i>	1944	47
**CARLSSON, ELOF, fd. Direktör, Vänersborg <i>ständig medlem</i>	1904	30
CARLSSON, ERIC, Förrädsarbetare, Vänersborg	1915	75
*KARLSSON, HADAR, Komm.råd, Vänersborg <i>Innehavare av gilletts medalj (1980)</i>	1913	67
KARLSSON, HERMAN, Fotograf, Vänersborg	1942	84
*CARLSSON, INGVAR, Överskötare, Vänersborg	1924	69
**CARLSSON, CARL-GUSTAF, Fabrikör, Vänersborg	1909	30
*KARLSSON, CARL-OTTO, Spedit, Göteborg <i>ständig medlem</i>	1939	47
CARLSSON, KENTH, Ingenjör, Vänersborg	1952	60
KARLSSON, KJELL-ANDERS, Typograf, Vänersborg	1958	82
*KARLSSON, CLAES, fd. Köpman, Vänersborg	1908	55
KARLSSON, LARS URBAN, Elektriker, Vänersborg	1970	90
KARLSSON, LENNART, Grävmaskinist, Vargön	1955	93
KARLSSON, LENNART, Konditor, Vänersborg	1927	90
KARLSSON, MARTIN, Studerande, Vänersborg <i>ständig medlem</i>	1976	87
KARLSSON, PER AXEL, Verkst.montör, Vänersborg	1925	85
KARLSSON, STIG, Filialföreståndare, Smögen	1936	77
KARLSSON, SVEN, l:e postilj., Vänersborg	1926	85
KARLSSON, ULF, Elektriker, Vänersborg	1964	90
*CARLSSON, UNO, Åkeriägare, Vänersborg	1926	67
*CARLSSON, ÅKE, Vaktmästare, Vänersborg	1914	58
KEMPE, BO, Laboratorieassistent, Vänersborg	1948	75
KIHLSTEN, CLAES-GÖRAN, Banktjänsteman, Vänersborg	1947	93
*KIHLSTRÖM, LARS GÖRAN, Banktjänsteman, Frändefors	1936	65
KIHLSTRÖM, PER, Köpman, Åkarp	1928	76
KJELLSSON, DAN, Verkmästare, Vänersborg	1941	74

Trestad Center – Vänersborg – 0521-25 53 30

Kungsgatan 7
Tel 0521-109 06

Poul Olsens
Frisersalonger AB

Edsgatan 20
462 33 Vänersborg
0521-668 30

KJELLSSON, UNO, Direktör, Vänersborg	1944	74
KJERRULF, RAGNAR, Sjöingenjör, Farsta	1915	95
KNUTSSON, BO, Pol.mag. Vänersborg	1945	90
*KNUTSSON, LEIF, Personaltjänsteman, Arvika	1934	64
*KORÉN, GÖSTA, Kamrer, Vänersborg	1908	53
KORSE, KARL-GERHARD, Fil.lic., Uppsala	1934	85
KORSE, YNGVE, Ingenjör, Vänersborg	1913	74
KRATZ, HANS, Resebyråchef, Vänersborg	1948	93
KUMLIN, JOHAN, Studerande, Vänersborg	1972	85
KUMLIN, KARL, Studerande, Vänersborg	1974	85
KVIDÉN, STIG, Köpman, Vänersborg	1933	88
KÄRVLING, ARNE, Redaktör, Vänersborg	1926	82
KÄRVLING, STEFAN, Adjunkt, Vänersborg	1954	85
KÄRVLING, URBAN, Journalist, Herrljunga	1957	85
LANDGREN, HENRIK, Stud. Vänersborg	1987	95
LARSSON, ALF, Stationsmästare, Brämhult	1939	77
LARSSON, ANDERS, Spånga <i>ständig medlem</i>	1963	63
LARSSON, ARNE, Ingenjör	1943	95
LARSSON, BERTIL, Sjöman, Vänersborg	1942	81
LARSSON, BJÖRN, Grafiker, Vänersborg	1948	95
*LARSSON, GÖSTA, Civilingenjör, Stockholm <i>ständig medlem</i>	1936	55
*LARSSON, GÖTE, Posttjänsteman, Göteborg	1944	66
*LARSSON, HARRY, Bilmekaniker, Vänersborg	1913	54
LARSSON, HENRY, Rektor, Vänersborg	1907	76
LARSSON, JOHAN, Vänersborg <i>ständig medlem</i>	1966	66
LARSSON, KARL-ERIK, Civilingenjör, Vänersborg	1915	87
LARSSON, INGEMAR, Plåtslagare, Huskvarna		89
*LARSSON, LARS, Revisor, Hlsings-Backa	1943	68
LARSSON, LARS, Elektriker, Trollhättan	1914	74
LARSSON, LEIF, Vänersborg	1934	80
LARSSON, MATS, Vänersborg	1947	94
*LARSSON, ROLF, Underinspektör, Skärholmen <i>ständig medlem</i>	1924	56
LARSSON, S ANDERS, Kommunalråd	1951	94
*LARSSON, STIG, Direktör, Vänersborg <i>1:e ålderman</i> <i>Innehavare av gilletts medalj (1990)</i>	1935	57
*LARSSON, SVEN, Butiksbiträde, Vänersborg	1929	70
LARSSON, SVEN, Mejerist, Vänersborg	1914	75
LARSSON, SVEN AXEL, Säljare, Göteborg	1932	87
LARSSON, SVEN-ÅKE, Hamnchef, Vänersborg	1948	95
LARSSON, TORSTEN, Vänersborg	1931	95
LARSSON, YNGVE, Montör, Vänersborg	1927	77
LARSSON, ÅKE, Vänersborg	1944	77
LAURELL, BO, Lagerchef, Kode	1935	79
LAURELL, GUNNAR, Ingenjör, Vänersborg	1920	85
*LARUELL, JOHNNY, Tidskrivare, Vänersborg	1908	46
LAURELL, MIKAEL, Busschaufför, Vargön	1957	94
LEVAN, OLOF, Ingenjör, Uddevalla	1924	93
*LIND, HÅKAN, Jur.kand., Vänersborg, krönikör	1948	54

Knutssons

Antik- och Konsthandel AB

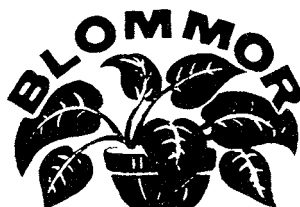
Bo Knutsson

Kungsgatan 3

Vänersborg

0521-660 77

ALMHAGES

Lövvägen 4
Vargön

Telefon
0521-22 07 00

Bärgning och service

dygnet
runt

Bärgningstjänst

Tegelbrännargatan 3

Vänersborg

0521-148 00, 155 22

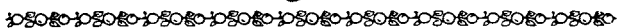
LIND, JESPER, Vänersborg	1975	83
*LIND, LARS, Civilingenjör, Lerum	1944	50
*LINDH, LENNART, Posttjänsteman, Vänersborg	1930	57
**LIND, OLOV, Civilingenjör, Kristianstad	1920	45
*LINDBERG, ANDERS, Bankdirektör	1938	66
*LINDBERG, BENGT ARNE, Verkstadsarbetare, Vargön	1949	66
*LINDBERG, INGE, Expeditionsförförman, Vänersborg	1921	60
LINDBERG, JAN, Ingenjör, Vänersborg	1954	83
LINDBERG, JOAKIM, Vargön	1979	88
*LINDBERG, CARL-AXEL, Ingenjör, Onsala	1944	65
LINDEBERG, STEN-OLOF, Livsmedelsassistent, Vargön	1945	87
LINDÉN, ARNE, Ingenjör, Halmstad	1939	86
LINDÉN, LARS, Civilingenjör, Vänersborg <i>ständig medlem</i>	1954	75
*LINDÉN, ROLF, Ingenjör, Skärholmen, <i>ständig medlem</i>	1927	62
LINDENCRONA, CARL-AXEL, Major, Ängelholm	1916	88
LINDEROTH, LARS, Direktör, Vänersborg	1926	94
LINDGREN, ARVID, Vänersborg	1985	85
*LINDGREN, FOLKE, Fabrikör, Vänersborg	1914	54
*LINDGREN, GÖSTA, fd. Byggnadssnickare, Örebro	1903	55
*LINDGREN, KARL ENAR, Försäljningschef, Vänersborg	1921	65
LINDHÉ, RUNE, Representant, Vänersborg	1923	77
*LINDQVIST, ARNE, Filare, Vänersborg	1921	(57) 74
LINDQVIST, ARNE, Tjänsteman, Vänersborg	1932	76
**LINDQVIST, HÅKAN, Kyrkoherde, Kungälv	1914	37
LINDSKOG, HANS, Byråchef, Vänersborg	1940	94
*LINDSTRÖM, LENNART, Rektor, Sandviken	1918	63
*LINNARSSON, NILS, Posttjänsteman, Hisings-Backa	1912	55
*LISS, PER ARNE, Vänersborg	1940	67
LISTAD, KENT ROGER, Köpman, Vänersborg	1949	75
LJUNG, INGEMAR, Vänersborg	1966	94
LJUNGSTRÖMER, ARNE, Glasmästare, Vänersborg	1951	95
LJUNGSTRÖMER, KNUT, Glasmästare, Vänersborg	1919	81
LJUNGSTRÖMER, RUNE, Vänersborg	1948	95
LOHEDEN, KARL GUSTAV, Vänersborg	1925	95
LOHM, SÖREN, Kranmaskinist, Vänersborg	1942	93
*LUDWIGSSON, EVERT, Verktst.-föreståndare, Vänersborg	1913	55
LUDVIGSSON, HÅKAN, Mölnlycke	1948	95
LUNDBLAD, LARS, Docent, Lidingö	1947	85
LUNDBLAD, ROLF, Vänersborg	1926	89
*LUNDBORG, BO, Operasångare, Haninge	1932	66
LUNDBORG, ERIC, Köpman, <i>ständig medlem</i>	1957	66
**LUNDBORG, EVERT, Köpman, Vänersborg, <i>Innehavare av gilletts medalj (1983)</i>	1921	42
LUNDBORG, HÅKAN, Vänersborg	1956	73
LUNDBORG, JAN, Vänersborg	1952	73
**LUNDBORG, STEN, Köpman, Vänersborg	1925	42
*LUNDBÄCK, BENGT, Dialystekniker, Vänersborg	1941	67
LUNDBÄCK, JONAS, Vänersborg	1975	80

Gåvor av värde

finner Ni bland vår utsökta
sortering i guld- och silver-
arbeten samt matsilver

Vänerns Guld AB

Edsgatan 18 VÄNERSBORG Tel. 102 26

FÖRMEDLING OCH VÄRDERING

av

FASTIGHETER

MÄKLARKONSULT Lennart Hansson

Södergatan 18, Vänersborg. Tel 0521-197 40, Fax 0521-71 14 11

BLOMMOGRAM

interflora®

BLOMMOGRAM

*Thernquist
Blomsterhandel*

Box 1, Edsgatan 16, 462 21 Vänersborg
Telefon 0521-100 63, 622 20

*LUNDGREN, SUNE, Rektor, Malaga, Spanien.	1913	53
LUNDGREN, ÅKE, Kriminalinspektör, Södertälje.	1946	88
LUNDH, GUNNAR, Polismästare, Vänersborg.	1935	94
*LUNDIN, GUNNAR, Köpman, Vänersborg.	1921	52
*LUNDIN, IVAR, Avsynare, Vänersborg.	1919	52
*LUNDIN, JAN, Vänersborg.	1936	69
LUNDIN, PER, Affärsbiträde, Vänersborg.	1953	55
LUNDQVIST, ULF, Banktjänsteman, Vänersborg.	1946	93
LUNDSTRÖM, HERBERT, Länsveterinär, Vänersborg.	1936	89
*LUNDVIK, MAGNUSSON, ULF, Tandläkare, Källby.	1926	64
LÅNG, BÖRJE, Kurator, Trollhättan.	1933	76
LÅNG, KENT, Bankdirektör, Vargön.	1940	80
LÅNG, STIG-ARNE, Konsult, Norrköping.	1953	85
LÖNNEHAG, HENRY, fd. Krim.kommissarie, Vänersborg.	1918	84
LÖVBERG, THORE, fd. chefsåklagare, Vänersborg.	1925	91
*MAGNUSSON, ARNE, Direktör, Essen, Tyskland.	1913	49
MAGNUSSON, DICK, Vänersborg.	1943	72
*MAGNUSSON, CARL-AXEL, Direktör, Uddevalla.	1937	65
*MAGNUSSON, NILS, Folkskollärare, Ljungskile.	1940	65
MAGNUSSON, PER, Stockholm.	1965	95
MALKOLM, KARL-ERIK, Redaktör, Vänersborg.	1928	80
MARKLUND, BERTIL, Överläkare, Vänersborg.	1945	80
*MELIN, GEORG, Försäljningschef, Vänersborg.	1922	70
MELLQVIST, GÖSTA, Åkeriägare, Vänersborg.	1927	81
*MILLING, TAGE, Försäljningschef, Vänersborg.	1931	58
*MILLING, THORE, Flygtekniker, Vänersborg.	1924	52
MJÖRNESTÅL, THOMAS, Ingenjör, Mellerud.	1947	85
MOLLBERG, PER-OLOF, Kommunalarbetare, Vänersborg.	1919	77
*MOLLBERG, RUNE, Annonsskonsulent, Vänersborg.	1925	54
MOLNIT, PER, Arkitekt, Vänersborg.	1919	75
MOSSBERG, BERTIL, Herr, Uddevalla.	1937	85
MOSSBERG, ERIK, F.länshälsovårdskonsulent, Vänersborg.	1915	82
MOSSBERG, LEIF, Arbetsledare, Vänersborg.	1931	90
*MÅNGBERG, CARL ERIK, Underinspektör, Hallsberg.	1923	66
MÅRTENSSON, ARNE, Bankdirektör, Stockholm.	1951	87
MÅRTENSSON, BERNT, Ekonomidirektör, Askim.	1958	95
NIKlasson, HANS, Vänersborg.	1966	85
NIKlasson, JAN, Vänersborg.	1964	83
*NIKlasson, MATS, Kriminalinspektör, Vänersborg.	1925	56
NILSSON, BO, Bankkamrer, Hisings-Kärra.	1944	83
*NILSSON, GUSTAV, Lantbrukare, Vänersborg.	1924	50
NILSSON, HANS, Skene.	1923	88
NILSSON, HOLGER, Hantv.förest. Vänersborg.	1913	83
NILSSON, JAN-ERIK, Fordonsmek. Vänersborg.	1954	94
*NILSSON, CARL-ERIC, Droskägare, Vänersborg.	1920	66
NILSSON, LENNART, Herr, Haninge.	1943	92
NILSSON, PER-AXEL, Överskötare, Vänersborg.	1923	78
NILSSON, PER GÖSTA, Bokbindarmästare, Värnamo.	1925	80

LEDANDE DRAGKRAFT

I "Lilla Paris" finns VBG, en av Europas ledande tillverkare av lastfordonsutrustning, med dotterbolag i såväl England som Norge och Danmark. VBG:s första produkt var lastvagnskopplingar, som framgångsrika utvecklade grunden för företagets framgångsrika utveckling. I produktprogrammet ingår numera även vändskivor, Onspot automatiska snökedjor, Armaton flakstolpar och bromsskivor – produkter med kvalitet och egenskaper utöver det vanliga, som uppskattas av miljontals användare världen över.

VBG PRODUKTER AB, BOX 1216, 462 28 VÄNERSBORG. TELEFON 0521-27 77 00, FAX 0521-648 61.

*Senapen som
Vänersborgs Söner Gille*

Box 2056, 462 02 VÄNERSBORG
SVERIGE, Tel. 0521-123 90

LILLA KÖKET

Edsgatan 23, 462 33 Vänersborg, Tel. 0521-174 50
Kebab-baren med stora möjligheter och trivsamt servering
KEBAB • HAMBURGARE • KORV • GLASS

Sommartid uteservering

VÄLKOMNA!

NILSSON, RAGNAR, Ingenjör, Vargön	1926	89
**NILSSON, RAGNAR, Köpman, Vänersborg	1908	41
*NILSSON, SUNE, Brunnshörrare, Vänersborg	1923	58
NISSEN, PETER, 1:e antikvarie, Vänersborg	1947	81
*NORDGREN, ALLER, Typograf, Vänersborg	1909	53
NORDGREN, KENT ALLER, Ingenjör, Vänersborg	1937	81
NORDIN, TORSTEN, Överste, Vänersborg	1916	87
NORDQUIST, HANS, Vänersborg	1925	95
NORDQVIST, PER-OLOF, Försäljare, Vänersborg	1963	92
NORDQVIST, YNGVE, Direktör, Ulricehamn	1930	77
NORRMAN, TOMMY, Posttjänsteman, Vänersborg	1944	90
NYLEN, TORE, Civilingenjör, Lidköping	1935	89
NYMAN, SVEN, Ingenjör, Vänersborg	1922	89
*NYSTRÖM, KARL FREDRIK, Ingenjör, Vänersborg	1928	58
NÄS, ANDERS, Stud, Vargön	1977	94
ODELIUS, ERIK, Snickare, Vänersborg	1934	79
ODELIUS, SVEN ERIK, Vänersborg	1957	79
OHLSSON, TAGE, Tegelmästare, Hallsberg	1913	79
OLANDER, TÅGE, Göteborg	1928	95
OLSEN, POUL, Frisörmästare, Vänersborg	1938	91
*OLSSON, BERTIL, Vaktmästare, Vänersborg	1921	60
*OLSSON, FOLKE, Tekniker, Vänersborg	1929	48
OLSSON, GERT, Stadsarkitekt, Vänersborg	1933	89
OLSSON, GUSTAF, Tekn.lärare, Vänersborg <i>ständig medlem</i>	1918	72
OLSSON, CHRISTER, V. Montör, Vänersborg	1956	83
OLSSON, LARS, Rörmontör, Vänersborg	1935	75
OLSSON, LENNART, Ingenjör, Vänersborg	1928	78
OLSSON, ROGER, Vänersborg	1969	93
OLSSON, ROLF, Företagsekonom, Vänersborg	1949	72
OLSSON, STIG, Väktare, Vänersborg	1930	79
OLSSON, ÅKE, Köpman, Vänersborg	1945	83
OLZON, AXEL, Överläkare, Vänersborg	1919	74
OREHULT, GÖRAN, Ingenjör, Vänersborg	1937	88
PALM, STIG-LENNART, Ingenjör, Linköping	1930	82
PALMSTRÖM, ALLAN, Lärare, V:a Frölunda <i>ständig medlem</i>	1933	76
*PALMSTRÖM, NILS, Fabrikör, Vänersborg <i>innehavare av gillets medalj (1980)</i>	1910	52
PALMSTRÖM, UNO, Journalist, Stockholm <i>ständig medlem</i>	1947	76
PATRIKSSON, ANDERS, Ingenjör, Vargön	1960	85
PATRIKSSON, HENRIK, Ingenjör, Vänersborg	1965	85
PATRIKSSON, JÖRGEN, Fabrikör, V:a Frölunda	1942	76
PATRIKSSON, HÅKAN, Ekonomidirektör, Vänersborg	1946	94
PATRIKSSON, MAGNUS, Fiskal, Jönköping	1965	85
*PATRIKSSON, RUNE, Köpman, Vänersborg	1937	65
*PAULSSON, ELMER, Musiklärare, Vänersborg	1909	54
PAULSSON, INGVAR, Expeditionschef, Tyresö	1948	94
PERMVALL, OSKAR, Civilingenjör, Lund	1957	88
PERSSON, HANS OLOF, Studerande, Vänersborg	1974	90

ircon EFFICIENT INFRARED
PAPER DRYING

***Torkutrustning för
pappersindustrin***

Box 59, S-46221 VÄNERSBORG
Tel. 0521-67620

SCANIA

***Hos OSS får
du RÅD
Välj din bil hos
BLENNERMARKS!***

**VÄNERSBORG
0521-121 80**

**TROLLHÄTTAN
0520-48 92 00**

Strand hotell hittar du lätt mitt
i centrala Vänersborg, allting
finns inom bekvämt räckhåll.
Reducerade priser under
weekends och sommartid.

Välkommen!

Hamngatan 7, 462 33 Vänersborg
Telefon 0521-138 50, 138 51

PERSSON, JONNY, Fastighetsmäklare, Vänersborg	1948	95
PERSSON, SVEN-OLOF, Vänersborg	1925	77
*PERSSON, THORE, l:e byråsekr, Vänersborg	1919	70
PETERSSON, EDGAR, Vänersborg	1919	80
PETERSSON, KARL AXEL, Västra Frölunda	1939	95
PETERSON, CHRISTER, Kommunalarbetare, Vänersborg	1943	71
PETERSSON, NILS ÅKE, Vänersborg	1941	94
PETERSSON, OLOF, Montör, Vänersborg	1923	77
PETERSON, SVEN GUNNAR, Polisman, Vänersborg		
<i>Innehavare av gillels medalj (1992)</i>	1925	81
PETERSSON, ALLAN, Konditor, Falköping	1937	86
PETERSSON, BJÖRN, Herr, Vänersborg	1962	92
PETERSSON, KJELL, Billackerare, Vargön.	1932	92
PETERSSON, OLOF, Förmän, Vargön.	1919	93
*PETERSSON, OSCAR, Ingenjör, Billdal	1914	59
PRINS, EDDIE, Frisör, Vänersborg	1971	94
PRINS, SETH, Frisör, Vänersborg	1947	94
*PÅRUD, NILS, Universitetslektor, <i>ständig medlem</i>		
<i>Innehavare av gillels medalj (1980)</i>	1923	52
*RAHM, GUNNAR, Apotekare, Askim	1929	66
*RAHM, HARRY, Överskötare, Vänersborg	1914	55
RAMM, TOMMY, Lärare, Vänersborg	1948	88
RAMNEMYR, BJÖRN, Mätningstekniker, Vänersborg	1943	72
*RANER, LENNART, Köpman, Uddevalla	1919	53
*RANER, STEN ERIK, Leg.läkare, Göteborg	1947	69
*RAPP, HÅKON, Köpman, Vänersborg	1933	60
*REHMAN, TOR, Häradsarkivare, Vänersborg	1907	66
REINHOLDSSON, PETER, LENNART, Studerande, Vänersborg	1967	82
RISBERG, SVEN, Trädgårdsingenjör, Vänersborg	1944	91
ROHDIN, BERTIL, Herr, Trollhättan	1935	92
*ROSÉN, GUNNAR, Ingenjör, Göteborg	1923	55
ROSÉN, UNO, Civ.ing. Kungälv	1908	83
ROSENGREN, KARL-ERIK, Ingenjör, Vänersborg	1938	71
ROSLIN, LENNART, Ingenjör, Trollhättan	1945	79
*ROSLIND, LARS-GÖRAN, Opt, Vänersborg <i>ständig medlem</i>	1946	58
*ROSLIND, SVEN-GUNNAR, Opt, Mellerud, <i>ständig medlem</i>	1940	58
RUDBERG, STIG, Professor, Lund	1920	76
RUDSTRÖM, GUNNAR, Konstnär, Vänersborg	1916	79
RUDSTRÖM, LARS, Trafikplaner, Vänersborg	1957	85
RUSSBERG, LEIF, Kriminalinsp. Vänersborg	1937	84
RYDBERG, EVERT, Lagerchef, Påarp	1940	90
RYDBERG, LENNART, Styckmästare, Vänersborg	1932	90
RYDHOLM, YNGVE, Arkivchef, Vaxholm	1922	84
RÅDBERG, JAN ERIK, f.vattenrättsingenjör, Vänersborg	1910	84
SAEDÉN, ERIK, Hovsångare, Professor, Enebyberg	1924	94
SAHLIN, EDGAR, F.handl. Vänersborg	1910	86
*SAHLIN, PER-ANDERS, Fil.kand. Enskededalen	1945	50
SALANDER, HÅKAN, Doktor, Vänersborg	1939	85

LÄNSFÖRSÄKRINGAR
ÄLVSORG

Vallgatan 21, Box 1107, 462 28 VÄNERSBORG
Tel. 0521-273000

— VÄNERSBORGS —
SVETS & MEK. VERKSTAD AB

TORE GRANQVIST

Utför:

plåtarbeten
maskinmontage
industri- och kontorsbyggnader
industrireparationer, stålkonstruktioner
maskinbearbetning

Verkstad och Kontor
Regementsgatan 36
Postadress Box 3082
462 03 VÄNERSBORG

Telefon 0521-620 20 – MBS nr 0047-406 25
MOBIL 010-237 27 73, 237 39 17

*Vi har svarat för trycket av årsskriften
(64:e året i följd)*

CARLSSONS TRYCKERI

Kyrkogatan 21 • Box 134 • 462 22 Vänersborg
Telefon 0521-620 25 • Telefax 0521-191 19

SALONEN, ARVID, Studerande, Vänersborg	1980	87
SALONEN, BÖRJE, Arbetsledare, Örebro	1951	95
SALONEN, EMIL, Studerande, Vänersborg	1977	87
SALONEN, LARS, Tandläkare, Vänersborg	1948	81
SALONEN, OSKAR, Vänersborg	1987	89
SALONEN, RISTO, Snickare, Vänersborg	1913	89
SAND, NILS, OLOF, Köpman, Vänersborg	1933	76
**SANDBERG, NILS, Biblioteksråd, Göteborg	1911	34
SANDELMARK, EINAR, Avdelningschef, Vargön	1910	78
*SANDSTEDT, GUSTAF ADOLF, Kyrkoherde, Vänersborg	1909	62
SANDSTRÖM, LENNART, Advokat, Vänersborg	1923	81
SCHÄRBERG, HENRY, Kioskägare, Vänersborg	1936	92
SCHÖNDELL, BENGT, Produktionschef, Vänersborg	1923	77
SIGURDSSON, SVEN, Skadeinspektör, Hisings-Backa	1925	82
SILJEVALL, FOLKE, Försäljare, Trollhättan	1925	74
SILJEVALL, VALDO, Ingenjör, Lilla Edet	1924	74
SJÖÖ, INGVAR, Säkerhetschef, Trollhättan	1930	84
SJÖÖ, CARL-GÖRAN, Snickare, Trollhättan	1957	76
SJÖÖ, LEIF, Ingenjör, Göteborg	1932	76
*SJÖÖ, STIG, Ingenjör, Göteborg	1918	69
SJÖBERG, LEIF, Vänersborg	1922	79
*SJÖSTAD, OLOF, Elektriker, Vänersborg	1933	52
SJÖSTAD, LEIF, Elektriker, Vänersborg	1958	81
SJÖSTAD, LENNART, Ingenjör, Vänersborg	1956	81
SJÖSTRAND, CHRISTER, Civilingenjör, Hisings-Backa	1943	79
*SJÖSTRAND, ERNST, Sjukvårdare, Vänersborg	1917	58
SJÖSTRAND, GÖRAN, Ingenjör, Vänersborg	1944	94
SJÖSTRAND, OSKAR, Stud. Vänersborg	1973	94
SJÖSTRÖM, JAN, Köpman, Vänersborg	1930	77
SJÖSTRÖM, ROLF GEORG, Golvläggare, Vänersborg	1926	87
SKOOGH, FRANK, Sjökapten, F.S. Helsingborg	1926	80
*SKOOGH, GUNNAR, Fastighetsmäklare, Vänersborg <i>Ersättare i styrelsen</i>	1937	69
SKOOGH, ANDREAS, Stud, Vänersborg	1979	95
SKOOGH, JAN-OLOF, Byrådirektör, Vänersborg	1952	95
*SKOOGH, LARS-OLOF, Trafikmästare, Vänersborg	1925	58
SKOOGH, LENNART, Herr, Sollentuna,	1949	92
SKOOGH, MARCUS, Vänersborg	1983	95
SKOGLUND, ANDERS, Trollhättan	1953	83
SKÖLDEBERG, KARL-AXEL, Billackerare, Vänersborg	1927	62
SMITH, BJÖRN, Överläkare, Vänersborg	1932	83
*SOHLBERG, ALLAN, Köpman, Vänersborg	1918	50
*SPETZ, PER-GÖRAN, Verkmästare, Vänersborg	1925	70
STALFORS, TOMAS, Vänersborg	1948	83
STENBERG, ARNE, Vänersborg	1933	82
*STENBERG, RAGNAR, Försäljare, Vänersborg	1916	67
STENSTRÖM, GÖRAN, Pol.mag. Göteborg	1939	74
**STENSTRÖM, LARS, 1:e Länsassistent, Vänersborg	1905	30

*Förstklassiga
Välsmakande
Konditorivaror*

NORDFELDTS KONDITORI

Edsgatan 12 B — Tel. 101 10

**Allt i TEGEL
AB TENGGRENSTORPS
TEGEL**

Tel. 71 10 11 – 165 50

462 01 Vänersborg

KÖKSINREDNINGAR
från Ballingslöv

HUSHÅLLSMASKINER
från Electrolux,

SVARVARGATAN 4
Torpa Industriområde

Tel. 0521/120 00
VÄNERSBORG

STENSTRÖM, ROLF, TV-tekniker, Vänersborg	1937	76
STERNER, ANDERS, Instrumentkontroll. Vänersborg	1955	94
**STERNER, NILS, Direktör, Farm.lic, Malmö	1922	41
*STENER, SVEN-AXEL, Taxeringsdir. Vänersborg	1923	47
STJERNDAHL, HARALD, Agronom, Vänersborg	1915	81
STRAND, OLLE, Vänersborg	1935	93
STRANDBERG, BERTIL, Köpman, Uddevalla	1921	75
STRANDBERG, CARL-ERIC, Vänersborg	1931	75
STRIVE, STAFFAN, Sjökapten, Vänersborg	1960	85
STRÖM, PER, Kommunalråd, Motala	1920	76
STRÖM, RAGNAR, Civilingenjör, Rönninge	1939	82
*STRÖM, SÖREN, Redaktör, Vänersborg	1934	67
STRÖMBERG, REINE, Fastighetschef, Vänersborg	1936	88
STÅLHEIM, IVAN, Representant, Vänersborg	1927	83
STÅLHEIM, RUNE, Direktör, Trollhättan	1925	80
SULTAN, JAN, Verkmästare, Vänersborg	1934	84
SUNDBERG, GILLBERT, Konditor, Vänersborg	1931	91
SUNDEFORS, HARTVIG, Fd Järnvägsexp. Vänersborg	1927	94
SUNDELIUS, BJÖRN, Mellerud	1940	82
SUNDELIUS, CLAS, Ingenjör, Vänersborg	1936	75
SUNDELL, SUNE, Överingenjör, Vänersborg	1917	94
SUNNERDAHL, HANS, Herr, Vänersborg	1942	85
SUNNERDAHL, SVEN-OLOF, Reparatör, Vänersborg	1938	79
SVANBERG, GÖSTA, Civilenkonom, Vänersborg	1924	84
SVANBERG, HENRIK, Vänersborg	1966	84
SVANBERG, MAGNUS, Vänersborg	1975	94
SVANBERG, MARTIN, Ingenjör, Vänersborg	1962	84
SVANBERG, PER-OLOF, El.ingenjör, Vänersborg	1952	85
SVANBERG, PER OLOF, Målarvärd, Vänersborg	1937	79
SWARÉN, BENGT, Kontraktsprost, Vänersborg	1904	73
SWARÉN, STEN, f.d. Landstingsdirektör, Vänersborg	1906	70
SVEDUNG, MIKAEL, Studerande, Vänersborg	1964	88
*SVENSSON, ALF, Direktör, Vänersborg	1923	48
SVENSSON, ALF, Droskägare, Vänersborg	1957	94
SVENSSON, ANDERS, Doktor, Linköping	1944	79
**SVENSSON, ARNE, Elektriker, Vänersborg	1916	43
*SVENSSON, BENGT, Representant, Vänersborg	1932	64
SVENSSON, BERTIL, Brandförmän, Vänersborg	1924	93
SVENSSON, CHRISTER, Verkstadsmontör, Vänersborg	1943	90
SVENSSON, ELVING, Resemontör, Vänersborg	1926	93
SVENSSON, EVERT, Ingenjör, Vänersborg	1916	86
SVENSSON, GÖSTA, Yrkeslärare, Vargön	1914	93
SVENSSON, JOHAN, Göteborg, <i>ständig medlem</i>	1975	76
SVENSSON, LARS, Civilingenjör, Barsebäck	1950	76
SVENSSON, LARS-GUNNAR, Vänersborg	1952	80
SVENSSON, LENNART, Vänersborg	1952	80
SVENSSON, OLLE, Vänersborg	1920	80
SVENSSON, PETER, Göteborg, <i>ständig medlem</i>	1972	72

- Medlem av Fastighetsmäklarförbundet -

Vill Du ha din fastighet "Till Salu"
eller vill Du få den SÅLD????!!

Mäklare Forum
G U N N A R S K O O G H

Residensgatan 15, 46230 VÄNERSBORG
Tel. 0521-62820 • 010-2878112

Andréens

en modern järn- o. maskinaffär

0521-621 50

Vänersborg
Svarvaregatan 2, Torpa industriområde

Valet är klart!

Bilen från BRANDT'S är klart!

Vänersborg 0521/121 00

Trollhättan 0520/824 00

SVENSSON, SVEN EVERT, Driftsverkm. Eskilstuna	1942	92
**SVÄRD, TAGE, Helsingborg	1910	35
**SVÄRD, YNGVE, Eldare, Skärhamn.	1916	42
SÖDERBOM, LARS-ÅKE, Målare, Vänersborg	1954	81
SÖDERHOLM, KARL-GUSTAF, Ombudsman, Vetlanda	1939	85
SÖDERQVIST, NILS-ERIK, Riksdagsman, Vänersborg	1948	95
SÖDERQVIST, BIRGER, Högsäter	1947	95
SÖDERQVIST, GUNNAR, Snickare, Vänersborg	1955	92
SÖDERSTRÖM, GÖRAN, Fd skogsdirektör, Vänersborg	1916	91
SÖDERSTRÖM, LEIF, Vänersborg	1960	84
SÖDERSTRÖM, STIG, Postförman, Vänersborg	1940	83
SÖDERSTRÖM, SVEN, Postmästare, Vänersborg	1933	83
*SÖDERSTRÖM, PER ARNE, Kamrer, Vänersborg	1933	66
TALLBO, BO, Sportchef, Vänersborg	1952	95
*TAUBE, EDVARD, Greve, Länsombudsman, Ljungkile.	1916	46
*TENGBERG, GUNNAR, Vänersborg	1944	69
TENGBLAD, SVANTE, Ekonomichef, Vänersborg	1953	87
*THERNQUIST, KJELL, Redovisn.konsult, Vänersborg, 2:a ålderman. Innehavare av Gillets medalj (1990)	1939	50
**THERNQUIST, OLE, fd. Handelsträdg.mästare, Vänersborg, Innehavare av gillets medalj (1976) Gillets hedersledamot	1911	30
*THUNBERG, GUNNAR, Föreståndare, Vänersborg	1922	55
THUNBERG, SVEN, Kommunalarbetare, Vänersborg	1935	79
*TIBBLIN, ARNE, Posttjänsteman, Vänersborg	1925	51
*TIBBLIN, BERT, Direktör, Främmestad	1930	61
*TIBBLIN, LENNART, Arbetsledare, Alingsås	1935	61
TIBBLIN, RONNY, Verkstadsarbetare, Vargön	1954	76
TIDSTRAND, LENNART, Kamrer, Alingsås	1936	76
TINGDAHL, LENNART, Överstelöjtnant, Skövde	-	85
THORELL, SUNE, Ekonomisekreterare, Uddevalla	1955	88
THORNELL, NILS, Bankdirektör, Vänersborg	1924	80
THUFVESSON, ALLAN, Servicechef, Vänersborg	1922	83
THUFVESSON, ANDERS, Studerande, Vänersborg	1963	82
TORNBERG, PETER, Vänersborg	1973	75
**TULLBERG, INGE, Avd.chef, Bromma ständig medlem	1905	18
TURTELL, LARS, Byggnadsingenjör, Vänersborg	1942	80
TVIKSTA, INGEMAR, Herr, Vänersborg	1933	85
ULLDAHL, CONNY, Distributör, Vänersborg	1956	88
ULLDAHL, ÅKE, Badmästare, Vänersborg	1931	87
ULLGREN, SIXTEN, Konstruktionschef, Göteborg	1919	75
*ULVEGÄRDE, DAG, Pol.mag. Belgien	1941	69
WAERN, FREDRIK, Lantmästare, Vargön	1943	89
WADMAN, DAG, Banktjänsteman, Vänersborg	1949	80
WAHLIN, BJÖRN, Distr.överläk. Vänersborg	1942	85
*WAHLIN, CARL-VIKING, Köpman, Vänersborg Bisittare Innehavare av Gillets medalj (1989)	1932	51
WAHLIN, JACOB, Vänersborg	1960	71
WAHLIN, TORDEL, Docent, Vänersborg	1943	85

***Allt i sybehör
Nya Husqvarna
Symaskinservice***

VBG:s SYCENTER AB

Köpmansgatan 2, Vänersborg
(Mitt emot Biblioteket)
Tel. 0521-71 10 90, 71 18 30

GARN CITY

*Handarbetsaffären med garner och broderier,
stickmaskiner och kursverksamheter*

Edsgatan 23, Vänersborg
Tel. 0521-102 80

***Full fart
till
Glass
målet***

Trestad Center, Tel. 0521-255335

WALLIN, BJÖRN, Civilingenjör, Vänersborg	1939	94
WALLIN, KENNETH, Målare, Vänersborg	1964	92
WALLIN, ROLAND, Målare, Vänersborg	1930	82
WALLTIN, STEN-ÅKE, Redaktör, Vargön	1937	90
WASSENIOUS, SVEN, Tandläkare, Vänersborg	1927	77
WEDHAM, SVEN-ERIC, fd Brandchef, Vänersborg	1913	78
WEGRAEUS, BJÖRN, Stockholm	1969	82
WEGRAEUS, ERIK, Riksantikvarie, Stockholm	1940	83
WEGRAEUS, FREDRIK, Stockholm	1965	82
**WEINSTOCK, ERLING, Direktör, Farsta	1916	42
*WEISS, ANDERS, Byrådirektör, Karlstad	1940	66
*WELANDER, GÖSTA, Bitr. Länspolismästare, Järfälla	1935	61
*WELANDER, STEN, Kronofogde, Trollhättan	1939	61
WELÉN, LARS, Handelsbiträde, Vänersborg	1965	73
WELÉN, PER, Civ.Ingenjör, Arboga	1960	73
WENNBERG, LENNART, Kontrollant, Vänersborg	1951	75
WENNBERG, YNGVE, Telearbetare, Vänersborg	1934	79
WENNERBERG, HENRIK, Vänersborg	1948	85
WENNERBERG, LARS, Advokat, Vänersborg	1916	85
WENNHAGE, PER, Studerande, Vänersborg	1966	80
WENNHAGE, ÅKE, Revisor, Vänersborg	1923	80
*WERNER, BENGT, Ingenjör, Vänersborg	1925	60
WERNER, BENGT, Ingenjör, Vänersborg	1935	86
WERNER, BO, Vårdare, Vänersborg	1936	72
WERNER, SVEN, Civilingenjör, Borås	1952	77
VESSBY, SVEN-OVE, Fastighetsskötare, Frändefors	1944	84
WESTERBERG, BERTIL, Malmö	1917	76
WESTERBERG, BO, Ingenjör, Vänersborg	1940	76
WESTERBERG, JACK, Målaremästare, Vargön	1924	90
WESTERBERG, LARS, Brandmästare, Vänersborg	1928	81
WESTERBERG, PER-OLOF, Chaufför, Vänersborg	1923	77
WESTERLUND, ÅKA, Kamrer, Solna	1950	80
WESTERHALL, HÅKAN, Kronofogde, Vänersborg	1938	74
WESTHALL, SVEN, Ingenjör, Vänersborg	1945	75
**WETTERLUNDH, SUNE, Verkst.direktör, Malmö	1904	28
WIBERG, ERIC, F.domänintendent, Vänersborg	1912	87
WULF, ERIK, Civilekonom, Lerum	1950	63
VÄNERLÖV, INGEMAR, Spec.lärare, Vänersborg	1944	94
*WÄRNE, ORVAR, Kontorist, Trollhättan	1928	53
YBRING, ELOF, Täby	1916	83
ZETTERBERG, CHRISTER, Näringslivssekr., Vänersborg	1945	88
*ZETTERBERG, KARL-GUSTAV, Servicemontör, Vänersborg	1917	64
SETTERBERG, SVEN OLOF, Vänersborg	1950	64
*ÅBERG, FOLKE, Lagerchef, Vänersborg	1920	55
ÅBERG, GERT-OLOF, Byggnadssnickare, Vänersborg	1958	74
ÅBERG, GUNNAR, Fritidschef, Vänersborg	1930	75
*ÅBERG, SVEN OLOF, Tjänsteman, Vänersborg	1923	61
*ÅKESSON, NILS-ERIK, Överstelöjtnant, Halmstad	1922	46

MALMSTRÖMS

ur guld • vänersborg

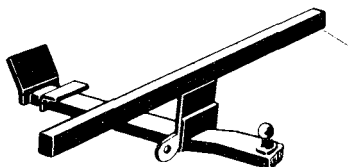
*Din Guldbutik i Trestad
Edsgatan 21 Vänersborg*

R EKONOMIKONSULT AB
ROLF JACOBSSON

"Vi skattar Er lyckliga"

Södergatan 2B, Vänersborg, tel. 0521-164 64

draganordningar för personbilar

VBG

VBG Towbars AB

Industrigatan 8
462 28 VÄNERSBORG
Tel. 0521-27 36 00
Fax. 0521-27 36 01

** ÅSTRÖM, HELGE, Fd Poliskommissarie, Vänersborg.	1902	42
ÄNGEMARK, WILHELM, Antikvarie, Uddevalla	1924	85
ÖBORN, LENNART, Verkstadsarbetare, Vänersborg.	1934	95
ÖRTENBLAD, ROLF, Distriktschef, Vargön	1934	93
ÖSTERBERG, JAN, Inköpschef, Ljungså	1937	90
ÖSTLING, HARRY, Verkstadsarbetare, Vänersborg	1920	74

Antal medlemmar 891

* tilldelad 25-årsstecknet

** tilldelad 50-årsstecknet

Gillet's Postgironummer är 32 93 19-8

Årsavgiften är 120:-

För att underlätta arbetet med medlemsförteckningen ombedes gillebröderna att till Gillet anmäla ev. ändring av adress, titel m.m. under adress

Vänersborgs Söners Gille
Göran Hagborg, Södergatan 2 A
462 34 Vänersborg

VÄNERSBORGS MÅLERIAFFÄR

Verkstaden Sundsgatan 37

Tel. 11225

**Vi utför under ansvar alla slag av
MÅLNINGSARBETEN**

Nybyggnader Reparationer

**När det gäller bilköp
Gör som de flesta
Välj Ford hos**

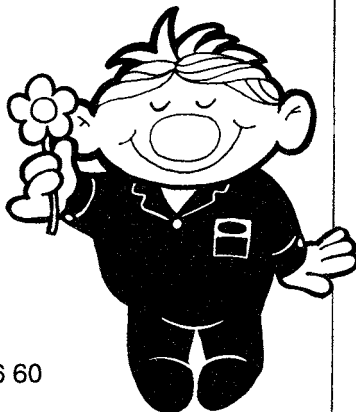
Ajohan

*Det kompletta bilföretaget
med kunden i focus*

Trestad Center

Stampgatan 12, Tel. 0521-25 56 60

– Säljande samarbete på 190 orter –

SVENSK FASTIGHETSFÖRMEDLING

Edsgatan 6 VÄNERSBORG Tel. 0521-655 50

ENDA FRISTÅENDE RIKSOMFATTANDE MÄKLARFÖRETAG

expert

FOTO ■ PASSBILDER ■ ID ■ KORT

Edsgatan 19 C

0521-14700

Fredmans
BILSERVICE

SUNE FREDMAN

Marierovägen 25, 462 37 VÄNERSBORG
Tel. 0521-62222, Bostad 0521-17479

Yngves
ELEKTRONIK AB

Försäljning och service av:
Mobiltelefoner, bilstereo, kom.radio, jaktradio, VHF-radio
Service på radio, TV, video, videokameror
Installation och service av villaantennor, parabolantennor
och kabel-TV-anläggningar

Onsö Företagsby, Box 1620, 462 28 Vänersborg, Tel. 0521-665 00

SPECIALRESOR ÄR VÅR SPECIALTET!

BEKVÄMA TURISTBUSSAR MED AIRCONDITION TOALET OCH VIDEO

Vi "skräddarsyr" resor för grupper mellan 10-71 personer efter behov och önskemål t.ex.

- FÖRETAGSRESOR 0521-
- FÖRENINGRESOR 66666
- GRUPPRESOR
- SPORT- OCH IDROTTSRESOR

Du är alltid välkommen att prata bussresor med oss!

**VL VÄNERSBORGS
LINJETRAFIK**

Box 3020, 462 03 VÄNERSBORG

Telefax 651 30

Svetsargatan 5, Torpa ind.område

PHILIPS TV - VIDEO

Fri hemkörning och installation

Vi ger personlig service

Redovisningsbyrån

SÖDERGATAN 2, VÄNERSBORG

GÖRAN HAGBORG

Tel. 0521-66390

KJELL TERNQUIST

Tel. 0521-60855

Bokia

VÄNERSBORGS
BOKHANDEL

KUNGSGATAN 5, BOX 88, 462 21 VÄNERSBORG. TEL. 0521-11000.

KYL — FRYS — TVÄTTMASKINER — PLASTBÅTAR

köper Ni bäst och billigast hos

Skyttegatan 3 – Tel. 613 50 Tel. 172 16 – Vänersborg

HUSHÖRNAN

**Att välja rätt fastighetsbyrå
är början till en bra affär**

**SKARABORGS 0521-12800
MÄKLAREN Sundsgatan 25**

VÄNERSBORG

Låt oss ta hand om ditt hus — det ger resultat

Vänerhamn

Vänersborgs hamn – i nyckelposition vid Vänern
Skeppsstuveri – uthyrning av truckar och hjullastare
0521-678 95

Gillebröder ekiperar sig bäst hos

Lundborgs

HERREKIPERING

EDSGATAN 14 VÄNERSBORG TEL 104 14

AFFÄRSJURIDIK
FAMILJERÄTT · SKADESTÅND · BROTTMÅL
KONKURSER · FÖRSÄKRINGSÄRENDEN · FASTIGHETSÄTT
HYRES- O ARRENDERÄTT · BOUTREDNINGAR · TRAFIKÄTT
ALLMÄN RÄTTSHJÄLP · RÄTTSSKYDD

A D V O K A T E R N A

BERNLING · BOBERG · CEDER

Box 12 · KUNGSGATAN 9 · 462 21 VÄNERSBORG
TEL 0521-66200 · TELEFAX 0521-66229

Styrelseberättelse

Styrelsen för Vänersborg Söners Gille får härmed avgiva följande berättelse för verksamhetsåret 1994. Gillets 89:e verksamhetsår.

Gillet har under året samlats till Årsstämma den 19 april i Frimurarelogens matsal samt till Högtidsstämma Allhelgonadagens afton den 4 november i Frimurarelogens lokaler.

Vid årsstämman kåserade Bo Jägerfalk om människor som han intervjuat och vid Högtidsstämman kåserade S Gunnar Peterson om gamla Vänersborg.

Traditionsenligt underhöll Frank Johnsson vid Årsstämman med sång till eget ackompanjemang och vid Högtidsstämman spelade och sjöng Håkan Lind.

Gillebröderna Stig Andersson, Tage Hallqvist, Olov Jonsson och Olov Lind har tilldelats Gillets 50-årstecken och gillebröderna Kurt Erlandsson, Gert Jacobsson, Sven Larsson, Thore Persson, Sten Swarén, Bengt Arne Lindberg, Stig Andersson, Arne Jacobsson, Georg Melin, Per Göran Spetz och Magnus Englund har tilldelats Gillets 25-årstecken.

Med anledning av Vänersborgs 350-årsjubileum har Gillet medverkat i ett flertal aktiviteter.

Tillsammans med Museet och Humanistiska Förbundet har Gillet varit medarrangör till Museets föreläsningsserie, som genomförts både under vår- och höstterminen.

Gillet har bidragit med 25.000:- till utgivningen av Vänersborgs Historia, del III.

Gillet har bidragit till utgivandet av Birger Sjöberg-Sällskapets Årsbok.

Gillet har i samarbete med Föreningsbanken och Stuveribolaget inköpt och skänkt en glasskulptur till kommunen att hänga i Kulturhusets entréhall.

Gillet har varit ekonomisk garant för den konsert med Jan Malmsjö och Vänersborgs Storband, som gick av stapeln under våren.

Gillet har haft 11 protokollförda sammanträden varjämte annat samråd ägt rum. Styrelse och beredningsnämnden har dessutom varit samlade till arbetssammanträden för skötsel av hus och trädgård vid Gillets lokaler på Kronogatan.

Gillets Årsbok har utkommit med sin 63:e årgång.

Vid årets slut hade Gillet nära 900 medlemmar.

Gillets ekonomiska ställning och fondernas förvaltning framgår av gransk-

Vid Högtidsstämman omvaldes Stig Larsson till Förste Ålderman. Inom sig har styrelsen för innevarande år utsett Kjell Thernquist till Andre Ålderman, Göran Hagborg till Kassafogde, Göran Ahlin till Gilleskrivare och John-Olov Ericsson till Gillevärd.

Vänersborg i mars 1995

Stig Larsson	Kjell Thernquist	Göran Hagborg
John-Olov Ericsson	Mauritz Björnberg	Carl-Viking Wahlin

Årsbokslut 1994

Resultaträkning

Intäkter

Medlemsavgifter	90 980:-
Ränteintäkter Gillet	25 407:-
Ränteintäkter Fonder	8 422:-
Övriga intäkter	525:-

Kostnader

Kostn årsskrift	59 156:-
Annonsintäkter	/./ 19 200:-
Netto	39 956:-
Lokalkostnader	53 077:-
Telefon porto	11 760:-
Sammanträdeskostn	4 693:-
Medlemsregistrering	9 185:-
Uppvaktningar	7 215:-
Annonsering	1 489:-
Övriga kostnader	1 429:-
Skatter fonder	1 656:-
	130 460:-

Årets underskott /./ 5 126:-

125 334:-

125 334:-

Balansräkning 1994 12 31

Tillgångar

Kassa bank postgiro	226 461,54
Fonder	632 492,49
Fordran övrigt	9 786:-

868 740,03

Skulder, Eget kapital

Diverse skulder	6 191:-
Eget kapital Fonder	567 336,49
Eget kapital Gillet	295 212,54

868 740,03

GRANSKNINGSBERÄTTELSE

Undertecknade, som utsetts att granska Vänersborgs Söners Gilles räkenskaper och förvaltning för 1994, får efter fullgjort uppdrag avgiva följande berättelse.

För uppdragets fullgörande har vi tagit del av Gillets samt dess fonders räkenskaper och styrelsens berättelse samt i övrigt företagit de granskningsåtgärder vi ansett nödvändiga. Någon anledning till anmärkning föreligger inte beträffande de till oss överlämnade handlingarna, bokföringen, inventeringen av dess tillgångar eller eljest beträffande Gillets förvaltning.

Med anledning härav tillstyrker vi full ansvarsfrihet för den tid granskningen avser.

Vänersborg den 22 mars 1995

Åke Gillberg
Granskningsman

Mats Niklasson
Granskningsman

VÄNERSBORGS SÖNERS GILLE 1994

Styrelse

LARSSON, STIG, *Direktör, Förste Älderman 1990 (1974)*
THERNQUIST, KJELL, *Redov.konsult, Andre Älderman 1993 (1974)*
AHLIN, GÖRAN, *Ingenjör, Gilleskrivare 1995 (1990)*
HAGBORG, GÖRAN, *Redov.konsult, Kassafogde 1993 (1980)*
ERICSSON, JOHN-OLOV, *Tandläkare, Gillevärd 1993 (1980)*
WAHLIN, CARL-VIKING, *Banktjänsteman, Bisittare 1994 (1972)*
BJÖRNBERG, MAURITZ, *Kamrer, Bisittare 1993 (1980)*
SKOOGH, GUNNAR, *Fastighetsmäklare, Ersättare 1990*
BERGER, GUNNAR, *Ersättare 1995*

Beredningsnämnd

GILLESKRIVAREN
ERICSSON, JOHN-OLOV, *Tandläkare*
SALONEN, LARS, *Tandläkare*
LIND, HÅKAN, *Jur. kand*
LUNDBORG, ERIC, *Köpmän*
ZETTERBERG, CHRISTER, *Näringslivssekreterare*

Årsskriftsnämnd

LARSSON, STIG, *Direktör*
WAHLIN, CARL-VIKING, *Banktjänsteman*
BJÖRNBERG, MAURITZ, *Kamrer*
NISSEN, PETER, *Antikvarie*
GRANAT, STELLAN, *Antikvarie*
WADMAN, DAG, *Bankdirektör*

Räkenskapsgranskare

GILLBERG, ÅKE, *Förste expeditionsvakt*
NIKlassON, MATS, *Kriminalinspektör*
LÅNG, KENT, *Bankdirektör, Ersättare*

GILLET'S ÄLDERMÄN

Stadskassören Ferdinand Hallberg	1905-1920
Direktören Edwin Andersson	1921-1935
fd. Fältläkaren Karl Gustaf Cedergren	1936-1941
Borgmästaren Bertel Hallberg	1942-1953
Landskamreraren Gunnar Hjort	1954-1964
Länspolischefen Erik Sahlin	1964-1973
Kamreraren Olov Jansson	1973-1979
fd. Disponenten Sven Lind	1980-1990
Direktören Stig Larsson	1991-

Gillet's styrelse leddes till 1933 av en ordförande, detta år infördes beteckningen Förste Älderman samtidigt som styrelsens övriga ledamöter fingo sina nuvarande titlar.

STYRELSE OCH FUNKTIONÄRER I VÄNERSBORGS DÖTTTRARS GILLE

1:a åldermor	Mary Jansson
2:a åldermor:	Inga-Lisa Sundefors
1:a gilleskrivare:	Greta Brorson
2:a gilleskrivare:	Britt Johansson
Kassafogde:	Gerda Ström
Värdinnor:	Birgitta Robertsson, Britt Johansson, Anita Nilsson, Maj-Britt Mellqvist
Ersättare:	Maj-Brith Wallin, Eivor Sahlin
Krönikör:	Marianne Berntson
Arkivarie:	Maj-Britt Mellqvist
Adventskommitté:	Mary Janson, Gerda Ström
Siffergranskare:	Anette Anderling-Malmberg
Ersättare:	Birgitta Högström, Gun Joelsson